

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Primc

Irska republikanska armada 1969–2009

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Primc

Mentor: red. prof. dr. Marjan Malešič

Irska republikanska armada 1969–2009

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki ste mi stali od strani in mi omogočili, da sem diplomsko nalogo končal pravočasno.

IRSKA REPUBLIKANSKA ARMADA 1969–2009

Velika Britanija že skoraj 40 let trpi zaradi terorističnih groženj različnih irskih republikanskih skupin, ki so po letu 1969 nastale z razpadom originalne Irske Republikanske Armade (Ira). Vsaka od teh posameznih skupin – Official Ira (Oira), Provisional Ira (Pira), Irish National Liberation Army (Inla), Continuity Ira (Cira) in Real Ira (Rira) – se ima za edino pravo predstavnico irskih republikanski idealov.

Najbolj znana od teh skupin je Pira, ki je odgovorna za približno 1800 (od skupaj okrog 3600) žrtev v t. i. obdobju težav. Več let je veljala za najbolje organizirano in izkušeno teroristično organizacijo na svetu. Njeni strokovnjaki za izdelavo bomb so razvili sofisticirana tehnična znanja in zasnovali nove metode (daljinsko vodene detonacije in speče bombe).

Pira je leta 1997 razglasila prekinitev ognja in vsaj navidezno podprla Velikonočni sporazum, leta 2005 pa pod nadzorom Neodvisne mednarodne komisije za razoroževanje dokončno predala preostanek svojega orožja.

Obveščevalni viri zato domnevajo, da Pira ne bo nadaljevala oborožene napade v bližnji prihodnosti in da ne pomeni grožnje britanski nacionalni varnosti. Dve (Cira in Rira) od preostalih treh odpadniških frakcij pa se ne strinjata z Velikonočnim sporazumom in vztrajata pri zastavljenih ciljih: povzročanje škode britanskim interesom z oboroženimi sredstvi. Britanska obveščevalna služba zato možnost napada Cira in/ali Rira še vedno obravnava kot dejansko grožnjo.

KLJUČNE BESEDE: terorizem, severnoirski konflikt, Irska republikanska armada.

IRISH REPUBLICAN ARMY IN THE PERIOD 1969–2009

For almost 40 years the UK has suffered from the threat of terrorism by extremist Republican Irish groups, which evolved from the original Irish Republican Army after 1969. Each breakaway group: Provisional IRA (PIRA), Irish National Liberation Army (INLA), Continuity IRA (CIRA) and Real IRA (RIRA), has claimed to be the true representatives of the Irish republican cause.

The most notorious of these groups is PIRA, which is responsible for around 1800 (of total around 3600) deaths during "The Troubles". PIRA was for many years widely regarded as the world's best organised and most experienced terrorist organisation. PIRA bombmakers developed sophisticated technical expertise and pioneered new techniques (such as remote-controlled detonation and sleeper bombs).

Ostensibly supportive of the Good Friday Agreement, PIRA declared a ceasefire in 1997 and under the supervision of the Independent International Commission on Decommissioning turned over its entire remaining arsenal in 2005. Security sources believe that PIRA will not resume a serious armed campaign in the near future and does not represent a threat to the British national security. Two (CIRA and RIRA) of the three republican terrorist groups that are opposed to the Good Friday Agreement, and therefore known as the 'dissidents', retain a stated objective to attack British interests by violent means. According to the British intelligence the risk of an attack by RIRA and/or CIRA is substantial.

KEY WORDS: terrorism, Northern Ireland conflict, Irish Republican Army.

KAZALO

1 UVOD	9
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	11
2.1 PREDMET PROUČEVANJA	11
2.2 CILJ DIPLOMSKE NALOGE.....	11
2.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	11
2.4 UPORABLJENE METODE RAZISKOVANJA.....	12
2.5 STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE.....	12
2.6 TEMELJNI POJMI	13
2.6.1 TERORIZEM	13
2.6.2 SEVERNA IRSKA	19
3 SEVERNOIRKI KONFLIKT	22
3.1 ZGODOVINSKO OZADJE.....	22
3.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI SEVERNE IRSKE.....	24
3.3 GLAVNI VZROKI ZA SEVERNOIRSKI KONFLIKT	26
4 ZGODOVINA IRSKE REPUBLIKANSKE ARMADE.....	28
4.1 IRA PRED LETOM 1969	28
4.2 IRA PO LETU 1969.....	29
5 FRAKCIJE IRSKE REPUBLIKANSKE ARMADE	31
5.1 PROVISIONAL IRA (PIRA).....	31
5.1.1 CILJI IN STRATEGIJA.....	31
5.1.2 ČLANI IN SIMPATIZERJI	32
5.1.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA	33
5.1.4 POVEZAVA MED PIRA IN STRANKO SINN FEIN	38
5.1.5 FINANCIRANJE	39
5.1.6 URJENJE	40
5.1.7 OBOROŽITEV	42
5.1.7.1 IZVOR OROŽJA	42
5.1.7.2 OROŽJE DOMAČE IZDELAVE	43
5.1.7.3 SKLADIŠČENJE OROŽJA.....	45
5.1.7.4 DOKONČNA RAZOROŽITEV	46

5.1.8 TAKTIKA DELOVANJA	46
5.1.8.1 OKOLJE, V KATEREM JE PIRA DELOVALA.....	46
5.1.8.2 VRSTE IN PRIMERI NAPADOV	48
5.1.8.3 TAKTIČNI POSTOPKI.....	52
5.1.9 STRATEGIJA IN IZBIRA TARČ V POSAMEZNIH OBDOBJIH	54
5.1.11 OCENA GROŽNJE	60
5.2 OFFICIAL IRA (OIRA).....	61
5.2.1 OIRA PRED LETOM 1972	61
5.2.2 OIRA PO LETU 1972.....	62
5.2.3 ŽRTVE OIRA	63
5.3 IRISH NATIONAL LIBERATION ARMY (INLA).....	63
5.3.1 ORGANIZIRANOST.....	64
5.3.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE	64
5.3.3 OCENA GROŽNJE	67
5.4 CONTINUITY IRA (CIRA)	67
5.4.1 ORGANIZIRANOST.....	67
5.4.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE	68
5.4.3 OCENA GROŽNJE	69
5.5 REAL IRA (RIRA)	70
5.5.1 ORGANIZIRANOST.....	70
5.5.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE	71
5.5.3 OCENA GROŽNJE	72
5.6 ODNOS MED FRAKCIJAMI	73
6 SKLEP.....	76
7 LITERATURA	81
8 PRILOGE	87

SEZNAM PRILOG

PRILOGA A: Povzročitelji žrtev v severnoirskem konfliktu v letih 1969–2001	87
PRILOGA B: Cooganov grafični prikaz dolgoročne strategije Ire.....	88
PRILOGA C: Večje operacije nakupa orožja Pire.....	89
PRILOGA Č: Kopija končnega poročila IIDC o popolni razorožitvi Ire	92

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Severna Irska kot del Velike Britanije	19
Slika 2.2: Pokrajine Severne Irske	20
Slika 2.3: Severnoirska okrožja.....	20
Slika 3.1: Delež katoliškega in protestantskega prebivalstva po posameznih okrožjih	25
Slika 4.1: Razvoj frakcij, ki so po letu 1969 nastale iz originalne Ire	30
Slika 5.1: Organigram Pire.....	36
Slika 5.2: Odnos med posameznimi frakcijami Ire	75

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Gibanje števila prebivalstva na Severnem Irskem 1901–2007	24
Tabela 3.2: Pogled na delitev Irske glede na veroizpoved.....	25
Tabela 3.3: Prebivalstvo Severne Irske glede na veroizpoved 1961–2001	26
Tabela 5.1: Razporeditev Aktivnih operativnih enot po poveljstvih	37
Tabela 5.2: Količin orožja, ki ga je Pira imela pred začetkom razoroževanja (leta 2001)	43
Tabela 5.3: Nenamerne civilne žrtve napadov Pire.....	52
Tabela 5.4: Žrtve med vojaki, policijo in uradniki.....	55
Tabela 5.5: Namerne žrtve napadov.....	56
Tabela 5.6: Število žrtev, ki jih je povzročila Oira	63
Tabela 5.7: Število žrtev, ki jih je povzročila Inla v letih 1975–1998	66

SEZNAM KRATIC

CIRA (Continuity Irish Republican Army) – "Stalna" Irska republikanska armada

DAAD (Direct Action Against Drugs) – Neposredni boj proti drogam

ELF (Earth Liberation Front) – Fronta za osvoboditev Zemlje

ETA (Euskadi Ta Askatasuna) – Baskovska separatistična organizacija

FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Columbia) – Kolumbijske revolucionarne oborožene sile

FBI (Federal Bureau of Investigation) – Zvezni preiskovalni urad

IICD (Independent International Commission on Decommission) – Neodvisna mednarodna komisija za razoroževanje

INLA (Irish National Liberation Army) – Irska nacionalna osvobodilna armada

IRA (Irish Republican Army) – Irska republikanska armada

NATO (North Atlantic Treaty Organization) – Severnoatlantsko zavezništvo

NICRA (Northern Ireland Civil Rights Association) – Severnoirska zveza za državljanske pravice

NORAID (Northern Aid Committee) – Severni odbor za pomoč

OZN – Organizacija združenih narodov

PIRA (Provisional Irish Republican Army) – "Začasna" Irska republikanska armada

PFLP (Popular Front for the Liberation of Palestine) – Ljudska fronta za osvoboditev Palestine

PLO (Palestine Liberation Organization) – Palestinska osvobodilna organizacija

RIR (Royal Irish Regiment) – Kraljevi irski regiment

RIRA (Real Irish Republican Army) – "Prava" Irska republikanska armada

RUC (Royal Ulster Constabulary) – Kraljeva ulstrska policija

UDA (Ulster Defence Association) – Ulstrsko obrambno združenje

UUP (Ulster Unionist Party) – Ulstrska unionistična stranka

UVF (Ulster Volunteer Force) – Ulstrske prostovoljske sile

ZDA – Združene države Amerike

1 UVOD

Terorizem je oblika nasilja, ki so jo v takšni ali drugačni obliki poznala vsa ljudstva v zgodovini. Njegove korenine namreč segajo že v stari vek. Eno prvih terorističnih gibanj so bili sikariji, ekstremistična frakcija judovske ločnice zelotov, ki je sodelovala v boju zoper rimsko nadvlado v Palestini med letoma 66 in 73.

Vzrokov za nastanek in delovanje terorističnih skupin je veliko in se od ene do druge teroristične skupine razlikujejo. Danes smo priča delovanju številnim terorističnim skupinam, ki si z nelegalnim nasiljem prizadevajo doseči nek cilj, za katerega menijo, da je legitimen. Številne države zato nevarnost terorističnih napadov, še zlasti po "11. septembru", štejejo za pomembno grožnjo svoji nacionalni varnosti. Ena takih držav je tudi Velika Britanija, ki se s terorizmom na svojih tleh spopada že več kot 40 let. Po terorističnih napadih v New Yorku 11. septembra 2001 je islamski ekstremizem v medijih in posledično v javni zavesti postal sinonim za terorizem, Al Kaida pa najbolj prepoznavna teroristična organizacija na svetu. Vendar, če komur koli v Veliki Britaniji rečemo, naj navede ime kakšne teroristične skupine, prvi odgovor skoraj zagotovo ne bo Al Kaida, temveč Irska republikanska armada – Ira. Skupina se je namreč močno vtisnila v tamkajšnjo javno in politično zavest, saj si z oboroženimi akcijami že dolgo prizadeva za konec britanske vladavine na Severnem Irskem. Ira je sicer obstajala že leta 1916, vendar je širši javnosti poznana predvsem po terorističnih akcijah, ki jih je izvedla po letu 1969. Leta 1968 je namreč katoliška manjšina na Severnem Irskem sprožila kampanjo za državljanske pravice, da bi dosegla enakopraven položaj v razmerju do protestantske večine. Sprva mirni protesti so se razvili v spopade s policijo, ki jo je sestavljalo večinoma protestantsko prebivalstvo. Britanska vlada je za umiritev razmer na Severno Irsko poslala tudi vojsko. Ira je izkoristila razmere, ki so ji omogočile, da je med ljudmi ponovno pridobila podporo, ki jo je po drugi svetovni vojni izgubila. Reorganizirati se je poskušala tako, da bi katoliško prebivalstvo zaščitila pred nasiljem policije, vojske in protestantskim prebivalstvom.

Boj, ki ga je Ira začela leta 1969, je bil v začetku praktično obsojen na propad. Ni imela stalnega, zanesljivega vira financiranja, izpostavljena je bila hudemu pritisku represivnega aparata države, uporabljala je improvizirana orožja in delovala na precej omejenem področju. Kljub začetnim težavam je postala pomemben akter dogajanja na Severnem Irskem in po mnenju številnih analitikov dolgo veljala za najbolj organizirano in izurjeno teroristično skupino na svetu. Njena glavna tarča so bili vedno pripadniki policije in britanski vojaki na

Severnem Irskem, ki jih je Ira imela za okupatorje in zato za legitimne tarče. Pozneje je Ira začela napadati tudi civilne cilje, saj ji je to zagotovilo večjo medijsko pozornost.

Na splošno velja, da je Ira homogena organizacija z enotnim vodstvom, kar pa ni res. Iz originalne Ire, ki je obstajala pred letom 1969, so bodisi zaradi razvoja organizacije bodisi zaradi ideoloških razhajanj nastale številne frakcije: leta 1969 Provisional Irish Republican Army (Pira) in Official Irish Republican Army (Oira), leta 1974 Irish National Liberation Army (Inla), leta 1995 Continuity Irish Republican Army (Cira) in leta 1997 Real Irish Republican Army (Rira).

Večina avtorjev, ki obravnavajo Irsko republikansko armado, zanemarja obstoj teh frakcij in jo površno obravnava kot enotno organizacijo, pri čemer jo praviloma enači z največjo frakcijo, ki je nastala leta 1969, Piro. Takšno posploševanje ni dopustno. Dejstva, da je Pira leta 1997 nehala izvajati teroristične napade in se leta 2005 razorožila, namreč ne moremo označiti za prenehanje oboroženega delovanja celotne Ire, kot so to nekateri storili leta 2005. Pira je namreč le ena od frakcij, sicer največja, in njena razorožitev ne pomeni, da je Velika Britanija varna pred nasiljem irskih separatistov. Manjše ekstremistične frakcije namreč nasprotujejo razorožitvi in so odločene, da nadaljujejo oborožene akcije, dokler iz Severne Irske dokončno ne preženejo britanske nadvlade.

Če si hočemo ustvariti realno podobo o grožnji, ki jo Ira pomeni za britansko nacionalno varnost danes, je nujno obravnavanje vsake frakcije posebej, kar bom v svoji diplomski nalogi storil tudi sam.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 PREDMET PROUČEVANJA

Predmet proučevanja moje diplomske naloge je delovanje Irske republikanske armade oziroma njenih frakcij od leta 1969 do leta 2009. Pri tem se bom osredotočil predvsem na njihovo organizacijsko strukturo, urjenje, oborožitev, vire financiranja in oboroženo delovanje. Podrobneje želim predstaviti največjo frakcijo (Provisional Ira), ki se jo ponavadi enači kar s celotno Iro.

Na podlagi analize napadov v posameznih časovnih obdobjih bom raziskal, ali so se tarče napadov Pire v posameznih obdobjih spreminjale in kaj je na to vplivalo.

Oceniti želim tudi možnost novih napadov s strani posameznih frakcij.

2.2 CILJ DIPLOMSKE NALOGE

Cilji moje diplomske naloge so:

- predstaviti delovanje posameznih frakcij Ire od leta 1969 do 2009;
- podrobneje predstaviti največjo frakcijo (Pira);
- proučiti tarče napadov Pire v posameznih obdobjih, ugotoviti, ali so se spreminjale in določiti vzroke, ki so narekovali izbiro tarč;
- raziskati, kakšen je odnos med posameznimi frakcijami Ire;
- oceniti verjetnost novih terorističnih napadov s strani posameznih frakcij Ire.

2.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

1. Kakšen vpliv sta imeli struktura in organiziranost posameznih frakcij Ire na njihovo operativno delovanje?
2. Ali so se tarče napadov največje frakcije (Pira) v posameznih obdobjih spreminjale in kaj je vplivalo na njihovo izbiro?
3. Ali obstaja možnost novih terorističnih napadov s strani posameznih frakcij Ire?

2.4 UPORABLJENE METODE RAZISKOVANJA

V diplomski nalogi bom kot temeljno raziskovalno metodo uporabil analizo in interpretacijo primarnih ter sekundarnih pisnih virov. Pregledal bom knjige različnih avtorjev, internetne in časopisne članke ter članke v domačih in tujih strokovnih revijah. Pregledal bom tudi nekatere dokumente, ki so javno objavljeni na spletu. Pri izbiri elektronskih virov bom pazil, da bodo podatki objektivni in natančni. Uporabljal bom predvsem podatke z uradnih spletnih strani (Severnoirski statistični urad) in članke iz baze Jane's, ki so dostopni v Knjižnično-informacijskem centru na ministrstvu za obrambo.

Pri opredelitvi ključnih pojmov bom uporabil deskriptivno metodo.

Z metodo zgodovinske analize in študijo primerov posameznih napadov Pire v letih od 1969–2009 pa bom poskušal ugotoviti, ali so se tarče napadov v posameznih obdobjih spreminjale in kaj je vplivalo na izbiro tarč.

2.5 STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE

V uvodu bom na kratko predstavil temo svoje diplomske naloge. V metodološko-hipotetičnem okviru bom predstavil predmet proučevanja, cilje diplomske naloge, podal raziskovalna vprašanja, opredelil strukturo in metode, ki jih bom uporabil pri pisanju.

V nadaljevanju bom opredelil temeljne pojme: terorizem, Severna Irska, severnoirski konflikt. V osrednjem delu bom opisal skupine, ki so iz originalne Ire nastale po letu 1969. Predstavil bom njihovo organizacijsko strukturo, urjenje, oborožitev, vire financiranja in oboroženo delovanje. Najprej bom predstavil največjo skupino, ki se jo ponavadi enači kar s celotno Iro. Opisu Pire bom namenil največ prostora. Predstavil bom značilnosti tarč njenih napadov v posameznih obdobjih in kaj je vplivalo na njihovo izbiro. Pri opisovanju napadov in njihovega delovanja namerno ne bom obravnaval spopadov z lojalističnimi paravojaškimi skupinami, ampak le napade na vojaške in policijske enote ter civiliste. V nadaljevanju bom po kronološkem zaporedju njihovega nastanka predstavil še preostale frakcije. Za vsako od skupin bom podal oceno grožnje, ki jo pomenijo za nove napade. Ravno zato sem se odločil, da Iro ne bom opisoval kot enotno organizacijo, vsako frakcijo bom obravnaval ločeno, saj je le tako mogoče objektivno oceniti grožnjo posameznih frakcij.

V zaključku bom predstavil bistvene ugotovitve in jih dodatno interpretiral.

V poglavju Literatura bom predstavil vse vire, ki sem jih uporabil pri pisanju svoje diplomske naloge.

2.6 TEMELJNI POJMI

2.6.1 TERORIZEM

Beseda terorizem izvira iz francoščine (terreur). Izvorno je pomenila sistem ali režim terorja; prvič je bila uporabljena za obliko vladavine, ki so jo med francosko revolucijo uvedli jakobinci in pojem brez negativnih konotacij uporabljali sami zase (Primorac 2005, 46). Pozneje so je začeli uporabljati za kakršno koli tovrstno politiko ali režim in dobila je močno negativno konotacijo, kot jo ima na splošno še danes (Čuček 1981, 122).

Čeprav je terorizem že star fenomen, strokovnjaki še vedno nimajo enotnega mnenja o njegovi definiciji in tako še danes nimamo mednarodnopravno sprejete definicije terorizma. Zelo težko je namreč izdelati objektivno definicijo, ki bi bila univerzalno sprejemljiva, za kar je več razlogov. Terorizem namreč obsega različne pojavne oblike – pogosto ga enačijo s politično subverzijo, občasno ga uporabljajo vlade, poleg tega je tudi instrument sindikalnega boja. Merila so pogosto subjektivna in pogosto temeljijo na političnih usmeritvah. Pojem terorizem obsega širok razpon motivov, ki so odvisni od politične ideologije. Tako naj bi v najširšem smislu pomenil uporabljanje oziroma izvajanje terorja kot politične metode (Brezovšek in Haček 2003, 126).

Zgornja definicija terorizma zagotovo ni zadovoljiva, saj terorizem določa zelo na široko. Ker se avtorji v svojih definicijah osredotočijo bodisi na delovanje terorističnih skupin bodisi na vzroke za motivacijo teroristov ali vzorce obnašanja terorističnih skupin, se posamezne definicije terorizma močno razlikujejo.

Za lažje razumevanje pojma bom v nadaljevanju navedel nekaj različnih definicij.

V Velikem splošnem leksikonu je terorizem opredeljen kot politično motivirano uporabljanje sile proti posameznikom, skupinam oseb ali predmetom, katere namen je vnesti hudo negotovost med prebivalstvom, s tem vznemiriti državni in družbeni sistem in zrušiti državno in družbeno ureditev (Veliki splošni leksikon 1998, 4360).

Po definiciji ameriškega Zveznega preiskovalnega urada (Federal Bureau of Investigation – FBI) je terorizem nezakonita raba sile ali nasilja proti osebam ali lastnini za ustrahovanje ali prisiljevanje vlade, civilnega prebivalstva ali kakšnega njegovega segmenta v napredovanje političnih ali družbenih smotrov (Federal Bureau of Investigation 2009).

Zunanje ministrstvo ZDA je terorizem opredelilo kot preišljeno, politično motivirano nasilje proti nebojujočim se ciljem, s strani subnacionalnih skupin in tajnih agentov, ki ima navadno namen vplivati na občinstvo (Council on Foreign Relations 2009).

Definicija obrambnega ministrstva ZDA pravi, da je terorizem preračunana raba nezakonitega nasilja ali grožnja z nasiljem za vzbujanje strahu, z namenom prisiljevanja ali ustrahovanja vlad ali družb za uresničevanje ciljev, ki so v splošnem politični, verski ali ideološki (Dictionary of Military and Associated Terms 2009).

V zakonu o terorizmu, ki ga je leta 2000 sprejela vlada Velike Britanije, je terorizem opredeljen kot grožnja z uporabo sile ali sama uporaba sile (nasilje nad osebami, poškodovanje lastnine, ogrožanje varnost, zdravje in življenja drugih oseb ter povzročanje motenj na elektronskih sistemih) z namenom vplivati na vlado ali javnost ter tako doseči politične, verske ali ideološke cilje (Terrorism Act 2000 2009).

Po Brianu Jenkinsu je terorizem uporaba nasilja ali grožnja z uporabo nasilja, osnovana tako, da prinese politično spremembo (Global Security 2009).

John Collins terorizem opredeljuje kot javno, ponavljajoče se nasilje ali grožnjo z nasiljem za doseganje družbenopolitičnih ciljev s širjenjem strahu med nevpletenimi ljudmi (Collins 1994, 174).

Luigi Bonante je postavil tako imenovano nevtrarno definicijo terorizma, po kateri je majhna skupina teroristična, kadar deluje podtalno z namenom, da ne doseže zmage s fizičnim uničenjem nasprotnika, temveč s simbolnimi akcijami, ki naj prisilijo sovražnika k vdaji v paniki. Zanj je terorizem prej posledica kot vzrok, vzrok pa je v blokirani družbi. To je družbeni sistem, ki se ponavlja z vsemi svojimi napakami in napetostmi in ni sposoben dajati odgovorov na probleme, ki se porajajo vsak dan. To se dogaja, kadar je politični sistem sposoben zavrniti vse zahteve po popravkih, ne da bi pri tem izgubil svojo stabilnost. Zaradi tega nastaja terorizem, ki lahko (vsaj po mnenju teroristov) edini vrne sistemu njegovo dinamiko (Čuček 1981, 124).

Enotno sprejeta definicija terorizma torej ne obstaja, zato imamo množico različnih definicij tega kompleksnega pojava. Posamezni avtorji, različne varnostne organizacije in drugi uporabljajo svojo definicijo, ki ustreza njihovim ciljem in prepričanjem. Različne definicije pa pomenijo različne etične in politične (tudi praktične) implikacije (Rizman 2004).

Pogosto ena stran označuje neko gibanje kot teroristično, druga pa kot gverilsko, na primer. Tisto, kar prvi označujejo za terorizem, lahko za druge pomeni legitimni boj za nacionalno neodvisnost. Vsekakor je tudi to razlog, da države niso sposobne sprejeti splošno veljavne definicije terorizma, na podlagi katere bi bili mogoči usklajeni mednarodni ukrepi zoper ta pojav (Krunič 1997, 153).

Na področju ideološkega ozadja terorističnih skupin je konec 20. in v začetku 21. stoletja prišlo do velikih sprememb. Nacionalno-separatistični terorizem se nadaljuje z enako intenzivnostjo, medtem ko je levičarski terorizem v zatonu. Čeprav so številne skupine, kot so Rdeče brigade, Ira, Baskovska separatistična organizacija (Eta) pa tudi številne palestinske skupine temeljile na levičarski ideologiji, je ta oblika terorizma do konca osemdesetih let skoraj povsem izginila. V zadnjem času smo lahko opazili pojav številnih radikalnih verskih terorističnih skupin, ki se pojavile znotraj različnih religij, večinoma v islamu. Po nekaterih podatkih naj bi bila takšnih skoraj polovica vseh terorističnih skupin (Vukosavljević 2006, 111).

Vrste terorizma niso povsem jasno določene, vendar strokovnjaki razlikujejo vsaj sedem različnih vrst terorizma glede na ideološko osnovo:

a) Anarhistični terorizem

Med letoma 1870 in 1920 je bil anarhistični terorizem pravi svetovni fenomen, ko so revolucionarji z bombnimi napadi in atentati poskušali strmoglaviti ustanovljene vlade.

Strokovnjaki opažajo znamenja ponovnega interesa za anarhistično nasilje, ki izvira iz trenutnega vala protestov proti globalizaciji.

b) Desničarski terorizem

Te teroristične skupine so med najslabše organiziranimi. Med njihovimi člani prevladujejo obritoglavci (*skinhead*) z rasistično in antisemitsko ideologijo, ki si prizadevajo za ustanovitev fašistične države in izvajajo napade na emigrante in begunce, ki pribežijo iz manj razvitih držav. Te desničarske skupine so vse bolj dejavne v Rusiji.

c) Levičarski terorizem

Njihov cilj je uničiti kapitalizem in ga nadomestiti s komunizmom ali socialističnim režimom. Ker civiliste vidijo kot žrtve "izkoriščevalskega" kapitalizma, se izogibajo večjim napadom, ki bi lahko povzročili žrtve med civilisti. Namesto tega uporabljajo taktike, kot so ugrabitve velekapitalistov in razstreljevanje spomenikov. Primeri levičarskih terorističnih skupin: Bader-Meinhof (Nemčija), Rdeča armada (Japonska), Rdeče brigade (Italija).

č) Terorizem, ki ga sponzorirajo države

Te teroristične skupine premišljeno uporabljajo radikalne države kot politično sredstvo.

Zaradi velikih finančnih sredstev, ki so jim na voljo, lahko izvedejo bolj zapletene in smrtonosne napade kot druge teroristične skupine. Teroristične skupine, ki jih sponzorirajo posamezne države: Hezbolah (sponzorira ga Iran), Abu Nidal (sponzorirajo ga Sirija, Libija in Irak).

d) Verski (religiozni) terorizem

Verski terorizem se pojavlja tako v številnih velikih religijah kot tudi v manjših kultih (od vseh terorističnih skupin naj bi bila skoraj polovica verskih). Tarča verskih terorističnih skupin so na splošno vse osebe, ki ne pripadajo njihovi veri. Primeri verskih terorističnih skupin: Al Kaida (muslimani), Hamas (palestinski suniti), Hezbolah (libanonski šiiti) in Aum Shinrikyo (sekta na Japonskem).

e) Separatistični terorizem

Separatistične teroristične skupine si prizadevajo za ustanovitev samostojne države za svoj narod. Kategorizacija takšnih skupin kot terorističnih je zelo težka, saj je lahko ista oseba za nekoga terorist, za drugega pa borec za svobodo (*freedom fighter*), kakor se ponavadi deklarirajo pripadniki nacionalističnih terorističnih skupin (Harding in Pettiford 2005, 23).

Čeprav so cilji, za katere se borijo nekatere od teh skupin, legitimni pa to ne opravičuje njihovih nelegalnih terorističnih dejanj. Primeri nacionalističnih terorističnih skupin: Ira (želi odcepitev Severne Irske od Velike Britanije), Kurdska delavska stranka (odcepitev od Turčije), Baskovska separatistična organizacija Eta (odcepitev od Španije).

f) Ekoterorizem

Gre za razmeroma novo obliko terorizma, ki se izvaja v imenu okolja. Ekoteroristi si prizadevajo za večje varovanje okolja in za ponovno vzpostavitev ekoloških območij na novih divjih prostranstvih. Ekoteroristi do sedaj niso bili nasilni, njihove dejavnosti pa so bile usmerjene proti raznim omrežjem in ne ljudem (uničevanje daljnovodov, podstavljanje bomb pod tovornjake za prevoz lesa, napadi na raziskovalne oddelke podjetij, ki se ukvarjajo z vzgajanjem gensko spremenjene hrane, na primer). Primeri ekoterorističnih skupin so: Fronta za osvoboditev sveta (ELF – Earth Liberation Front) in Najprej Zemlja! (Earth First!) (Harding in Pettiford 2005, 258).

Kljub različni ideološki osnovi imajo vse teroristične skupine skupne značilnosti, ki so po Kruniću (Krunič 1997, 154–160) naslednje:

1. **Politični cilji:** po tem elementu se terorizem loči od drugih oblik kriminala, kjer je motiv za dejanja predvsem pridobitev osebne koristi. Terorizem je s politiko povezan v dveh vidikih, in sicer zaradi prepričanja teroristov, da lahko s svojimi dejanji izzovejo politične spremembe in zaradi dejanskih političnih posledic njihovih dejanj.
2. **Nasilno dejanje:** teroristične akcije vsebujejo različne oblike fizičnega in/ali psihičnega nasilja nad žrtvami.

3. **Nelegitimno nasilje:** teroristična dejanja so v nasprotju z ustaljenimi normami in zakoni. Monopol nad fizičnim nasiljem ima praviloma le država, vendar le v obsegu, ki ga predpisujejo ustava in zakoni.
4. **Ponavljajoče se dejanje:** teroristi ne uporabljajo enkratnih dejanj, ampak delujejo do uresničitve svojega cilja ali do lastnega uničenja s strani varnostnih organov.
5. **Zavestno dejanje:** teroristi skrbno in do zadnje podrobnosti načrtujejo vse faze dejanja, vključno s posledicami.
6. **Sekundarni učinek (izzivanje strahu in drugih psihičnih reakcij):** cilj terorističnega dejanja je vplivati na širšo ciljno skupino, neposredna žrtev je za teroriste najpogosteje drugotnega pomena. Cilj teroristov je ustvarjanje strahu in panike v ciljni skupini. Pogosto želijo pri ljudeh ustvariti občutek nevarnosti, kar naj bi povzročilo, da ljudje začnejo obtoževati vlado nesposobnosti in zahtevati njeno zamenjavo. Poleg tega želijo teroristi pogosto izzvati vlado k uporabi hudih represivnih ukrepov (tudi nelegalnih), kar potem uporabijo proti njej in režimu, kot propagandno sredstvo pri dokazovanju njene nedemokratičnosti.
7. **Komunikativnost terorističnih dejanj:** brez tega ne bi bilo mogoče doseči prejšnjega elementa. Pri tem pomembno vlogo igrajo množična občila, za katera mnogi avtorji navajajo, da so najboljši prijatelji teroristov. Teroristično dejanje samo po sebi ne pomeni nič, če se o njem ne poroča in javnost z njim ni seznanjena. O terorizmu se govori tudi kot o "propagandi z dejanji" oziroma o "oboroženi propagandi".
8. **Brezobzirnost:** teroristi nastopajo brezobzirno in praviloma ne izbirajo žrtev.
9. Teroristične skupine so praviloma **dobro organizirane, opremljene in izurjene ter delujejo tajno.**

Svojo metodo in taktiko delovanja teroristične skupine neprestano spreminjajo in prilagajajo okolju, v katerem delujejo.

David C. Rapoport je razvil teorijo, po kateri lahko moderni terorizem razdelimo v štiri valove:

1. anarhistični val (traja od leta 1880 do konca prve svetovne vojne);
2. antikolonialni val (traja od konca prve svetovne vojne do poznih šestdesetih let prejšnjega stoletja);
3. novi levičarski val (traja od poznih šestdesetih do osemdesetih let prejšnjega stoletja);
4. verski val (traja od osemdesetih let prejšnjega stoletja).

(Martin 2008, 249)

Danes smo priča novim trendom v delovanju terorističnih skupin. Terorizem je sicer še vedno orožje šibkih, njegova uporaba je izrazito asimetrična, vendar je v primerjavi s prejšnjimi obdobji prišlo do velikih sprememb. Teroristične skupine s pridom izkoriščajo nove informacijske tehnologije, saj jim omogočajo učinkovitejše delovanje. Internet je občutno olajšal rekrutiranje novih članov, propagando, pridobivanje informacij, medsebojno komuniciranje in načrtovanje operacij. Hkrati je informacijska tehnologija tudi nova tarča za njihove napade (t. i. kibernetiski terorizem) (Martin 2008, 250).

Teroristične skupine opuščajo hierarhično urejeno strukturo in jo zamenjujejo s celično. To omogoča, da lahko posamezna skupina izvede več napadov, saj celice delujejo razmeroma samostojno. Ker se vsi posamezniki v celicah dobro poznajo, je infiltracija agentov v takšne skupine praktično nemogoča. Varnostne sile zato zelo težko predvidijo posamezne napade. Sodobni teroristi so tudi veliko bolj izurjeni in oboroženi (Martin 2008, 250).

Teroristični napadi v ZDA 11. septembra 2001 so nakazali trend terorističnih napadov v prihodnosti. Zaradi velikega števila terorističnih napadov morajo namreč biti posledice novih napadov čim bolj dramatične, da pritegnejo zadostno medijsko in javno pozornost. Cilj teroristov danes ni več le opozoriti nase, pač pa povzročiti čim večje fizično uničenje. Kljub temu psihološki učinki terorizma še vedno ostajajo zelo pomembni. Brian Jenkins je leta 1974 izjavil, da je terorizem teater in da teroristi želijo, da veliko ljudi gleda, ne pa da veliko ljudi umre (Martin 2008, 250). Danes bi lahko rekli, da teroristi želijo, da veliko ljudi gleda, ko veliko ljudi umre.

Nerealno je pričakovati, da bo terorizem v prihodnosti popolnoma izkoreninjen. Največ, kar lahko posamezne države storijo na tem področju, je, da z različnimi ukrepi omejijo delovanje terorističnih skupin. Na nacionalni ravni mora vsaka država najprej narediti analizo ogroženosti. Tudi tu je pomembno, da si različne strukture, ki se na državni ravni ukvarjajo s terorizmom, izmenjujejo podatke¹ (Jarm 2007, 9).

Za popolno izkoreninjenje terorizma, če je to sploh mogoče, bo treba sprejeti novo strategijo in drugačne ukrepe. Uporaba velikih armad in obsežna letalska bombardiranja proti praktično nevidnemu sovražniku nikakor niso primerna.

¹ Izmenjava informacij ponavadi dobro poteka vertikalno (med ministrstvom na nacionalni ravni ter podrejenimi enotami na regionalni in lokalni ravni), slabše pa poteka horizontalno (med različnimi obveščevalnimi službami). Zelo pomembno je tudi mednarodno sodelovanje z obveščevalnimi službami drugih držav.

2.6.2 SEVERNA IRSKA

Severna Irška je del Združenega kraljestva Velike Britanije, ki poleg nje obsega še Škotsko, Anglijo in Wales (glej Slika 2.1) (Imbornoni 2009). Površina Severne Irske, brez priobalnih otokov, meri 14.135,4 km² (Northern Ireland Statistics and Research Agency 2006).

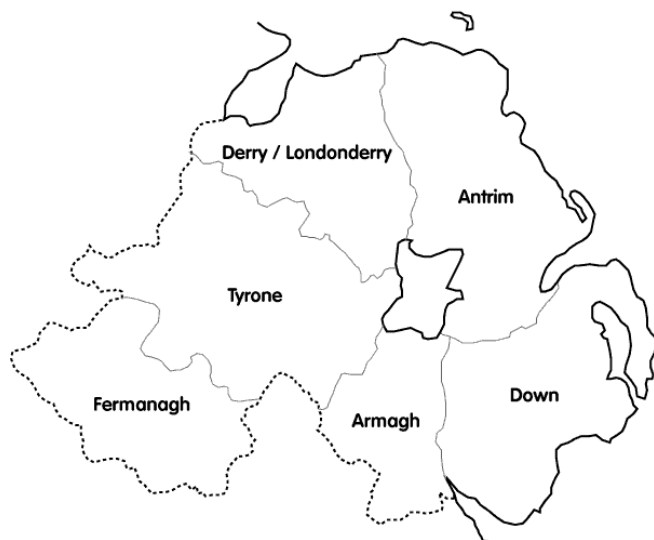
Slika 2.1: Severna Irška kot del Velike Britanije

Vir: Prirejeno po Milford (2009).

Obsega severovzhodni del irskega otoka in je sestavljena iz šestih pokrajin (Antrim, Armagh, Down, Fermanagh, Londonderry in Tyrone) od devetih, ki so prvotno sestavljale zgodovinsko provinco Ulster (glej Slika 2.2). Preostale tri pokrajine (Cavan, Donegal in Monaghan), ki so še sestavljale Ulster, so danes v Republiki Irski; kljub temu se Severno Irsko pogosto poimenuje kar Ulster (Imbornini 2009).

Slika 2.2: Pokrajine Severne Irske

Vir: CAIN (2008a).

V lokalno-upravnem smislu danes Severno Irsko sestavlja 26 okrožij (glej Slika 2.3), ki so jih med preurejanjem upravne razdelitve določili leta 1973 (Imbornini 2009).

Slika 2.3: Severnoirska okrožja

Vir: CAIN (2008b).

Organizacija zakonodajnega sistema v Severni Irski je močno povezana z njeno zgodovino. Od sprejetja zakona o združitvi (*Act of Union*) leta 1800, s katerim sta se Velika Britanija in Irsko združili v Združeno kraljestvo, pa vse do leta 1921 je bil edini zakonodajni organ za Irsko britanski parlament v Westminsteru. Po delitvi Irske leta 1921 sta bila za severni in južni del vzpostavljena ločena pravna sistema, vsak je dobil svoj parlament in sodišča. Po zakonu o vladi Irske iz leta 1920 (*Government of Ireland Act 1920*) je lahko sprejemal zakonodajo parlament Severne Irske, razen v zvezi z zadevami, ki jih je lahko obravnaval le parlament v Westminsteru. To so bile zadeve kraljevega ali nacionalnega pomena, kot so oborožene sile, zunanja trgovina ter mere in enote (Evropska komisija 2006).

Od leta 1932 je bil parlament Severne Irske v Stormontu (blizu Belfasta). Imel je prenesene pristojnosti v Severni Irski do marca 1972, ko je po večletnih civilnih nemirih začasno nehal delovati in je bila vpeljana neposredna vladavina iz Westminstera. Parlament v Stormontu je bil pozneje ukinjen. Nova skupščina Severne Irske (*Northern Ireland Assembly*) je bila ustanovljena 10. aprila 1998 s Sporazumom iz Belfasta (*Belfast Agreement*), ki je znan tudi kot Velikonočni sporazum (*Good Friday Agreement*). Pristojnosti skupščine so vsebovane v zakonu o Severni Irski iz leta 1998 (*Northern Ireland Act 1998*). Pristojnosti so bile formalno prenesene na novo skupščino decembra 1999. Skupščina Severne Irske ne sme sprejemati zakonov o zadevah nacionalnega pomena (mednarodni odnosi, obramba, nacionalna varnost in priseljevanje). Skupščina je zaradi političnih težav začasno nehala delovati 14. oktobra 2002 (Evropska komisija 2006).

Irsko-britanski sporazum iz St. Andrews na Škotskem, ki sta ga podpisala predsednika vlad Irske in Velike Britanije, Ahern in Blair, pa je zagotovil ponovno uvedbo regionalne avtonomije na Severnem Irskem, ki je 8. maja 2007 tako ponovno dobila 120-člansko skupščino (Meršol 2007).

3 SEVERNOIRKI KONFLIKT

3.1 ZGODOVINSKO OZADJE

Severnoirski konflikt je neposredno povezan z zgodovino poseljevanja irskega otoka in njegovo razdelitvijo na dva dela v dvajsetih letih prejšnjega stoletja.

Začetek konflikta sega v 17. stoletje, ko je Angliji končno uspelo podrediti si celotno Irsko, potem ko je uspešno zatrla številne upore. Tako je 1. julija leta 1690 protestant William Oranžni v bitki pri Boynu premagal Jamesa II. Po tej bitki so večino ozemlja Irskega otoka, zlasti severni del (Ulster), kolonizirali Škoti in Angleži in ta del nekako ločili od preostale Irske, ki je bila pretežno katoliška (Imbornoni 2009).

V 19. stoletju so se razlike med katoliškim jugom in protestantskim severom zaradi velikih ekonomskih razlik le še povečevale. Na severu se je z razcvetom industrije in proizvodnje hitro dvigoval življenjski standard. Na jugu je bil zaradi nepravične razdelitve zemlje in drugih dobrin (večinoma v lasti angleških protestantov) življenjski standard velike katoliške populacije zelo nizek (Imbornoni 2009).

Politična delitev Severne Irske od preostalega dela Irske se je zgodila šele v 20. stoletju, ko so se protestanti in katoliki razdelili v dva vojskujoča se tabora, ki sta se borila za samoupravo (*Home Rule*). Večina irskih katolikov je želela popolno neodvisnost od britanske krone, medtem ko se je večina protestantov bala živeti v državi, v kateri bi vladala katoliška večina in je zato želela ostati del Združenega britanskega kraljestva (Imbornoni 2009).

Da bi pomirili oba tabora, so Britanci leta 1920 predlagali zakon o irski vladi, ki je Irsko razdelil na dva ločena politična dela, oba sta imela delno samoupravo. Zakon so sprejeli ulstrski protestanti, odločno pa so ga zavrnilo katoliki, ki so živeli na jugu. Ti so še vedno zahtevali popolno neodvisnost za združeno Irsko (Imbornoni 2009).

Sledilo je obdobje gverilskega bojevanja med nacionalistično Irsko republikansko armado in britanskimi silami. Značilnost vojne je bila brutalnost na obeh straneh. Ira je imela premoč, dokler britanska vlada leta 1920 ni okrepila enote Irske kraljeve policije (Royal Irish Constabulary – RUC) z novimi enotami, sestavljenimi predvsem iz demobiliziranih vojakov, ki so se borili v 1. svetovni vojni. Zaradi barve uniform so enote imenovali "črni in okraști" (*Black and Tans*). Zaradi velikega števila novih rekrutov (okrog 9500 mož) je namreč začelo primanjkovati uradnih uniform RUC, zato so novince opremili z vojaškimi hlačami kaki barve in temno zelenimi ali modrimi policijskimi jaknami (Imbornoni 2009).

Od januarja 1919 do maja 1921 je bilo v spopadih med Iro in okrepljenimi enotami RUC ubitih 622 ljudi. Decembra leta 1921 je bil podpisan sporazum angleško-irski sporazum, po katerem je bila v okviru britanskega imperija ustanovljena Svobodna država Irska (*Irish Free State*), ki je obsegala 23 južnih pokrajin in tri pokrajine Ulstra (Cavan, Donegal in Monaghan). Preostalih šest pokrajin (Antrim, Armagh, Down, Fermanagh, Londonderry in Tyrone), ki so še sestavljale Ulster, pa je tvorilo Severno Irsko, ki je ostala del Združenega britanskega kraljestva (The National Archives of Ireland. 2009).

Leta 1949 je Svobodna država Irska postala neodvisna republika, Severna Irska pa je še naprej ostala del Združenega britanskega kraljestva (Wenborn 1993, 100).

Število oboroženih napadov med protestanti in katoliki se je po podpisu sporazuma leta 1921 močno zmanjšalo, nasilje je spet izbruhnilo v poznih šestdesetih. Februarja leta 1967 je bila ustanovljena Severnoirska zveza za državljanske pravice (Northern Ireland Civil Rights Association – Nicra), ki se je zavzemala za politične pravice diskriminiranega katoliškega prebivalstva na Severnem Irskem. Oktobra leta 1968 je Nicra v Londonderryju organizirala protestni shod, ki se je sprevrgel v krvave neredne med protestniki in policijo. Naslednje leto so bili neredi še v Belfastu. Za vzpostavitev miru so vpoklicali britanske enote, a se je konflikt kljub temu stopnjeval, saj so tako Ira kot protestantske paravojaške skupine izvajale bombne in druge teroristične napade. Nepretrgani konflikt, ki se je vlekel vse do 90-ih let, je postal znan kot "težave" (*The Troubels*) (Imbornoni 2009).

Kljub prizadevanjem za razrešitev konflikta v 70-ih in 80-ih letih je bilo v začetku 90-ih teroristično nasilje še vedno problem in britanske enote so na tem območju ostale v popolni sestavi. Intenzivna pogajanja na obeh straneh so obrodila sadove, saj je stranka Sinn Fein (politično krilo Pire) leta 1998 sprejela sprejela t. i. Velikonočni sporazum, Pira pa se je leta 2005 dokončno razorožila. Prvega avgusta 2007 je po 38. letih večina britanskih vojakov zapustila Severno Irsko, izvajanje varnostnih nalog je prevzela policija. Vendar to ne pomeni, da ni nevarnosti ponovnega stopnjevanja nasilja, saj manjše frakcije Ire zavračajo vsakršno možnost za premirje, dokler je Severna Irska del Britanskega kraljestva (Plešnar 2007).

Več kot 3600 mrtvih in 36.000 ranjenih (večinoma civilistov) je (za zdaj) rezultat spora na Severnem Irskem (glej Priloga A).

3.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI SEVERNE IRSKE

Poznavanje verske in etnične sestave prebivalstva Severne Irske je ključno za razumevanje severnoirskega konflikta.

Število prebivalcev na Severnem Irskem se hitro povečuje (glej Tabela 3.1). Po podatkih severnoirskega statističnega urada je leta 2007 na Severnem Irskem živelo okrog 1.760.000 prebivalcev (Northern Ireland Statistics and Research Agency 2008).

Tabela 3.1: Gibanje števila prebivalstva na Severnem Irskem 1901–2007

Leto	Populacija
1901	1.237.000
1910	1.248.000
1920	1.269.000
1930	1.244.000
1940	1.296.000
1950	1.369.000
1960	1.419.800
1970	1.524.000
1980	1.532.800
1990	1.595.600
2000	1.682.900
2007	1.759.100

Vir: Northern Ireland Statistics and Research Agency (2008).

Prebivalstvo se glede na veroizpoved deli na katoliško (pretežno jugozahodni del Severne Irske) in protestantsko (pretežno severovzhodni del Severne Irske) (CAIN 2008c), kar prikazuje Slika 3.1. Po stališču glede delitve Irske pa se prebivalstvo deli na nacionaliste² in unioniste³. Katoliki so večinoma nacionalisti, protestanti pa unionisti. Razmerje med pripadniki posameznega tabora se je skozi zgodovino sicer spreminjalo (glej Tabela 3.2), vendar so bili katoliki vedno v manjšini (Northern Ireland Statistics and Research Agency 2008).

² Nacionalisti/republikanci se zavzemajo za odcepitev Severne Irske od Združenega kraljestva Velike Britanije. Verjamejo, da bi se morala Severna Irška združiti z Republiko Irsko. Čeprav je večina irskih katolikov nacionalistov, ne podpirajo vsi radikalnih republikanskih skupin, ki se za odcepitev borijo z orožjem (CAIN 2008f).

³ Unionisti/lojalisti podpirajo severnoirsko politično unijo z Veliko Britanijo in nasprotujejo vmešavanju Irske Republike v severnoirske zadeve. Večina protestantov na Severnem Irskem je unionistov, a ne moremo trditi, da so vsi tudi lojalisti, saj se ta termin uporablja za tiste, ki bolj ali manj očitno podpirajo uporabo sile s strani polvojaških skupin, ki branijo unijo z Veliko Britanijo (CAIN 2008f).

Po zadnjih podatkih iz leta 2001 (glej Tabela 3.3) se je 40,3 % prebivalstva opredelilo za katolike, 50,2 % pa za protestante (9,5 % je bilo neopredeljenih ali so se opredelili za drugo veroizpoved) (Northern Ireland Life and Times 2007).

Tabela 3.3: Prebivalstvo Severne Irske glede na veroizpoved 1961–2001

Veroizpoved	Leto 1961	Leto 1991	Leto 2001
Katoliki	34,9 %	38,4 %	40,3 %
Protestanti	63,1 %	54,3 %	50,2 %
Drugo	2,0 %	7,3 %	9,5 %

Vir: Northern Ireland Life and Times (2007).

Glede na celotno Veliko Britanijo je Severna Irska razmeroma redko poseljena (124 prebivalcev/km²). Večina prebivalstva je skoncentriranega v okolici večjih mest, medtem ko so ruralni predeli redko poseljeni (Northern Ireland Statistics and Research Agency 2006).

3.3 GLAVNI VZROKI ZA SEVERNOIRSKI KONFLIKT

Oprelitev vzrokov za nastanek severnoirskega konflikta ni preprosta, saj kompleksnost situacije zahteva proučevanje iz več zornih kotov; najočitnejši so ideološki, socialno-ekonomski, politični in zgodovinski (Anderle 1996a, 8).

Ideološko se konflikt kaže kot sektaški spor, ki je nastal zaradi verskih razlik med katoliškim delom, ki predstavlja dobrih 41 % populacije na Severnem Irskem, ter večino, ki je protestantske veroizpovedi (Anderle 1996a, 8).

Socialno-ekonomsko ozadje se pokaže v luči nasprotja med gospodarsko močnejšim protestantskim delom prebivalstva in v tem pogledu manjvrednim ter zato nezadovoljnim katoliškim slojem (Anderle 1996a, 8).

S tem razmerjem so bile pogojene tudi **politične razmere v provinci**, kjer je bila ves čas praktično vsa oblast skoncentrirana v rokah protestantov (Anderle 1996a, 8).

Če temu dodamo še politično plat težnje irskokatoliške manjšine po združitvi z Republiko Irsko, pridemo do mednarodne **dimenzije s svojim zgodovinskim ozadjem**, kjer v konfliktu vidimo nadaljevanje stoletnega boja irskega naroda za svojo državo, za svojo nacionalno uresničitev. Ko je namreč leta 1949 nastala samostojna irska država, je njen severni del z

večinskim britanskim prebivalstvom ostal v sestavi Združenega britanskega kraljestva. Irci z obeh strani meje pa takšne delitve otoka niso nikoli priznali (Anderle 1996a, 8).

Zgoraj navedeni vzroki so, vsak v svojem kontekstu, povzročili nastanek neredov leta 1968 in eskalacijo konflikta na Severnem Irskem. V nadaljevanju pa so določali pogajalska izhodišča vpletenih strani v njihovih prizadevanjih, da bi rešili situacijo na miren način (Anderle 1996a, 8).

4 ZGODOVINA IRSKE REPUBLIKANSKE ARMADE

4.1 IRA PRED LETOM 1969

Ira se na Irskem ni pojavila šele leta 1969, njene korenine segajo v zgodnejše čase prizadevanj za irsko neodvisnost. Čeprav ni popolnega konsenza glede najglobljšega izvora organizacije, pa je dejstvo, da se je ime prvič pojavilo leta 1916, ko se je eden izmed voditeljev Velikonočne vstaje⁴, Patric Pearse, imenoval za vrhovnega poveljnika Irske republikanske armade (Anderle 1996b). Po drugih virih je armado iz ostanka upornih enot, ki so se po Velikonočni vstaji razkropile, leta 1916 ustanovil Michael Collins. Sestavil jo je iz bolj militantnih članov Irskih prostovoljcev⁵ (Bell 2003, 6).

Med osvobodilno vojno (1919–1921) je Ira vodila uspešen gverilski boj proti britanski oblasti na Irskem. Vojna se je končala z anglo-irskim sporazumom in ustanovitvijo Svobodne irske države. Podpis sporazuma je povzročil razcep Ire: manjša frakcija je doseženo stanje sprejela, večina pa se ni strinjala s sporazumom, ki je predvideval ohranitev britanske oblasti na severu otoka. Ira je postala trdnjava brezkompromisnega nasprotovanja delitve Irske. Prišlo je do državljanske vojne, v kateri je bila Ira odgovorna za številne bombne in druge napade ter številne ulične spopade na obeh straneh irske meje. Leta 1923 se je Ira predala vladni vojski. To pa ni pomenilo njenega konca, saj je na skrivaj še vedno novačila in urila nove člane (Anderle 1996b).

Ko je Eamon de Valera, nekdanji podpornik Ire, leta 1932 prišel na oblast v Svobodni državi Irski, je bilo delovanje Ire z zakonom prepovedano. Postopoma sta jo izobčili obe irski vladi (Svobodna država Irska in Severna Irska), zato je morala preiti v ilegalo (Bell 2003, 99–105). Po drugi svetovni vojni, ko je Irska tudi mednarodno pravno postala neodvisna in suverena država, je Ira poskušala povečati svoj vpliv predvsem na severnem delu otoka, ki je ostal britanski. Prizadevanja so bila neuspešna predvsem zato, ker ji ni uspelo pridobiti podpore ljudi. V 50-ih letih (zlasti v letih 1956–57) je zakrivila nekaj bombnih napadov v Belfastu, Londonu in na meji z Ulstrom, nato pa je do poznih 60-ih zopet potihnila (Bell 2003, 280–285).

⁴ Velikonočna vstaja (*Easter Rebellion*) je trajala od 24. do 30. aprila 1916. Sprožili so jo militantni irski republikanci (skupaj okrog 3500 mož), ki so želeli izbojevati irsko neodvisnost od Velike Britanije. Zaradi številčne premoči britanskih sil (16.000 britanskih vojakov in 1000 oboroženih pripadnikov Irske kraljeve policije) je bil upor hitro zadušen, vodje upora pa je vojaško sodišče obsodilo na smrt (Adams 1988, 28).

⁵ Irski prostovoljci (*Irish Volunteers*) so bili vojaška organizacija, ustanovljena leta 1913, z namenom varovati pravice in svoboščine vsega irskega naroda (Bell 2003, 6).

4.2 IRA PO LETU 1969

Glavna značilnost tega obdobja je razpad Ire na posamezne frakcije, kar sem poskušal grafično ponazoriti na Sliki 4.1.

Oktober leta 1968 je Severnoirska zveza za državljanske pravice v Londonderryju organizirala protestni shod, ki se je sprevrgel v krvave neredne med protestniki in policijo. Ti dogodki so močno spremenili dotedanje razmere na Severnem Irskem. Takrat se je Ira poskušala organizirati tako, da bi zaščitila katoliško prebivalstvo pred nasiljem policije in protestantskega prebivalstva. V zvezi z načinom delovanja je v organizaciji prišlo do razkola in leta 1969 je originalna⁶ Ira razpadla na: t. i. Uradno Irsko republikansko armado (*Official Irish Republican Army* – Oira), ki je zagovarjala socialistično Irsko in zavračala oboroženo (teroristično) delovanje, in na t. i. Začasno Irsko republikansko armado (*Provisional Irish Republican Army* – Pira), ki pa je terorizem oziroma oboroženi boj zagovarjala kot nujno potreben za združitev obeh delov Irske (Anderle 1996b).

Z odcepom od Oire in Pire so nato nastale še manjše frakcije. Leta 1974 je z odcepitvijo od Oire, ki je razglasila prekinitev ognja, nastala Irska nacionalna osvobodilna vojska (*Irish National Liberation Army* – Inla) (Jane's Information Group 2005a).

Pira je 1. septembra 1994 razglasila prekinitev ognja in s tem omogočila njenemu političnemu krilu, stranki Sinn Fein, sodelovanje na pogajanjih z britansko in irsko vlado (Plešnar 2005a). V začetku leta 1995 se je od Pire odcepila Continuity IRA (Cira), ki so jo sestavljali posamezniki, ki se niso strinjali razglasitvijo prekinitve ognja. Nezadovoljna s potekom pogajanj je Pira leta 1996 ponovno začela izvajati bombne napade, a je 19. julija 1997 spet oznanila prekinitev ognja, ki uradno velja še danes. To je stranki Sinn Fein ponovno omogočilo sodelovanje na pogajanjih septembra istega leta (Wikipedia 2009e).

Na podlagi teh pogajanj je bil 10. aprila 1998 v Belfastu podpisan Velikonočni sporazum (*Good Friday Agreement*), ki je še danes okvir za prihodnjo ureditev Severne Irske (Meršol 2005a). Zaradi nasprotovanja s politiko Pire in Sinn Feina, ki sta bila pripravljena na pogajanje in mirovni sporazum, je bila leta 1997 z odcepitvijo od Pire ustanovljena t. i. Prava Ira (Real IRA – Rira). Sestavljali so jo skrajneži, ki nikakor niso hoteli prekiniti nasilja (Jane's Information Group 2008a).

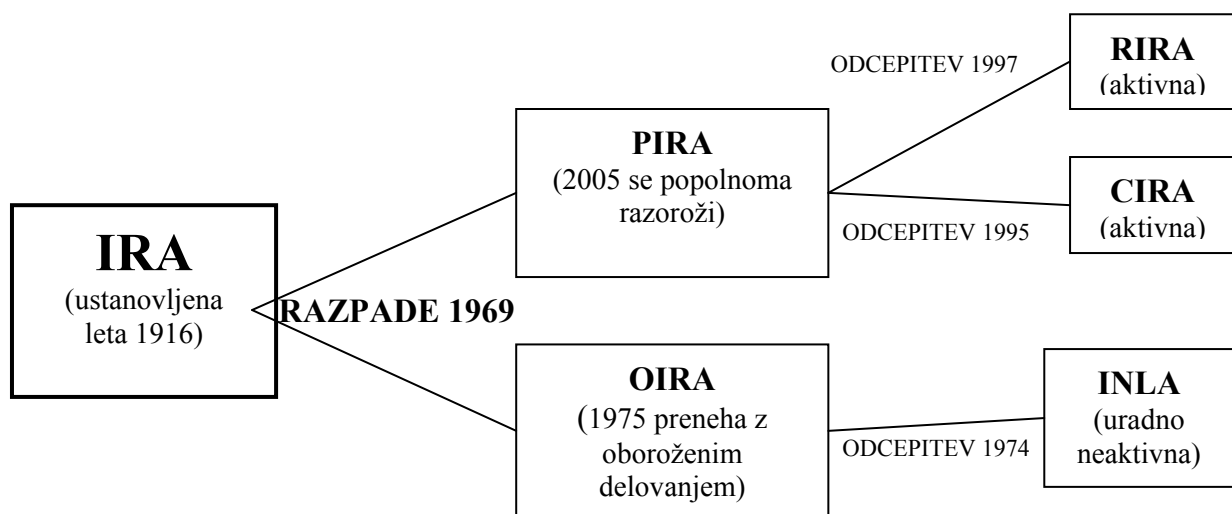
Pira je 23. oktobra 2001 razglasila, da se bo začela razoroževati. Septembra 2005 se je pod nadzorom Neodvisne mednarodne komisije za razoroževanje tudi dokončno razorožila.

⁶ V diplomski nalogi bom za Iro, ki je obstajala pred letom 1969, uporabil izraz originalna Ira. V angleški literaturi zasledimo tudi izraz stara Ira (*Old IRA*).

Razorožitev je pomenila mejnik v reševanju severnoirskega konflikta in upanje za prekinitev kroga nasilja, ki traja že več kot 30 let.

Vendar razorožitev zgolj ene (sicer največje) frakcije Ire ni jamstvo za mir. Radikalni frakciji (Cira in Rira) namreč trdita, da je Pira s pogajanji izdala republikanske ideale in ji očitata kolaboracijo. Sami nista pripravljeni na pogajanja in sta odločeni nadaljevati oborožene akcije, dokler ne dosežeta odcepitve Severne Irske od Velike Britanije (Jane's Information Group 2008b).

Slika 4.1: Razvoj frakcij, ki so po letu 1969 nastale iz originalne Ire

Danes izraz Ira številni nevede uporabljajo za označevanje Pire, saj je ta organizacija po letu 1969 prevzela pobudo za nadaljevanje oboroženega boja in zato velja za pravo naslednico originalne Ire. Sam menim, da po letu 1969 Ire ne moremo več obravnavati kot homogeno organizacijo z enotno strukturo in vodstvom, saj imajo posamezne odcepljene skupine sebi lastno strukturo, ločeno vodstvo in različne poglede na reševanje severnoirskega konflikta. V naslednjem poglavju bom zato po kronološkem zaporedju predstavil posamezne skupine, ki so nastale po letu 1969.

5 FRAKCIJE IRSKE REPUBLIKANSKE ARMADE

5.1 PROVISIONAL IRA (PIRA)

Decembra leta 1969 je originalna Ira razpadla na dva dela, in sicer na Official IRA (Oira) in Provisional IRA (Pira). Obe organizaciji sta sebe dojemali kot pravi naslednici originalne Ire in druga drugi odrekli politično legitimnost. Ker pa se je Pira pridružilo več članov in je nadaljevala oboroženi boj svoje predhodnice, velja za naslednico originalne Ire. V dolgem obdobju delovanja je postala ena najbolj organiziranih, oboroženih in izkušenih terorističnih skupin na svetu (Jane's Information Group 2008b).

Boj, ki ga je Pira začela leta 1969, je bil glede na nekatera merila v začetku obsojen na propad. Pira ni imela stalnega, zanesljivega vira financiranja, zato je bila močno odvisna od naklonjenosti katoliškega prebivalstva, izpostavljena je bila hudemu pritisku represivnega aparata države, uporabljala je improvizirana orožja in delovala na precej omejenem področju. Začetno fazo je preživela predvsem zaradi precejšnje podpore, ki jo je imela v najpomembnejših mestih (Belfast in Derry), in zaradi neučinkovitosti delovanja policijskih in vojaških enot v tistem obdobju. Po začetnih težavah je Pira začela utrjevati svoj položaj, tako v smislu pridobivanja materialne in finančne podpore iz tujine kot tudi v smislu razvijanja učinkovite organizacijske strukture ter pridobivanja pomembnih znanj (gverilska taktika v urbanem okolju, poznavanje orožja, izdelovanje improviziranih bomb ...). Sčasoma je dosegla fazo, ko je postala neodvisni dejavnik dogajanja na Severnem Irskem, kar je pomenilo, da je bila sposobna rekrutirati nove člane in sama pridobiti dovolj denarja in orožja za svoje delovanje (Anderle 1996b, 12).

5.1.1 CILJI IN STRATEGIJA

Dolgoročni in kratkoročni cilji Pire so opredeljeni v Zeleni knjigi⁷.

Dolgoročni cilji Pire so opredeljeni kot ustanovitev demokratične socialistične republike Irske, v kateri bo združen celoten irski otok.

Kratkoročni cilji so preprosto opredeljeni kot: Britanci ven! (*Brits Out!*). Pri tem ne gre zgolj za pobijanje vojakov, ampak za učinek, ki ga imajo žrtve na javnost in odločanje britanske

⁷ Zelena knjiga (*Green Book*) je priročnik, ki je namenjen vsem novim članom Pire in v katerem so zapisana vsa pravila in navodila za delo v Piri. V njem je natančno zajeto vse, kar mora vedeti vsak član (zgodovinska razlaga severnoirskega konflikta, gverilska taktika, obnašanje med zasliševanjem ...) (CAIN 2008f).

vlade. Ta naj bi prej ali slej spoznala, da navzočnost britanske vojske na Severnem Irskem ni smiselna (The Revolution Skript 2009).

Coogan dodaja, da cilj Pire ni bil zgolj povzročanje velikega števila žrtev med sovražnikovimi silami. Veliko pozornost je namreč namenila tudi sodelovanju s prebivalstvom, ki bi s podporo omogočalo dolgoletno delovanje Pire (glej Priloga B) (CAIN 2008č).

Za Piro so sovražniki vsi, ki nasprotujejo njenim kratkoročnim in dolgoročnim ciljem. Politična doktrina Pire je zamisel, da ima pravico izvajati nasilje, s katerim bo prisilila Britance k umiku iz Severne Irske. Legitimnost in moralno pravico za izvajanje oboroženih akcij je Pira videla v:

1. pravici do obrambe pred tujim agresorjem (to so britanske oborožene sile in policija);
2. pravici do upora zoper tiranijo in zatiranje;
3. dejstvu, da naj bi bila neposredna naslednica spodnjega doma irskega parlamenta (*Dail Eireann*) iz leta 1919 in tako legalna in zakonita vlada Irske republike (The Revolution Skript 2009).

Vodstvo Pire je strategijo, s katero je želelo doseči zastavljene cilje, vedno prilagajalo političnim razmeram na Severnem Irskem. Strategijo Pire v posameznih obdobjih bom podrobneje predstavil v enem od naslednjih poglavji.

5.1.2 ČLANI IN SIMPATIZERJI

Člani Pire prihajajo predvsem iz sloja katoliškega delavskega prebivalstva. Zelo je navzoča družinska tradicija. Pogosto so novi pripadniki bodisi sinovi bodisi sorodniki nekdanjih borcev (Anderle 1996b, 14).

Po nekaterih ocenah naj bi med letoma 1969 in 1997, ko je začela veljati prekinitev ognja, v Piri sodelovalo več tisoč ljudi, čeprav je bilo število aktivnih pripadnikov v posameznih obdobjih občutno manjše. Podatki o tem, koliko pripadnikov je imela Pira v posameznih obdobjih, se razlikujejo: po nekaterih ocenah naj bi štela 1100 do 1500 članov, po drugih ocenah okrog 300 aktivnih članov in okrog 50 vodij na različnih ravneh. Verjetno so najnatančnejše ocene tistih analitikov, ki pravijo, da naj bi bila Pira v vsakem obdobju svojega delovanja sestavljena iz približno 400 stalnih članov in okrog 400 pomožnih oziroma sekundarnih članov, ki bi bili lahko aktivirani ob krizi. Celotno delovanje naj bi na različnih ravneh vodilo okrog 40 vodij. Večina članov je bila zbrana v Severni Irski, kjer je bilo jedro

podpore v republikanskih enklavah Belfasta; Londonderryju in v ruralnem Južnem Armaghu. Manjše število članov je bilo razpršeno po celotni Republiki Irski, kjer so bili skoncentrirani predvsem v okolici Dublina, mejnih deželah in Munstru. Poleg tega so manjše celice delovale tudi na območju Velike Britanije (glej Tabela 5.1) (Jane's Information Group 2008c). Občasno je imela Pira vzpostavljene celice, ki so delovale v ZDA in drugih prekomorskih lokacijah (Boyne 1998a).

Posameznik je lahko vstopil v Piro, če se je za to odločil zaradi političnega prepričanja in ne zaradi avanturističnih teženj. Zavedati se je moral, da se z vstopom od njega pričakuje brezpogojna predanost organizaciji. Pri rekrutiranju novih članov so veliko pozornost namenjali varnostnim ukrepom, ki so preprečevali infiltracijo ovaduhov in uhajanje informacij. Zaradi varnostnih ukrepov člani niso smeli nikomur povedati, da so člani Pire; niti družini in partnerju. Prav tako naj ne bi izražali svojega mnenja v javnosti in govorili o vojaških zadevah. Prepovedano jim je bilo kakršno koli udeleževanje na javnih shodih, demonstracijah ali protestih. V javnosti so se morali izogibati druženju z ljudmi, ki so odkrito podpirali republikanske ideje. Njihov glavni cilj je namreč bil, da ostanejo neznani sovražnikovim silam in da ne izstopajo v javnosti. Zaradi možnosti nepazljivega govorjenja jim je bilo prepovedano pitje alkohola, saj so v preteklosti obveščevalne službe največ informacij pridobile ravno od opitih pripadnikov (Horgan 2005, 114).

Poleg aktivnih članov (stalnih in sekundarnih) je imela Pira tudi široko mrežo simpatizerjev doma in v tujini. Domači simpatizerji so Piri nudili predvsem logistično pomoč, skrivali orožje in zbirali informacije o britanskih varnostnih silah ter njihovih sodelavcih na Severnem Irskem. Simpatizerji v tujini so pomagali z zbiranjem denarja in dobavljanjem orožja (Marques 2003, 28).

5.1.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

Strukturo terorističnih skupin lahko v grobem razdelimo na centralizirano in decentralizirano. Centralizirano urejene teroristične organizacije so hierarhično urejene, njihova notranja struktura je podobna vojaškim organizacijam. Takšna struktura omogoča visoko stopnjo nadzora nad pripadniki in preprečuje samovoljna dejanja posameznih članov, ki bi lahko spodkopala taktične in strateške cilje skupine. Po drugi strani je nefleksibilna in predvidljiva v svojem delovanju, kar lahko omogoča lažji nadzor obveščevalcev. Zaradi rigidne strukture so namreč dejanja takšnih skupin dokaj predvidljiva, kar omogoča varnostnim silam, da predvidijo potencialne grožnje. Decentralizirane teroristične organizacije imajo mrežno

strukturo brez vertikalne poveljniške strukture in so sestavljene iz manjših, razmeroma samostojnih celic. Takšna struktura sicer zagotavlja minimalno stopnjo nadzora nad posameznimi člani, po drugi strani pa je zelo odporna proti vdorom obveščevalcev. Decentralizirana struktura omogoča terorističnim skupinam fleksibilnost, zato lahko načrtujejo in izvajajo več napadov hkrati, kar dodatno izčrpava varnostne sile (Staniforth 2008).

Pira je bila v osnovi trdno strukturirana organizacija, ki je svojo strukturo nenehno prilagajala spreminjajočim se razmeram, zato v njeni organizacijski strukturi najdemo tako elemente centralizirane kot decentralizirane teroristične organizacije (Jane's Information Group 2008c). Elementi, ki kažejo na visoko stopnjo centraliziranosti Pire, so naslednji: vsi posamezni operativni člani so imeli natančno določene specifične vloge, ukaze za vsaka dejanja so dobivali od višjih organov. Celotno delovanje Pire je vodil Vrhovni vojaški zbor, ki je sprejemal vsa navodila za delovanje in jih prek linije poveljevanja posredoval Izvršilnemu vojaškemu odboru, ta pa naprej v Vojaški svet in Generalni štab, ki je taktično izvajal sprejeto strategijo. Takšna struktura je omogočala vodilnim članom, da so sprejemali in odobrili vsako vojaško akcijo posebej. To je onemogočalo samovoljno delovanje posameznih članov, saj so bili vsi napadi temeljito načrtovani, kar je pomenilo visoko verjetnost za uspešno izvedbo. Vse napade je vodstvo zasnovalo tako, da so povečali politični pritisk na britansko vlado in pridobili dodatno podporo domače in tuje javnosti (Staniforth 2008).

Elemente decentraliziranosti je vodstvo v svojo organizacijsko strukturo vpeljalo po letu 1977. Tega leta se je v njihove vrste uspelo infiltrirati britanskim agentom, zato so morali spremeniti in prilagoditi svojo strukturo ter metode delovanja. Večje operativne enote so razcepili na manjše celice, poveljniška struktura pa je še vedno ostala bolj ali manj nespremenjena. Posamezne novonastale celice so imele večjo avtonomijo pri načrtovanju napadov, čeprav so ukazi o tarčah napadov še vedno prihajali z vrha. V takšno strukturo je bilo obveščevalnim službam težje prodreti, na kar kaže tudi povečano število uspešnih napadov v letu 1979, ki jih varnostnim silam ni uspelo preprečiti (Staniforth 2008).

Kljub prekinitvi ognja (leta 1997) je Pira svojo strukturo v nespremenjeni obliki ohranila vse do leta 2006. Sestavljali so jo:

a) Vrhovni vojaški zbor (*The General Army Convention*; GAC)

Je vrhovna oblast Pire. Sestane se razmeroma redko, praviloma vsaki dve leti ali še redkeje, če večina članov meni, da je zborovanje zaradi vojaških zadev bolje preložiti.

Delegati GAC so člani različnih enot Pire in člani Vojaškega sveta. Najpomembnejša naloga GAC je, da izbere 12-članski Izvršilni vojaški odbor (Boyne 1998a).

b) Izvršilni vojaški odbor (*Army Executive*)

Sestane se vsakih šest mesecev. Njegova glavna naloga je, da izbere člane Vojaškega sveta in jim svetuje pri vseh zadevah, ki zadevajo Piro (Jane's Information Group 2008c).

c) Vojaški svet (*Army Council*)

Kadar ne zaseda Vrhovni vojaški zbor, predstavlja vrhovno oblast in vodi celotno delovanje Pire. Sestavljen je iz sedmih članov, ki večinoma prihajajo iz Severne Irske in obmejnih pokrajin Republike Irske. Med člani so vedno poveljnik štaba (*chief of staff*), pomožni general (*adjutant general*) in glavni intendant (*quartermaster general*).

Poveljnika štaba, ki ga izbere Vojaški svet, ob pomoči pomožnega generala izvajata operativni nadzor nad različnimi dejavnostmi Pire, ki jih vodijo direktorji (izobraževanje in komunikacije, inženirstvo, finance, obveščevalna dejavnost, propaganda in urjenje).

Vsi direktorji, ki vodijo posamezne dejavnosti, skupaj sestavljajo Generalštab (Boyne 1998a).

č) Generalni štab (*General Headquarters (GHO) Staff*)

Izvršuje načrte Vojaškega sveta in povezuje severno in južno poveljstvo z Vojaškim svetom.

Severno poveljstvo (*Northern Command*) pokriva območje Severne Irske in mejne pokrajine Republike Irske (Donegal, Leitrim, Cavan, Monaghan in Louth): skupaj 11 pokrajin.

To poveljstvo ima vsaj pet brigad (Belfast, Darry, Donegal, Armagh in Tyrone-Monaghan).

Južno poveljstvo (*Southern Command*) pokriva 21 pokrajin v Republiki Irski in šteje veliko manj mož kot Južno poveljstvo. Njegova glavna naloga je predvsem nudenje logistične podpore. Ima Dublinsko brigado in več manjših enot, ki so razpršene po posameznih provincah.

Vsako poveljstvo ima svojega poveljujočega častnika, operativnega direktorja in intendanta.

Tako Severno kot Južno poveljstvo sta razdeljeni na več Aktivnih operativnih enot, ki operativno delujejo na terenu (Jane's Information Group 2008c).

d) Aktivne operativne enote (*Active Service Units; ASU*)

Sestavljajo operativno vejo Pire. Posamezno celico sestavlja pet do osem članov, odvisno od narave in pomembnosti naloge. Člani prek poveljnika brigade odgovarjajo poveljniku štaba.

Za posebne naloge izbereta Vojaški svet ali Vrhovni vojaški zbor posebne skupine (Boyne 1998a).

Organizacijsko strukturo Pire in njeno delovanje sem grafično prikazal na Sliki 5.1.

Slika 5.1: Organigram Pire

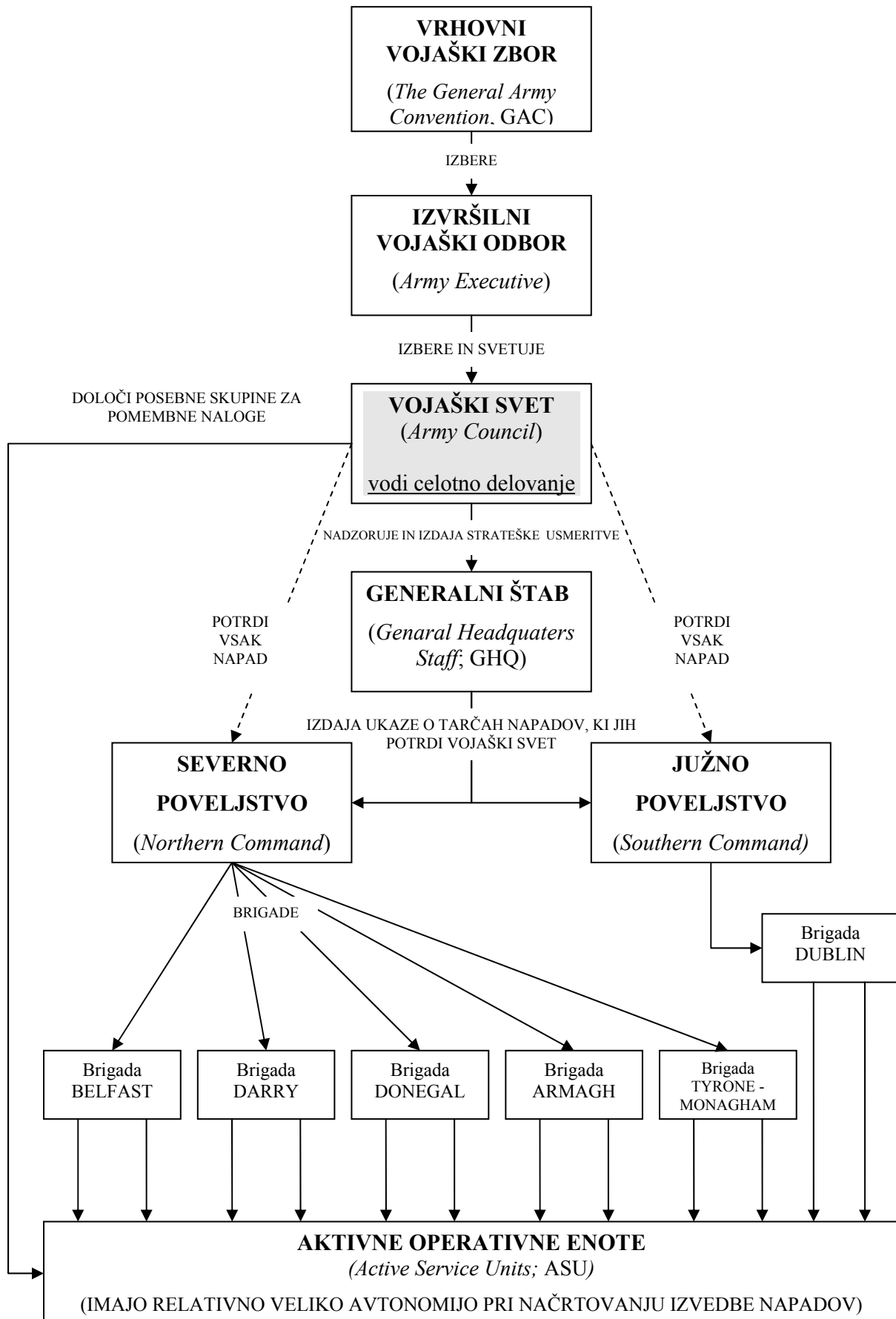

Tabela 5.1: Razporeditev Aktivnih operativnih enot po poveljstvih

<u>LOKACIJA</u>	<u>ŠTEVILO ENOT/MOČ</u>	<u>OPOMBA</u>
<u>SEVERNO POVELJSTVO</u>		
Belfast	Več kot 100 aktivnih članov	Zahodni Belfast spada med najaktivnejše centre Pire.
Derry, severni Donegal	70–80 aktivnih članov	Derry je bil že od vsega začetka konflikta močan center dejavnosti Pire.
južni Armagh/severni Louth	Dve veliki Aktivni operativni enoti; okrog 20 članov	Zelo aktivni v preteklosti.
zahodni Fermanagh /Donegal	Ena Aktivna operativna enota	Zelo aktivna na obmejnem območju pokrajine Donegal.
južni Fermanagh	Ena Aktivna operativna enota	Zelo aktivna na obmejnem območju pokrajine Donegal.
območje Coalisland	Ena Aktivna operativna enota	Občasno aktivna.
južni Derry	Ena Aktivna operativna enota	Občasno aktivna.
severni Antrim	Ena Aktivna operativna enota	Občasno aktivna.
Castlewellan	Ena ali dve Aktivni operativni enoti	Občasno aktivna.
Down	Ena Aktivna operativna enota	Aktivna v obmejnih območjih.
<u>JUŽNO POVELJSTVO</u>		
Dublin	Manjše število Aktivnih operativnih enot.	Težko oceniti točno število članov; vendar naj bi bila številka dokaj majhna.
druga območja	Manjše število članov, raztresenih po Republiki Irski	Aktivne celice v okolici Mustera, ki so odgovorne za skladišča orožja.

Vir: Boyne (1998a).

5.1.4 POVEZAVA MED PIRA IN STRANKO SINN FEIN

Sinn Fein je republikanska delavska politična stranka, ki se zavzema za enotno združeno Irsko ter politično in ekonomsko neodvisnost od Velike Britanije (Sinn Fein 2009). Je politično krilo Pire.

Tako Pira kot Sinn Fein se borita proti britanski nadvladi na Severnem Irskem in za združitev celotne Irske, kar je po njunem mnenju legitimen cilj. V preteklosti sta pri uresničevanju tega cilja uporabljala različna sredstva. Sinn Fein je vedno uporabljal legalna sredstva, t.j. diplomacijo. Pira pa je še do leta 1997 uporabljala nelegalna nasilna sredstva, zaradi katerih je bila uvrščena med teroristične organizacije. Člani Pire sebe sicer nikoli niso imeli za teroriste, pač pa za borce za svobodo (*freedom fighters*), ki imajo vso pravico in moralno dolžnost, da branijo svojo zemljo in se zanjo borijo. To je dokazala tudi gladovna stavka zaprtih Ircev v zaporu Maze (*Maze Prison*) leta 1981 (Hunger strike commemorative web project 1996a).

Med temi zaporniki je bil tudi član Pire Bobby Sands, ki je v svojem dnevniku (pisal ga je prvih 17 dni gladovne stavke) 1. marca 1981 zapisal: »*Sem politični zapornik. Sem politični zapornik, ker sem žrtev dolgotrajne vojne, ki se odvija med zatiranim irskim ljudstvom in tujo, zatiralsko ter nezaželeno vlado, ki se noče umakniti z naše zemlje*« (Hunger strike commemorative web project 1996b).

Med gladovno stavko je umrlo deset zapornikov, ki so zahtevali, da se jim prizna status političnih zapornikov. Tedanja britanska vlada pod vodstvom Margaret Thatcher je namreč zahtevala, da se jih kvalificira kot kriminalce (Hunger strike commemorative web project 1996a).

Sinn Fein je vseskozi zavračal obsojanje oboroženih napadov, ki jih je izvajala Pira, vseeno pa je izrazil obžalovanje zaradi vseh civilnih žrtev, ki so bile v teh napadih ubite.

Na močno povezanost med Piro in stranko Sinn Fein kaže tudi dejstvo, da sta bila Garry Adams (predsednik Sinn Fein) in Martin McGuinness (visoki predstavnik Sinn Fein) dolgo časa člana sedemčlanskega Vojaškega sveta Pire. Adams naj bi se Piri pridružil že leta 1970. Leta 1977 je postal poveljnik, dokler ga niso leto pozneje aretirali zaradi bombnega napada, v katerem je umrlo dvanajst ljudi. Adamsa je na poveljniškem mestu nasledil McGuinness (Meršol 2005b).

5.1.5 FINANCIRANJE

Za financiranje svojih dejavnosti je imela Pira različne kanale. V začetnem obdobju je veliko sredstev pridobila iz Libije, saj je Gadafijev režim močno nasprotoval britanski vladi. Po nekaterih ocenah naj bi iz tega vira pridobila okrog 20 milijonov ameriških dolarjev. Največji posamezni vir denarja je prišel od irskih priseljencev iz ZDA, kjer so sredstva zbirali prek organizacije Northern Aid Committee (NORAID). NORAID so leta 1970 ustanovili trije veterani irske državljanske vojne (trije nekdanji člani Ire), njegov namen je bil zbiranje in organiziranje pomoči za ljudi na Severnem Irskem ter za podporo kampanji Pire. Zbrana sredstva so bila označena kot pomoč, namen njihove porabe je bil povsem odvisen od končnega uporabnika, torej Pire. Nikogar ni motilo, če so se sredstva uporabljala tudi za nakup orožja in streliva. Celotna organizacija NORAID je po navedbah vodstva štela 80.000 ljudi, predvsem irskih izseljencev. Glavni donatorji so bili irski delavci. Zbiranje sredstev je bilo ponekod široko organizirano: dva delavska sindikata, povezana z NORAID, naj bi plačevala tedenske prispevke v sklad za pomoč. Pomembni donatorji so bili tudi nekateri bogatejši irski Američani – hotelirji in lastniki restavracij ter gostišč, ki so svoje lokale organizirali kot centre za zbiranje pomoči. Ameriške oblasti vse do začetka osemdesetih let niso bistveno posegle v delovanje NORAID, čeprav so nekatere preiskave v zvezi s tihotapljenjem orožja kazale na njegovo povezanost s Piro. Leta 1981 pa so bili štirje člani organizacije obtoženi tihotapljenja orožja. Organizacija sama se je morala na novo registrirati in v registraciji navesti, da spada pod upravo Pire. Pomoč NORAID je na Severno Irsko nehala dotekati po letu 1983. Skoraj nemogoče je ugotoviti, koliko pomoči je Pira dejansko pridobila iz tega vira. Uradne ocene za enajstletno obdobje (1970–1981) govorijo o 1.675.000 ameriških dolarjev, medtem ko neuradni viri trdijo, da naj bi prejela skoraj pet milijonov dolarjev (Anderle 1996c, 21).

Poleg zgoraj omenjenih finančnih kanalov si je Pira že od začetka prizadevala zagotavljati dovolj virov podpore na domačem območju. Za ta namen je postopoma gradila sistem financiranja, ki je iz skromnih začetkov v 70-ih prerasel v finančni imperij, ki danes močno prežema severnoirsko gospodarstvo (Anderle 1996c, 21).

Najstarejši metodi pridobivanja finančnih sredstev sta ropanje bank in izsiljevanje prispevkov z zaščito premoženja (varščina). Zadnja metoda je uspešna še danes, le da je nasilniški pristop zamenjal uglajen podjetniški: Pira je namreč ustanovila več varnostnih agencij, ki sedaj ponujajo svoje storitve podjetjem na javen in zakonit način (Jane's Information Group 2002).

Naslednja dejavnost, s katero Pira posluje pollegalno, so taksiji. Razvijati jo je začela leta 1972 in jo do danes razvila do te mere, da sta v njenih rokah dve taksi-podjetji v Belfastu

(Fall's taxi in People's taxi) z več kot 300 taksiji, 800 zaposlenimi in vso potrebno infrastrukturo. Območje za izvajanje dejavnosti so sistematično "očistili", tako da so načrtno uničevali in zažigali avtobuse mestnega potniškega prometa. Uničevanje avtobusov so mediji sicer kazali kot nasilno izražanje katoliških frustracij, vendar je bila to v resnici premišljena operacija Pire (Anderle 1996c, 21).

Veliko denarja je pridobila tudi z različnimi finančnimi prevarami. Samo prevara v zvezi s ponarejanjem potrdil o plačilu davka na dohodek naj bi v najdonosnejših letih prinesla tudi do 10 milijonov funtov (Anderle 1996c, 21).

Strokovnjaki ocenjujejo, da so bili najbolj donosni posli s pivnicami in restavracijami. Ko so oblasti v sedemdesetih letih zaprle verige ilegalnih pivnic, se je Pira odločila, da v to dejavnost vstopi na zakonit način. Leta 1983 je bilo registriranih skoraj 600 različnih klubov, ki so organizaciji prinašali več milijonov funtov dobička na leto. Dodaten dotok denarja iz teh lokalov si je Pira zagotovila z nameščanjem neprijavljenih igralnih avtomatov. Po podatkih policije naj bi letni dobiček enega samega igralnega avtomata znašal okrog 27.000 britanskih funtov (Anderle 1996c, 21).

Poleg omenjenih pollegalnih dejavnosti je Pira denar zbirala tudi z različnimi kriminalnimi dejavnostmi, kot so tihotapljenje goriva in cigaret ter bančni ropi⁸ (Evans 2002). Zlasti v osemdesetih letih je izvajala tudi ugrabitve in nato zahtevala odkupnino.

Zaradi razvejene mreže ilegalnega financiranja ni nič nenavadnega, da je minister za Severno Irsko Ian Pearson leta 2005 dejal, da je Pira verjetno najbolj sofisticirana organizirana kriminalna združba v Evropi in verjetno celo na svetu (Jane's Information Group 2008c).

Po letu 2005 varnostne sile niso zaznale dejavnosti organiziranega kriminala, ki bi ga vodilo neposredno vodstvo Pire. Kljub temu posamezni člani nadaljujejo kriminalne dejavnosti zaradi osebnih interesov (Jane's Information Group 2008c).

5.1.6 URJENJE

Pripadniki Pire so dolga leta veljali za ene najbolj izkušenih teroristov na svetu. Urili so se doma in v tujini. Pira je razvila široko mrežo izpopolnjenih ilegalnih vojaških vadišč na celotnem območju Irske (večinoma v Republiki Irski). Urjenja so potekala tudi v prostranih gozdovih, saj je bila zaradi redke poselitve tam najmanjša možnost, da jih odkrijejo pri urjenju z orožji velikega kalibra (Anderle 1996b, 13).

⁸ Najspektakularnejši rop je Pira izvedla 20. decembra 2004, ko so njeni člani oropali banko v Belfastu in ukradli 26,5 milijona britanskih funtov (Jane's Information Group 2008c).

Nekateri viri celo navajajo, da so pri urjenju pomagali plačani zunanji inštruktorji ustreznih profilov. Po podatkih obveščevalnih služb naj bi pri usposabljanju pripadnikov Pire sodeloval celo strokovnjak za eksplozive iz vrst irske vojske, ki je pomagal pri sestavljanju improviziranih bomb (Anderle 1996b, 13).

V začetnih letih obstoja je organizacija navezala stike z mnogimi terorističnimi oziroma nacionalistično-separatističnimi skupinami in posamezniki v Evropi in po svetu. Leta 1972 so se predstavniki Pire v Libanonu udeležili sestanka s predstavniki različnih terorističnih in nacionalističnih skupin in si zagotovili medsebojno sodelovanje na področju trgovine z orožjem in pomoči pri urjenju (Anderle 1996b, 13).

Za Piro je bilo najpomembnejše sodelovanje z baskovsko separatistično organizacijo Eta, palestinsko PLO in Libijo, saj je njen voditelj Gadafi do leta 1974⁹ podpiral njeno delovanje.

Na področju urjenja je bilo zelo pomembno sodelovanje s Palestinci na Bližnjem vzhodu. Sodelovanje med Piro in PLO (oziroma dvema izmed njenih podskupin: Al Fatah in Ljudsko fronto za osvoboditev Palestine – PFLP) je potekalo tako na področju urjenja kot skupnem načrtovanju in izvedbi nekaterih terorističnih akcij¹⁰. Urjenja so potekala v uporniških taboriščih na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki. Po podatkih izraelske vojske naj bi se pripadnikov Pire urili v Adnu v Južnem Jemnu. Podatki Nata in OZN pa govorijo, da so se urili v taboriščih v Libanonu, Palestini in Južnem Jemnu. Ocena Nata za leto 1979 je bila, da se je v teh taboriščih urilo 44 pripadnikov Pire. Sodelovanje z Arabci je bilo v veliki meri končano leta 1982, ko je Izrael z zasedbo Libanona prekinil delovanje tamkajšnjih arabskih uporniških taborišč (Anderle 1996b, 14). Posamezniki so si v tem času pridobili veliko znanja, ki so ga doma prenašali na preostale člane.

Za Piro je značilno, da je indoktrinacija članov temeljila na tradiciji nasilnega republikanizma. Organizacija je veliko pozornost namenila tudi preprečevanju odtekanja informacij, zato so bili vsi člani deležni obsežnega urjenja tehnik upiranja zasliševanju in načinov obnašanja med aretacijo (Jane's Information Group 2008c).

⁹ Leta 1974 se je severnoirska unionistična delegacija v Libiji srečala z Gadafijem in mu predstavila svojo plat severnoirskega konflikta. Pri tem naj bi bila uspešna, saj naj bi Gadafi, kot je zatrjeval, nehal podpirati Piro. Irška parlamentarna delegacija, ki je bila leta 1975 na obisku v Libiji, je dobila zagotovila, da Libija ne podpira več nobene ilegalne organizacije na Severnem Irskem (Anderle 1996b, 14).

¹⁰ Pira naj bi bila vpletena v dve mednarodni teroristični akciji v letu 1979 – napad na britansko veleposlaništvo na Nizozemskem in eksplozija v hotelu Grand Palace v Bruslju v Belgiji. Obe akciji naj bi izvedla v sodelovanju s PLO (Anderle 1996b, 14).

5.1.7 OBOROŽITEV

Pira je v letih svojega delovanja vzpostavila številne kanale, po katerih je tihotapila orožje iz vseh koncev sveta. Poleg tega je s pomočjo različnih strokovnjakov, ki jih je rekrutirala v svoje vrste, tudi sama začela lastno proizvodnjo orožja in eksploziva.

5.1.7.1 IZVOR OROŽJA

Za navezovanje stikov, kupovanje orožja in urejanje transporta so bile odgovorne posamezne aktivne operativne enote, ki so bile locirane v Veliki Britaniji, nekaterih delih Evrope in ZDA (Jane's Information Group 2008c).

V začetnem obdobju je Pira največ orožja pridobila prek organizacije Northern Aid Committee (NORAID) iz ZDA. V sedemdesetih je britanska vlada (na podlagi podatkov o zaplenjenih pošiljkah) ocenjevala, da iz ZDA izvira kar 80 % vsega orožja, namenjenega Piri. V začetku osemdesetih let se je ta odstotek ustalil med 40 in 50. Delež orožja, ki ga je organizacija dejansko dobila iz ZDA pa je precej manjši in naj bi se gibal okrog 23 odstotkov. Drugi pomemben vir orožja je bila Libija, ki je orožje dobavljala do leta 1975. Naklonjenost libijskega voditelja Gadafija je temeljila na priznavanju Pire kot antikolonialnega gibanja. Pri nabavi orožja je Pira sodelovala tudi z baskovsko separatistično organizacijo Eta. Medtem ko je Eta priskrbela orožje za Piro, je ta pripadnike Ete učila tehnike izdelovanja in nameščanja bomb. Veliko orožja je Pira kupila tudi na črnem trgu v različnih evropskih državah (Španija, Norveška, države nekdanje Jugoslavije – predvsem Hrvaška¹¹, Češka in države nekdanje Sovjetske Zveze). Nitrobenzen, ki so ga uporabljali za izdelovanje eksploziva, so tihotapili z Nizozemske (Anderle 1996c, 20).

Iz Priloge C je razvidno, da je Pira uporabljala orožje različnih proizvajalcev in namembnosti. Velika različnost orožja seveda pomeni veliko težav pri vzdrževanju in zagotavljanju ustreznega streliva. Jasno je, da armadi kljub očitnim uspehom pri pridobivanju zadostnih količin orožja (glej Tabela 5.2) ni uspelo zagotoviti standardne opreme.¹²

¹¹ Leta 2003 je bil aretiran nekdanji glavni intendant Pire Michael McKeivitt, ker je na Hrvaškem poskušal kupiti raketomete in drugo težko orožje (Jane's Information Group 2008c).

¹² Pira je uporabljala orožje šestnajstih različnih proizvajalcev. Po nekaterih podatkih naj bi imela v uporabi pištole kar osmih različnih kalibrov in devet različnih kalibrov pušk (Anderle 1996c, 20).

Tabela 5.2: Količin orožja, ki ga je Pira imela pred začetkom razoroževanja (leta 2001)

OROŽJE	KOLIČINA¹³
Avtomatske in polavtomatske puške	1100: – 650 avtomatskih pušk AK-47, – 350 avtomatskih pušk Armalite AR-15, – drugo (AG-42, SAFN (FN-49), M14 ...)
Ostrostrelska puška	1: Barretta M82A1
Pištole in revolverji	100: – 60 revolverjev Webly .455 – drugo (pištole Glock, Taurus, Browning, Smith & Wesson ...)
Mitraljezi	35: – 3 mitraljeze 7,62 x 51 mm M60 – 12 mitraljezov 7,62 x 51 mm FN MAG – 20 težkih mitraljezov 12,7 x 107 mm DshK
Metalci ognja	7: LPO-50
Raketometi	40: RPG-7
Izstrelki zemlja-zrak	7: SAM-7
Strelivo	Več kot 1,000,000 kosov različnih kalibrov
Ročne bombe	100
Detonatorji (za uporabo v bombah)	600
Semtex (eksploziv)	3 tone

Vir: Jane's Information Group (2008c).

5.1.7.2 OROŽJE DOMAČE IZDELAVE

Pira je poleg orožja, ki ga je pridobila na črnem trgu, vzporedno razvijala lastno proizvodnjo doma narejenega orožja in eksploziva. Glavna prednost doma narejenega orožja so bili nizki proizvodni stroški ter neodvisnost od nestalnih pošiljk orožja s črnega trga.

¹³ Gre za domnevne količine na podlagi ocene Jane's information group.

Za ta namen so začeli rekrutirati računalniške strokovnjake in strojne inženirje, ki so bili sposobni izdelati:

a) Elektronske naprave

Glavna naloga strokovnjakov je bila izdelovanje prefinjenih časovnih mehanizmov in daljinsko vodenih vžigalnikov, ki so jih uporabljali v bombah in doma narejenih minometih.

Poleg tega so iz radarskih pištol in mikrovalovnih sprejemnikov razvili različne naprave, s katerimi so lahko motili radijske signale britanske vojske.

Material za izdelavo teh naprav je bil prosto dostopen v tehničnih trgovinah, zato z nakupi potrebnih komponent niso vzbujali pozornosti (Boyne 1998b).

b) Eksploziva

Člani Pire so se naučili izdelovati eksploziva iz snovi, kot so nitrobenzen in umetna gnojila. Ta eksploziva so uporabljali v večjih bombah za napade na razne objekte in vozila pa tudi v manjših za neposredne napade na britanske varnostne sile. Za napad na vozila so uporabljali t. i. drogue bombs (konzerva z ročajem za metanje, napolnjena z okrog 250 g eksploziva). Za napade na nezaščitene osebe so največkrat uporabili t. i. nail bombs oziroma bombe z žebli; okrog eksploziva so imele nameščene žeblje, ki so ob eksploziji delovali kot šrapneli (Boyne 1998b).

Različne improvizirane bombe so bile najpogostejše sredstvo, ki ga je Pira uporabljala v svojih napadih, zato bom njeno dejavnost izdelovanja bomb predstavil podrobneje.

Doma narejene eksplozivne naprave so v zgodnjih sedemdesetih letih temeljile na improvizirani uporabi različnih tržno dosegljivih komponent. Šlo je predvsem za bombe, narejene na osnovi umetnih gnojil; za preproste ročne bombe, narejene iz žebeljev in plastičnega eksploziva, sproženega z vžigalno vrvico; kombinacije dinamita in običajnih električnih budilk za določitev časa eksplozije in podobne improvizacije. Raznovrstne improvizacije so bile precej nezanesljive in takšne bombe so bile pogosto usodne tudi za tiste, ki so jih nastavljali. Strokovnjaki znotraj Pire so zato ob pomoči nekaterih zunanjih sodelavcev začeli razvijati tehnike daljinskega sprožanja. Prve bombe so na daljavo sprožili s pomočjo radijskih signalov, ki pa jih je bilo mogoče z lahkoto motiti. Ta tehnika je dosegla vrhunec v točki, ko so bombe sprožali s pomočjo policijskih radarjev; te je mogoče usmeriti neposredno proti bombi in jo šele nato aktivirati, kar ne pušča dovolj časa za deaktivacijo. Razvili so še način za sprožitev bombe s fotoelektričnim stikalom, ki ga je bilo mogoče aktivirati z bliskom svetlobe celo na razdalji 800 metrov. Glavna značilnost omenjenih naprav je bila preprostost in velika učinkovitost. Pira je namreč učinkovitost ocenjevala glede na

stroške izdelave bombe in škodo, ki jo je povzročila njena eksplozija (majhna tempirana bomba, katere proizvodnja ni stala več kot pet funtov, je lahko povzročila za več deset tisoč funtov škode). Za izdelavo večjih, rušilnih bomb so uporabljali navadna kmetijska umetna gnojila (Anderle 1996b, 13).

Na vprašanje, kje je Pira pridobila ta znanja, ni jasnega odgovora. Nekateri obveščevalni viri trdijo, da so jih tega naučili plačani zunanji inštruktorji (domnevno celo iz vrst irske vojske). V sedemdesetih letih naj bi tako na Severnem Irskem delovala dva strokovnjaka za elektroniko, ki naj bi pomagala pri pripravi elektronskih stikal za proženje bomb (Anderle 1996b, 14).

Da je Pira imela v svojih vrstah vrhunske strokovnjake za sestavljanje in podtikanje bomb, potrjuje tudi dejstvo, da so bili leta 2001 v Kolumbiji aretirani trije njeni nekdanji člani, ker naj bi člane kolumbijske uporniške skupine FARC učili tehnik bombnih napadov v urbanem okolju (Jane's Information Group 2008d).

c) Improvizirani minometi

Gre za dokaj preprosta orožja, ki imajo lahko na kratkem dometu zelo močan učinek. Minomete so ponavadi pritrdili na ukradene tovornjake ali kombije z odrezano streho. Ko so vozilo parkirali, so se umaknili, minomet pa z varne razdalje sprožili z daljinskim sprožilcem ali časovnim mehanizmom. V osemdesetih letih so razvili minomet, imenovan Mark 10, ki je streljal 15-centimetske mine z 10,9 kg eksploziva do 300 metrov daleč. Obveščevalna služba Republike Irske v svojem poročilu navaja, da je Pira v obdobju, ko je že veljala prekinitev ognja, razvijala novi minomet Mark 17 in ga leta 1999 uspešno preizkusila na območju južne meje v okolici Carlingford Lough (Boyne 1998b).

5.1.7.3 SKLADIŠČENJE OROŽJA

Pred razorožitvijo je Pira večino orožja skladiščila na območju Republike Irske. Takšno strategijo so izbrali zato, ker je območje trikrat večje od Severne Irske, poleg tega je tu manj policistov in vojske. Večino skladišč je upravljalo Južno poveljstvo, medtem ko so bila skladišča v obmejnih pokrajinah pod nadzorom Severnega poveljstva. Nekaj manjših skladišč, namenjenih za takojšnjo oborožitev aktivnih operativnih enot, je bilo tudi v sami Severni Irski. Skladišča so ponavadi gradili pri svojih simpatizerjih. Vsa so bila vgrajena v kmetijska poslopja (v rovih pod silosi, hlevi ...), da jih pri nadzoru iz zraka ni bilo mogoče opaziti (Boyne 1998b).

5.1.7.4 DOKONČNA RAZOROŽITEV

Razorožitev Pire je bil eden glavnih pogojev Velikonočnega sporazuma iz leta 1998, ki je vzpostavil delitev izvršne oblasti med katoliško in protestantsko skupnostjo na Severnem Irskem.

Potekala je postopoma, in sicer v štirih fazah (v letih 2001, 2002, 2003 in 2005). Septembra 2005 je tričlanska Neodvisna mednarodna komisija za razoroževanje, ki jo je vodil upokojeni kanadski general John de Chastelain, potrdila, da je Pira dokončno predala v uničenje vse svoje orožje, strelivo in razstrelivo, kot je napovedala 20. julija 2005 (Jane's Information Group 2005b). Orožje je uničila ob navzočnosti dveh neodvisnih prič, ki ju pri prejšnjih uničenjih (leta 2001, 2002 in 2003) ni bilo zraven. Priči sta bili katoliški duhovnik Alex Reid in metodistični duhovnik ter nekdanji vodja irske metodistične cerkve Harold Good (Kastelic 2005).

Komisija je potrdila (glej Priloga Č), da je bilo uničeno vse orožje, ki ga je Pira izročila, in hkrati izrazila prepričanje, da je organizacija zares izročila prav vse svoje orožje, saj je bila količina uničenega orožja v skladu z ocenami, ki so jih komisiji posredovale varnostne in obveščevalne službe. Razoroževanje je potekalo v tajnosti, saj proces razorožitve ni smel vključevati ničesar, kar bi lahko kdo razumel kot ponižanje, krivdo, vdajo ali poraz Pire (Jane's Information Group 2005b).

Politično krilo Pire stranka Sinn Fein je poudarila, da je to zgodovinski dan, ne le za republikance, ampak za vso severnoirsko družbo. Kljub splošnemu prepričanju, da je Severna Irska doživela zgodovinski dan in kljub prepričanju komisije in prič, da je Pira uničila vse svoje orožje, pa to ni zagotovilo za konec nasilja (Kastelic 2005). Ob odcepitvi posameznih frakcij v letih 1995 (Cira) in 1997 (Rira) so posamezniki, ki so Piro zapustili, del orožja odnesli seboj. Domnevno naj bi manjši del orožja tik pred razorožitvijo tudi sama Pira na skrivaj predala Riri (Boyne 2005).

5.1.8 TAKTIKA DELOVANJA

5.1.8.1 OKOLJE, V KATEREM JE PIRA DELOVALA

Ira se je pred letom 1969 (zlasti v 50. letih) izogibala bojem v urbanih središčih, da bi se izognila civilnim žrtvam in preprečila izbruh sektaškega nasilja znotraj lastnih vrst. Ko je Ira leta 1969 razpadla, je pobudo za oboroženo delovanje prevzela Pira, ki pa je v nasprotju s svojo predhodnico delovala predvsem znotraj večjih mest Severne Irske (Wikipedia 2009b).

Pogoji in okolje, v katerem je delovala Pira, so neposredno vplivali na njeno taktiko in metode, ki jih je uporabljala. Delovala je v okolju, kjer je bila vedno številčno šibkejša v primerjavi z nasprotnikovimi silami (enote britanske vojske in enote RUC). V glavnem je delovala v mirnem času, torej v pogojih, ko je življenje potekalo normalno in varnostni ukrepi niso bili zelo strogi (Marques 2003, 3).

Delovala je na domačem ozemlju, ki ga je dobro poznala. To so bila večinoma večja mesta na Severnem Irskem, kjer so katoliške četrti predstavljale razmeroma varna skrivališča in izhodišča za napade. Posamezne akcije so zlasti v zgodnejšem obdobju izvajali tudi na južnem delu otoka. Redkeje so delovali zunaj severnoirskih mest in v mestih Velike Britanije, ker so bili na sovražnem ozemlju precej bolj ranljivi (Anderle 1996b).

Pira je pri svojem delovanju uporabljala taktiko gverilskega boja v urbanem okolju, ki je temeljila na zasedah in izogibanju neposrednim spopadam z britanskimi silami (Marques 2003, 33).

Urbano okolje je članom Pire nudilo nekatere prednosti, ki so jih s pridom izkoriščali:

a) Strateške prednosti urbanega okolja

Najočitnejša prednost je bila, da so z napadi vedno pritegnili medijsko pozornost, saj so v mestih sedeži političnih institucij in medijskih hiš ter velika masa ljudi. Navzočnost medijev in veliko število ljudi sta zagotavljala, da je ob napadih širša javnost izvedela za zmožnosti organizacije in njene cilje, s tem pa tudi povečanje notranjih in zunanjih pritiskov na nasprotnika, da konflikt razreši po pogojih Pire.

Strateška prednost medijskega poročanja je pomagala tudi pri taktičnem delovanju, saj je poročanje o napadih pritegnilo pozornost domače in tuje javnosti, kar je lahko povečalo zanimanje za vstop novih članov in podporo zunanjih organizacij (Marques 2003, 52).

S strateškega vidika pa je navzočnost velikega števila civilistov pomenila tudi slabost. Nenamerne žrtve med civilisti so namreč lahko škodile ugledu organizacije in omajale legitimnost njenega delovanja, kar je lahko pomenilo izgubo podpore prebivalstva (Marques 2003, 31).

b) Taktične prednosti urbanega okolja

Taktične prednosti delovanja v urbanem okolju so bile naslednje:

1. Zaradi večjega števila ljudi v mestih je Pira lažje pridobila potrebno podporo za delovanje (izvidovanje, zbiranje informacij in logistična podpora).

2. Večje število civilnega prebivalstva je omogočalo lažji umik in skrivanje po napadu, saj so se napadalci po napadu preprosto pomešali med civiliste.

3. Taktične prednosti je nudil tudi sam teren. Omogočil je delovanje pod nivojem cest (kleti), na nivoju cest in nad nivojem cest (strehe stavb). Večino napadov je Pira izvedla na nivoju cest, saj so takšni napadi omogočali hiter umik. Podzemne nivoje je uporabljala redko. Visoke stavbe je večinoma uporabljala za opazovanje in le izjemoma za izvajanje ostrostrelskih dejavnosti, saj je bil umik z visokih stavb po napadu težaven. Ozke ulice so omogočale zelo dobro prikrito gibanje in skrivanje, kar je članom pogosto omogočilo, da so se med napadom močno približali nasprotniku in ga presenetili.

4. Pira je urbani teren izkoriščala tudi v pasivnem smislu in z njegovo pomočjo izničila nasprotnikovo številčno premoč. Ozke ulice in visoke hiše so namreč onemogočale normalno delovanje številčnejših britanskih sil, saj jim je bilo oteženo komuniciranje, izvidovanje, manevriranje in organizirano zasledovanje (Marques 2003, 53).

5.1.8.2 VRSTE IN PRIMERI NAPADOV

Literature, ki bi natančno opisovala bojevanje in taktiko Pire v urbanem okolju, ni veliko. Priročnik za prostovoljce Ire (*Handbook for Volunteers of The Irish Republican Army: Notes on Guerrilla Warfare*), izdan leta 1956, sicer natančno pokriva zgodovino irskega gverilskega bojevanja ter splošne zakonitosti in taktiko gverilskega boja, vendar se osredotoča le na boje na ruralnih območjih. Po letu 1969 pa je Pira večino napadov izvedla v urbanem okolju (Marques 2003, 12).

Najpogostejši načini boja, ki jih je Pira uporabljala v urbanem bojevanju z britansko vojsko in enotami RUC, so bili: bombne zasede (ponavadi radijsko vodene), napadi z improviziranimi minometi, uporaba ostrostrelcev in napadi z raketometi. V napadih na civilne tarče je večinoma uporabljala taktiko podtikanja bomb (Marques 2003, 51).

a) Neposredni napadi in vpadi v poslopja vojske in policije

Člani Pire so se izogibali neposrednim spopadom z britanskimi silami na taktični ravni. Britanske patrulje so bile namreč bistveno bolj oborožene, v bližini pa so imele vedno dodatne enote, ki so jih v primeru napada podprle. Izogibala se je odprtemu boju z britanskimi silami. V začetku osemdesetih let je Pira sicer poskusila izvesti nekaj vpadov v postaje RUC in oporišča britanske vojske, pri čemer je uporabila improvizirana oklepna vozila. Takšne akcije so bile redko uspešne, predvsem zaradi poostrenih varnostnih ukrepov okoli policijskih in

vojaških objektov. Drugi razlog za neuspeh je bil, da so takšni napadi zahtevali večje število mož, kar pa je pomenilo večje možnosti za odtekanje informacij (Marques 2003, 28).

Zaradi neposrednega stika z britanskimi silami so takšni napadi pomenili preveliko tveganje za same napadalce, zato je Pira začela uporabljati ostrostrelce, daljinsko prožene bombe ter napade z minometi in raketami (Marques 2003, 20).

Februarja 1985 je Pira v raketnem napadu na policijsko postajo v Newryju ubila devet pripadnikov RUC, 30 jih je ranila.¹⁴ V tem napadu je RUC utrpel največ žrtev v enem samem napadu (BBC 2001a).

Septembra 1989 je Pira izvedla bombni napad v britanski vojašnici v Dealu v Kentu. Bomba, ki je eksplodirala zgodaj zjutraj v glasbeni šoli britanske mornarice, je ubila deset vojakov in jih 25 ranila. Med žrtvami so bili predvsem vojaški godbeniki (Wenborn 1994, 539).

b) Napadi z improviziranimi minometi

Minomete so pripadniki Pire naredili sami. V napadih so jih ponavadi namestili na tovornjake ali kombije z odrezano streho. Vozilo so parkirali v bližini tarč, minomet pa sprožili na daljavo. Takšni napadi so bili razmeroma redki, saj je velikost minometov omejevala možnosti njihove uporabe (Marques 2003, 24).

Na tak način je Pira 7. februarja 1991 izvedla enega najbolj dramatičnih napadov v svoji zgodovini. Tik pred deseto uro dopoldne so parkirali dostavno vozilo ob pločniku komaj 200 metrov od stavbe na Downing Streetu v Londonu, v kateri je zasedala vlada. Streho dostavnega avtomobila so odprli in iz minometa so izstrelili tri mine na Downing Street. Ena je padla na vrt za hišo številka 10. V napadu sicer ni bilo smrtnih žrtev, a je Pira pokazala svojo drznost in dokazala, da nihče ni varen (Wenborn 1994, 557).

c) Napadi na vozila

Pira je občasno napadala tudi neblindirana vozila (osebni avtomobili, avtobusi in tovornjaki), ki so jih britanske sile uporabljale za prevoz osebja in logistično dejavnost. Napadeno vozilo so spredaj in zadaj zaparkirali z drugimi vozili, nato pa med približevanjem vozilu začeli streljati. Taktike niso dolgo uporabljali, saj so bili pri takšnih napadih izpostavljeni tudi sami napadalci (Marques 2003, 25).

Drugi in veliko bolj učinkovit način so bili bombni napadi na vozila. Pri tem so bombe podtaknili neposredno na vozila ali jih nastavili ob cesti (Marques 2003, 26).

¹⁴ V tem napadu je RUC utrpel največ žrtev v enem samem napadu (BBC 2001a).

Februarja 1974 so člani Pire podtaknili bombo na avtobusu, v katerem je bilo več kot 50 ljudi. Med potniki so bili večinoma britanski vojaki, ki so se ob koncu tedna vračali domov. V eksploziji je umrlo 12 potnikov, med katerimi je bilo 11 vojakov (BBC 2005a).

č) Uporaba ostrostrelcev

Specialne ostrostrelske celice Pire so bile sestavljene iz štirih oseb: strelca, dveh opazovalcev, ki sta zagotavljala varnost in izvidovanje, ter ene osebe, ki je po streljanju umaknila orožje. Takšna organiziranost je pomenila, da je strelec dejansko imel orožje v rokah zelo kratek čas, ponavadi le približno 20 minut. Običajno je izstrelil le enega ali dva naboja in se umaknil (Marques 2003, 27).

Zadnjo žrtev je 12. februarja 1997 povzročil ravno ostrostrelec, ki je v bližini vojaške baze v mestu Bessbrook ubil britanskega vojaka (Wikipedia 2009d).

d) Bombne zasede

Podtikanje bomb in bombne zasede so bile najpogostejša dejavnost Pire. V ruralnih predelih (predvsem South Armagh) je v obcestne jaške nastavljal bombe, ki so bile zelo učinkovite proti britanskim patroljam. Te so bile zaradi številnih žrtev primorane za vse Transporte uporabljati helikopterje (Wikipedia 2009e).

Avghusta 1979 je nastavila dve zemeljski mini v bližini mesta Warrenpoint. V napadu je bilo ubitih 18 britanskih vojakov, kar je največja izguba britanske vojske v enem samem napadu na Severnem Irskem (BBC 2005b).

Izvajanje bombnih zased na vojaške in policijske enote je praviloma potekalo po ustaljenem vzorcu:

1. Člani Pire so nastavili vabo (zrežirani civilni nemiri, lažna bomba, lažni napad ostrostrelca ...), ki je nasprotnika zvalila v cono ubijanja.
2. Ko so vojaki ali pripadniki RUC prišli na določeno mesto, je član Pire (odgovoren za sprožitev bombe) čakal toliko časa, da je v cono ubijanja vstopilo zadostno število vojaškega ali policijskega osebja in vozil. Pogosto je imel na tleh ali steni narejeno oznako, ki je označevala, kje mora stati večina žrtev, da bo učinek eksplozije največji.
3. Nato je na daljavo sprožil bombo, katere sestava in velikost sta se razlikovali glede na tarčo napada (Marques 2003, 25).

e) Podtikanje bomb

Pira je imela v svojih vrstah vrhunske strokovnjake, sposobne izdelati različne improvizirane bombe. Bombni napadi so bili zato ves čas ena od glavnih dejavnosti oboroženega boja Pire (Marques 2003, 26).

Bombni napadi imajo ponavadi velik učinek, tako gmotnega kot psihološkega in propagandnega, hkrati pa teroristi sebe ne izpostavljajo preveč (Anderle 1996b, 13).

Avgusta 1979 je Pira izvedla atentat na lorda Louisa Mountbattena. Na njegovo jahto so podtaknili bombo, ki je poleg njega ubila še njegovega vnuka in enega mornarja. Pira je v izjavi poudarila, da je to le eden od načinov, s katerimi želijo britansko javnost opozoriti na okupacijo Severne Irske (BBC 2005c).

12. oktobra 1984 je Pira izvedla bombni napad na Grand Hotel v Brighronu v Angliji, v katerem je imela letno konferenco Konzervativna stranka, ki jo je vodila ministrska predsednica Margaret Thatcher. V napadu umrlo pet ljudi, več kot 30 je bilo ranjenih (Wenborn 1994, 505).

f) "Policijske" funkcije

Ker Pira sebe vidi kot neposredno naslednico Dail Eireann iz leta 1918 in zato kot legitimno vlado Irske republike, je v preteklosti na nekaterih območjih v Severni Irski izvajala tudi nekakšno policijsko funkcijo.

Njeni člani so kazensko pretepali (*punishment beatings*) domnevne sodelavce RUC in jih streljali v kolena (*knee-capping*). Člani Pire naj bi, skriti pod imenom Neposredna borba proti drogam (*Direct Action Against Drugs – DAAD*), umorili tudi veliko domnevnih preprodajalcev mamil, po nekaterih podatkih 23 (CAIN 2008g).

Pira je strogo kaznovala prestopnike v lastnih vrstah, ki so se brez odobritve vodstva ukvarjali s prepovedanimi kriminalnimi dejavnostmi zaradi lastne koristi. Zelo strogo je kaznovala tudi domnevne ovaduhe in jih je med letoma 1970 in 1997 umorila kar 60.

Čeprav je večina prebivalstva strogo obsojala nasilne metode Pire, so bile te dejavnosti koristne iz več razlogov: z njimi so branili svojo moč in avtoriteto, dvigovali moralo svojih članov, ohranjali "vojno" pripravljeno organizacijo in povečevali lastno podobo na območjih, kjer so jim ljudje bili naklonjeni (Boyne 1998b).

5.1.8.3 TAKTIČNI POSTOPKI

Vse bojne operacije so izvajale t. i. aktivne operativne enote. Te celice so bile ponavadi sestavljene iz štirih članov, ki so se med seboj praviloma poznali, vendar niso bili v nobeni drugi povezavi (niso bili v sorodu, sodelavci, sosedje ...) (Marques 2003, 27).

Marques pravi, da bi lahko operacije Pire opisali kot urbane operacije v kirurških pogojih (*Urban Operations Under Surgical Conditions*), kar pomeni, da je šlo za skrbno načrtovane natančne napade, v katere je bilo vpleteno majhno število ljudi. Pira je namreč zelo redko skoncentrirala večje število svojih sil za izvajanje akcij v urbanem okolju, saj bi to pomenilo zmanjšanje elementa presenečenja (Marques 2003, 17).

a) Načrtovanje

Vse svoje napade je Pira skrbno načrtovala in se poskušala izogibati civilnim žrtvam. Kljub temu so bili civilisti pogosto kolateralna škoda napadov (glej Tabela 5.3), kar je včasih močno škodilo legitimnosti organizacije (Marques 2003, 27).

Tabela 5.3: Nenamerne civilne žrtve napadov Pire

Nenamerne žrtve	Skupaj: 152
<i>Civilisti, ubiti med napadi na britanske sile</i>	
Protestanti	73
Katoliki	53
Civilisti zunaj Severne Irske	15
<i>Civilisti, ubiti med napadi na pripadnike lojalističnih paravojaških skupin</i>	
Protestanti	4
Katoliki	1
<i>Civilisti, ubiti med napadi na predstavnike severnoirskega sodstva</i>	
Protestanti	4
Katoliki	1
<i>Civilisti, ubiti med napadi na predstavnike unionističnih strank</i>	
Protestanti	1

Vir: CAIN (2008g).

Političen učinek, ki so ga imele civilne žrtve, je bil pogosto zelo škodljiv in je pomenil zmanjšanje podpore med prebivalstvom, ki pa je za organizacijo, kot je Pira, zelo pomembna.

Pri načrtovanju napadov je zato vedno upoštevala možnost kolateralne škode. Nekatere bombe so celo namenoma sprožili z namenom, da povzročijo veliko žrtev med civilisti, predvsem zaradi psihološkega učinka in razkazovanja svoje moči. Pira je praviloma obvestila medije pred napadi na civilne cilje, vendar je bil časovni rok med opozorilom in napadom ponavadi zelo kratek. Tako je moralizirala svoja dejanja in pozneje v propagandi poudarjala, da je predhodno opozorila na napade (Marques 2003, 27).

b) Sprejemanje odločitev

Generalni štab Pire je izdal groba navodila glede posameznih operacij (določitev tarč), ki jih je dobil od Vojaškega sveta. Navodila so enolinjsko potovala do lokalnih poveljnikov in naprej do operativnih članov v sami celici. Lokalni poveljniki in člani posameznih celic so imeli razmeroma veliko avtonomijo in so sami načrtovali izvedbo večine operacij. Vojaški svet je pripravil le načrte napada za pomembnejše tarče (Boyne 1998a).

Decentralizirana struktura z lokalnimi poveljniki in celicami, ki so se sami odločali glede izvrševanja operacij, je močno prispevala k sposobnosti, da so z napadi presenetili nasprotnikove enote (Marques 2003, 25).

c) Komuniciranje

Za komuniciranje med seboj so člani uporabljali vzdevke, vsak pa je bil seznanjen le z najbolj pomembnimi podatki, ki jih je potreboval za izvedbo naloge. Strogi varnostni ukrepi so onemogočali odtekanje informacij in infiltracijo obveščevalcev, zato varnostne sile praktično niso mogle predvideti napadov in jih preprečiti (Marques 2003, 28).

č) Varnostni postopki pri izvedbi akcije

Pri načrtovanju vseh akcij je Pira pazila, da je preprečevala uhajanje informacij. Veliko pozornost je namenjala tudi metodam zavajanja, ki so pripomogle, da posameznih članov ni bilo mogoče povezati z akcijo, ki so jo nameravali izvesti. Izvidovanje tarče pred napadom so izvedle osebe, ki niso neposredno sodelovale v napadu, kar je zmanjšalo verjetnost, da bi jih osumili in jih povezali z napadom (Marques 2003, 28).

Pri izvajanju napadov so celice delovale zelo decentralizirano, kar pomeni, da so bili njeni člani v stiku drug z drugim le nekaj minut pred samim napadom. Premik v pripravljalni rajon, prevzem opreme in premik do mesta izvedbe napada je izvedel vsak član posebej. Po napadu so se ločeno umaknili (Marques 2003, 28).

Po opravljeni akciji so obleke zavrgli in tako onemogočili, da bi jih identificirali na podlagi forenzičnih dokazov. Vse orožje in opremo, ki je bila uporabljena v napadu, je umaknil in skrnil nekdo, ki v napadu ni neposredno sodeloval (Marques 2003, 28).

d) Izmik

Zaradi delovanja med civilisti so se lahko napadalci po napadu preprosto skrili v množici.

Pira je razvila številne metode, ki so varnostnim silam močno oteževale, da bi napadalce povezali z napadi (takojšnje odmetavanje oblek zaradi forenzičnih dokazov, predajanje orožja drugim osebam ...) (Marques 2003, 28).

Sodelovanje z lokalnim prebivalstvom je pomagalo, da so se po napadu napadalci lahko hitro umaknili, saj so jim pomočniki pomagali z izvidovanjem, transportom, skrivanjem orožja in omogočanjem umika po napadu (Marques 2003, 28).

e) Zbiranje informacij in nenehno spremljanje sovražnika

Pira je v letih delovanja izpopolnila svoje obveščevalne zmožnosti. Razvila je sofisticirano obveščevalno mrežo, sestavljeno iz lokalnega prebivalstva. Največjo podporo ji je na obeh straneh meje nudilo katoliško prebivalstvo. Lokalno prebivalstvo je nudilo tudi podporo pri izvajanju oboroženih akcij (izvidovanje in nadzor nad gibanjem enot britanske vojske in enot RUC). Tako je Pira nenehno dobivala informacije o gibanju sovražnika .

Varnostnim silam je ves čas zagotavljala, da osebe, ki opravljajo nadzor in izvidovanje, niso člani aktivnih operativnih enot in niso povezane z oboroženim delovanjem. Tako jih je hotela zaščititi pred kazenskim pregonom.

Civiliste, ki so za Piro zbirali informacije, lahko razdelimo v dve skupini:

- aktivni člani Pire, ki redno opravljajo pomožne dejavnosti (logistika, zbiranje informacij), vendar nikoli ne sodelujejo v oboroženih akcijah in
- simpatizerji, ki niso člani Pire in informacije posredujejo le, če jih vprašajo.

(Marques 2003, 29)

5.1.9 STRATEGIJA IN IZBIRA TARČ V POSAMEZNIH OBDOBJIH

Tarče napadov so se skozi leta spreminjale, vendar so bile britanske vojaške sile, ki so simbolizirale britansko okupacijo Severne Irske, vedno primarna tarča. Pogosta tarča napadov so bili tudi drugi britanski in severnoirski uradniki, ki jih je Pira označila za sodelavce okupatorja (glej Tabela 5.4) (Marques 2003, 30).

Tabela 5.4: Žrtve med vojaki, policijo in uradniki

Britanske sile	Skupaj: 1.030
Pripadniki britanske vojske na Severnem Irskem	417
Pripadniki britanske vojske zunaj Severne Irske	50
Nekdanji pripadniki britanske vojske (ubiti v Severni Irski)	5
Pripadniki Kraljevega irskega regimenta (Royal Irish Regiment – RIR)	190
Nekdanji pripadniki Kraljevega irskega regimenta	39
Pripadniki Kraljeve ulstrske policije (Royal Ulster Constabulary – RUC)	272
Nekdanji pripadniki Kraljeve ulstrske policije (Royal Ulster Constabulary – RUC)	14
Pripadniki britanske policije (ubiti v Angliji)	6
Zaporniški pazniki	20
Nekdanji zaporniški pazniki	2
Sile Republike Irske	Skupaj : 7
Pripadniki Garda Síochána	6
Pripadniki Irske vojske (Irish Army)	1
Severnoirsko sodstvo	Skupaj: 8
Sodniki	3
Uradniki	4
Javni tožilci	1

Vir: CAIN (2008g).

Ker so varnostne sile (vojska in policija) postajale vedno bolj učinkovite v obrambi pred terorističnimi napadi (izpopolnile so varovanje in obveščevalno dejavnost), je bila Pira primorana, da je začela napadati tudi nevojaške cilje, ki so bili slabše zaščiteni.

Spreminjanje strategije (npr. izvajanje bombnih napadov na civilne tarče in tarče v Veliki Britaniji) je sicer povzročilo veliko medijsko odzivnost, a je po drugi strani močno škodilo legitimnosti delovanja organizacije ter zmanjšalo podporo in naklonjenost tako domače kot tuje javnosti. Napade na civilne cilje je bilo namreč mnogo težje razumeti kot pa napade na britansko vojsko. Za nekatere civilne žrtve je Pira sicer trdila, da so bile kolateralna škoda napadov na vojaške sile (glej Tabela 5.3). Vendar pa so bile številne žrtve med civilisti tudi

namerne (glej Tabela 5.5). Napade na nevojaške cilje, kot so trgovine in hoteli, je Pira opravičevala s tem, da je hotela škoditi britanski ekonomiji (Marques 2003, 30).

Tabela 5.5: Namerne žrtve napadov

Na območju Severne Irske	Skupaj: 288
Civilne žrtve bombnih napadov na nevojaške/komercialne	Skupaj: 112
Protestanti	75
Katoliki	35
Civilisti zunaj Severne Irske	2
Civilisti v službi britanskih sil na Severnem Irskem	Skupaj: 34
Civilni uslužbenci v britanski vojski	7
Pogodbeni izvajalci britanske vojske in Kraljeve ulstrske policije	27
Sektaški umori protestantskih civilistov (90 v letih 1974–1976)	Skupaj: 133
Unionistični / Lojalistični politiki	Skupaj: 9
Na območju Velike Britanije	Skupaj: 61
Civilisti	Skupaj: 46
Žrtve atentatov in njihovo spremstvo v Veliki Britaniji	Skupaj: 15

Vir: CAIN (2008g).

Glede na analizo delovanja in tarč napadov sem strategijo Pire razdelil na pet obdobj:

1. obdobje: Poskus splošne vstaje proti britanskim silam (1969–1975)

V začetku je bila glavna dejavnost usmerjena v zagotavljanje podpore katoliškim protestnikom in zavarovanje katoliškega prebivalstva pred nasiljem policije in protestantskim prebivalstvom. V začetnem obdobju so potekali številni spopadi med PIRA in lojalističnimi paravojaškimi skupinami. S temi aktivnostmi si je Pira pridobila široko podporo v katoliških skupnostih, saj je bila za njih zaščitnica irskega nacionalizma in katoliške manjšine (Anderle 1996b, 13).

Britanski vojaki so vkorakali na ulice severnoirskih mest avgusta leta 1969 z nalogo, da pomagajo policiji pri preprečevanju nemirov med katoličani in protestanti. Ostali naj bi le nekaj tednov in se nato umaknili. Sprva so jih v obeh skupnostih pozdravljali, postopoma, še zlasti po uvedbi policijskih ur in sporne politike zapiranja ljudi brez obsodbe, pa so jim obrnili hrbet, nasilje se je začelo celo stopnjevati. V očeh katoliške skupnosti je britanska vojska

kmalu postala okupacijska sila (Plešnar 2007). Pira je zato začela izvajati napade na britanske vojake, ki so bili zanjo okupatorja. Vsakega pripadnika policijskih sil, vojske ali njihove sodelavce¹⁵ je imela za legitimno tarčo. Odgovorna je bila tudi za smrt številnih katolikov, ki so po njenem mnenju sodelovali s policijo ali vojsko (Anderle 1996b, 13).

Ni bilo pomembno, ali so bili pripadniki britanskih oboroženih sil doma ali v službi, vsak član britanske vojske je bil v nevarnosti. Kot pravi Bell, je Pira iskala moškega ali žensko in ne uniforme (Bell 1990, 29).

Primer napada na britanske vojake, ko niso bili v službi, se je zgodil 5. oktobra 1974 v mestih Guildsford in Surrey. Pira je takrat v dve gostilni, kamor so v prostem času redno zahajali vojaki, podtaknila bombi, ki sta skupaj ubili pet ljudi in jih 54 ranili. Med žrtvami sta bila dva vojaka škotske garde in dve članici ženskega kraljevega armadnega korpusa (Wenborn 1994, 434).

Med letoma 1970 in 1974 je Pira načrtovala splošno ofenzivo proti britanskim silam. Njena strategija je bila uporabiti vse razpoložljive sile, s katerimi bi povzročila propad severnoirske administracije, britanskim silam pa velike izgube. Predvidevala je, da bo britanska vlada zaradi pritiska javnosti umaknila vojake iz Severne Irske. Pritisk je nameravala stopnjevati, dokler se britanske sile ne bi umaknile. Začela je intenzivno rekrutirati nove člane in napadati britanske sile. Začela je izvajati tudi bombne napade na ekonomske cilje (Wikipedia 2009e).

Enega takšnih napadov je PIRA izvedla 21. julija 1972, ko je na t. i. krvavi petek v Belfastu v 75 minutah eksplodiralo 22 bomb. Ubitih je bilo devet ljudi, približno 130 je bilo ranjenih (BBC 2002a).

To obdobje je bilo najbolj intenzivno, saj je Pira v letih 1971–1973 ubila skoraj polovico vseh britanskih vojakov, ki so umrli v celotnem obdobju severnoirskega konflikta. Samo leta 1972 je izvedla okrog 1300 bombnih napadov in ubila približno 100 britanskih vojakov, več kot 500 pa ranila (Wikipedia 2009b).

Za to obdobje je značilno, da je bilo aktivnih veliko članov Pire, ki so izvedli veliko napadov na britanske sile in jih tako poskušali prisiliti k umiku.

2. obdobje: "Dolga vojna" (1975–1994)

Do sredine sedemdesetih let je Pira spoznala, da ji ne bo uspelo izboriti hitre vojaške zmage, kot je sprva načrtovala. Vodstvo je razvilo novo strategijo, imenovano dolga vojna, ki je zaznamovala strategijo vse do leta 1997. Vključevala je reorganizacijo v manjše celice,

¹⁵ Pira je bila odgovorna tudi za smrt mnogih katolikov, ki so po njenem mnenju sodelovali s policijo ali vojsko.

napadi pa so bili zasnovani tako, da bi na dolgoročno prinesli politične prednosti prek stranke Sinn Fein.

Skladno s spreminjanjem političnih razmer na Severnem Irskem je morala svojo strategijo in taktiko delovanja spreminjati tudi Pira. Leta 1977 sta s Sinn Feinom začela t. i. strategijo volilnih lističev in krogel (*ballots and bullets*). Kot pove že ime samo, gre za kombinacijo politične agitacije in terorističnih napadov na posebej izbrane cilje. V skladu z novim pristopom se je število napadov zmanjšalo, njihova učinkovitost pa precej povečala. Medtem ko je bilo leta 1974 registriranih 12.010 napadov Pire, je število v naslednjih letih padlo na dobrih 2000 in je dolgoročno ohranilo trend padanja. Ne glede na to se število mrtvih ni zmanjšalo, kar pomeni, da so napadi postali učinkovitejši.

Trend zmanjševanja števila nasilnih akcij se je nadaljeval še naprej. V drugi polovici osemdesetih let se je Pira začela zavedati novih zunanjih (intenzivni mirovni procesi) in notranjih (naveličanost bojov med člani) dejavnikov, ki so klicali k ponovni prenovi strategije (Anderle 1996b, 13).

V tem obdobju je Pira začela sistematično napadati civilne cilje (tudi zunaj meja Severne Irske), saj so imeli takšni napadi večji medijski učinek. Prvi primer je napad 21. novembra 1974, ko je podtaknila bombi v dve gostilni v Birminghamu, ki sta skupaj ubili 21 ljudi in jih 182 ranili. Nobena od gostiln ni bila povezana z vojaštvom in v obeh so se, kot je bilo splošno znano, srečevali mladi. V nobenem drugem terorističnem napadu v Veliki Britaniji do takrat ni bilo ubitih toliko ljudi in zločin je povzročil splošno zgražanje. Po tem napadu je britanska vlada sprejela zakona o preprečevanju terorizma (*Prevention of Terrorism Act*) (Wenborn 1994, 434).

Drugi takšen primer sta dva bombna napada 20. julija 1982 v središču Londona, v katerih je bilo ubitih 11 ljudi, ranjenih pa 50. Prva bomba je eksplodirala v Hyde Parku ob 10.43, ko so konjeniki kraljičine garde jezdili proti Whitehallu na prevzem slovesne straže. Bomba je bila napolnjena z žebli, dolgimi 10 in 15 cm. Ubila je štiri vojake in ranila več civilistov.

Druga bomba je eksplodirala ob 12.55 pod odrom za javne koncerte v Regent's Parku, kjer je igrala vojaška godba Kraljevih zelenih jopičev. Ubitih je bilo sedem vojakov, 28 poslušalcev je bilo ranjenih (Wenborn 1994, 490).

Pira je v tem času predvsem iz ZDA in Libije dobila velike količine (tudi težkega) orožja. Sredi osemdesetih let je ponovno načrtovala veliko ofenzivo, ki pa je ni izvedla, ker so ji varnostne sile zasegle večje količine orožja (Wikipedia 2009e).

Konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let je veliko težje izvajala napade na britanske vojake. Ti so že poznali njeno taktiko, poleg tega so bili zaradi boljših zaščitnih sredstev

(neprebojni jopiči) in opreme (naprave za odkrivanje bomb) tudi veliko bolj zaščiteni. To je še prispevalo k temu, da je Pira začela napadati bolj ranljive civilne cilje (Anderle 1996b, 13). Za to obdobje je značilno, da se je število napadov v primerjavi z prejšnjim obdobjem zmanjšalo. Glavna tarča so bili še vedno britanski vojaki in enote RUC, vendar je Pira sistematično začela napadati tudi civilne tarče in izvajati atentate na pomembne posameznike. V nasprotju s prejšnjim obdobjem je napade izvajala tudi zunaj Severne Irske, saj ji je to prineslo večjo medijsko pozornost. Takšen je bil bombni napad 24. aprila 1993, ko je Pira nastavila tovornjak, napolnjen z eksplozivom, v poslovni četrti Londona. Umrla je ena oseba, 40 je bilo ranjenih. Eksplozija je povzročila za skoraj milijardo dolarjev škode (BBC 2001b). Medtem ko je v začetku sedemdesetih želela hitro zmago izsiliti z množičnimi napadi, je v tem obdobju izvedla sicer manj napadov, a so bili ti skrbno načrtovani in naj bi dolgoročno ustvarili ugodna pogajalska izhodišča.

3. obdobje: Opuščanje nasilja (1994–1997)

Tako za stališča stranke Sinn Fein¹⁶ kot za delovanje Pire v zgodnjih devetdesetih letih je značilno popuščanje v prej neomajnih zahtevah po takojšnjem umiku britanskih sil in britanske oblasti iz Severne Irske. Videti je bilo, kot da so republikanski nacionalisti spoznali, da je namesto z nasiljem več konkretnih sprememb mogoče doseči z dialogom. Prvič je bila tako v ospredje postavljena politična opcija, sama Pira pa je nasilne akcije omejila na posamezne, a skrbno načrtovane cilje s preračunano medijsko odzivnostjo. Takšen primer so bili trije zaporedni napadi (8., 10. in 13. marca 1993) z improviziranimi minometi na letališče Heathrow, ki jih je Pira izvedla kljub poostrenim varnostnim ukrepom (BBC 2003).

Avgusta 1994 je Pira razglasila prekinitev ognja in tako omogočila svojemu političnemu krilu, stranki Sinn Fein, sodelovanje na pogajanjih z irsko in britansko vlado. Zaradi nezadovoljstva s potekom pogajanj je Pira februarja 1996 ponovno začela izvajati napade. Tako so 10. februarja tega leta njeni pripadniki v Docklandsu v Londonu podtaknili bombo, ki je zahtevala dve človeški življenji. Med letoma 1996 in 1997 je izvedla serijo bombnih napadov v Veliki Britaniji. Največji je bil 15. junija 1996 v Manchestru, ko je 1300 kilogramov težka bomba ranila več kot 200 ljudi in povzročila škodo v višini 411 milijonov britanskih funtov. To je bila sploh največja bomba, ki jo je Pira sprožila v Veliki Britaniji (BBC 2006b).

Vsi napadi v tem obdobju so bili izvedeni z namenom, da prisilijo britansko vlado k ponovnim pogajanjem s stranko Sinn Fein in ji omogočijo ugodna pogajalska izhodišča.

¹⁶ Nova strategija Sinn Fein je bila opredeljena leta 1992 v dokumentu z naslovom *Towards a Lasting Peace in Ireland* (Sinn Fein 2009b).

4. obdobje: Pogajanja in razoroževanje (1997–2005)

12. februarja 1997 je ostrostrelec v mestu Bessbrook na Severnem Irskem ubil britanskega vojaka, ki je bil zadnja žrtev Pire (Wikipedia 2009d).

Potem ko je nova britanska laburistična vlada odpravila 16-mesečno prepoved stikov s Sinn Feinom in obnovila pogajanja s predstavniki te stranke, je Pira je napovedala "nedvoumno" premirje, ki je začelo veljati 20. julija in velja še danes.

Da je dokončno odločena prenehati oborožene akcije, je dokazala leta 2001, ko se je začela razoroževati (Boyne 2008a).

5. obdobje: Dokončna zamenjava orožja z diplomacijo (2005–2009)

Leta 2005 se je Pira pod nadzorom IICD dokončno razorožila (glej Priloga Č). V tem času so številni člani Pire prestopili v stranko Sinn Fein, kar kaže, da je vodstvo organizacije res predano urejanju severnoirskega vprašanja po mirni poti (Jane's Information Group 2007).

5.1.11 OCENA GROŽNJE

Za ocenjevanje groženj in spremljanje aktivnosti terorističnih skupin na Severnem Irskem sta britanska in irska vlada ustanovili Neodvisno opazovalno komisijo (Independent Monitoring Commission – IMC).

Ko je Pira leta 1997 razglasila prekinitve ognja in se septembra 2005 dokončno razorožila, je v njeni strategiji in delovanju prišlo do velikega preobrata. Obveščevalne službe so enotnega mnenja, da Pira ni več vpletena v teroristične dejavnosti, kar so potrdile tudi ocene IMC.

Obstajajo sicer dokazi, da so posamezniki, ki so povezani s Piro, vpleteni v kriminalne dejavnosti, vendar varnostne sile niso odkrile nobenih dokazov, da bi se vodstvo še naprej ukvarjalo z vodenjem organiziranega kriminala.

Poročila IMC kažejo na precejšen napredek Pire, kar zadeva opuščanje terorističnih dejavnosti:

- v prvem poročilu IMC o aktivnostih paravojaških skupin (20. april 2004) je bila Pira označena kot skupina, ki je aktivna in na visoki stopnji pripravljenosti;
- v tretjem poročilu (4. november 2004) IMC ugotavlja, da organizacija ne zmanjšuje svojih zmognosti in da nadaljuje rekrutiranje (sicer majhnega števila novih članov) ter pridobiva obveščevalne podatke. IMC dodaja, da so se paravojaške aktivnosti nekoliko zmanjšale in da

ni dokazov, ki bi kazali na to, da bi se bila Pira pripravljena vrniti na pot nasilja in začela nove napade;

– v petem poročilu (24. maj 2005) IMC navaja, da Pira še vedno ohranja svojo učinkovitost in zaključuje, da je še vedno zelo aktivna organizacija;

– v poročilu IMC iz oktobra 2006 je navedeno, da naj bi Pira ukinila nekatere vojaške strukture, med njimi tudi oddelke za izdelavo bomb, urjenje in nabavo opreme;

– v poročilu z 28. januarja 2007 je zapisano, da je veliko članov prestopilo v stranko Sinn Fein, kar nakazuje na veliko angažiranost za vstop Pire v demokratično politiko in mirno reševanje sporov;

– sedemnajsto poročilo IMC (november 2007) je bilo naklonjeno Piri, saj v njem piše, da je v celoti opustila nasilje in se povsem posvetila demokratičnim političnim procesom;

– tudi v poročilu IMC iz maja 2008 je zapisano, da je vodstvo še naprej predano politični poti. Članom naj bi dajalo jasna navodila, naj se ne zapletajo v kriminalne dejavnosti, kljub temu nekateri posamezniki še vedno sodelujejo v kriminalnih dejavnostih zaradi osebne koristi;

– v posebnem poročilu (september 2008) IMC sklepa, da Vojaški svet Pire ni več operativen in da so tako imenovani vojaški oddelki nehali delovati in bili ukinjeni (Jane's Information Group 2008c).

5.2 OFFICIAL IRA (OIRA)

Oira je poleg Pire druga organizacija, ki je nastala z razcepom originalne Ire decembra leta 1969 (Wikipedia 2009a).

Oira je izvedla le nepomembno število akcij do leta 1972, ko je razglasila premirje in nehala aktivno delovati. Zaradi razmeroma kratkega obdobja delovanja in s taktičnega vidika nezanimivega oboroženega boja te frakcije ne bom podrobneje opisoval. Predstavil bom le zgodovinsko ozadje, ki je pomembno za razumevanje nastanka nove frakcije, Inla, ki se je od Oire odcepila leta 1975.

5.2.1 OIRA PRED LETOM 1972

Ob razcepu originalne Ire na dva dela se je večina izkušenih članov raje pridružila Piri kot Oiri, kar je pomenilo, da je bila zadnja prikrajšana za operativne zmogljivosti (zlasti v

Belfastu). Čeprav vodstvo Oire ni odobraval oboroženega boja, je Pira začela napade na britanske vojake na Severnem Irskem. To je pomenilo, da so bili v vrtec nasilja potegnjeni tudi člani Oire. Prvi večji spopad z Britanci so člani Oire doživeli julija 1970. Takrat je 3000 britanskih vojakov izvedlo racijo na območju Lower Falls, kjer so iskali orožje. Izbruhnili so tridnevni spopadi, v katerih je Oira izgubila velike količine orožja. Za ta incident je vodstvo Oire okrivilo Piro, ki je sicer začela oborožene akcije, vendar se je nato umaknila in člane Oire pustila same. Zaradi incidenta se je spor med skupinama še okrepil. V letu 1970 je bilo med njima več strelskih obračunov, do konca leta pa sta vseeno sprejeli premirje. Avgusta 1971 se je Oira borila v več bitkah z britanskimi silami (Wikipedia 2009a).

Od decembra 1971 do februarja 1972 so njeni člani izvedli več poskusov atentatov na unionistične politike. Med protestnim shodom, ki ga je 30. januarja 1972 v Derryju organizirala Severnoirska zveza za državljanske pravice (*Northern Ireland Civil Rights Association*), je član Oire streljal na pripadnike 1. padalskega regimenta britanske vojske, ki so nato smrtno ranili 14 nacionalističnih demonstrantov. Incident je pozneje postal znan kot "krvava nedelja" (*Bloody Sunday*) Oira je za povračilo napovedala ofenzivne akcije proti britanskim silam; izvedla je številne oborožene akcije, ki pa so škodile njenemu političnemu ugledu in tako je OIRA leta 1972 dokončno razglasila prekinitev ognja (Wikipedia 2009a).

5.2.2 OIRA PO LETU 1972

Čeprav je Oira formalno upoštevala dogovorjeno prekinitev ognja (razen v obrambnih akcijah), je vseeno nadaljevala oborožene napade na britanske sile do sredine leta 1973 in v tem času ubila sedem britanskih vojakov (Wikipedia 2009a).

Zapletala se je tudi v oborožene boje s člani Pire. Nasilje med obema rivalskima skupinama je doseglo vrhunec leta 1975, ko je Pira želela izbrisati preostanek Oire v Belfastu. V teh spopadih je bilo na obeh straneh skupaj 11 mrtvih (Wikipedia 2009a).

Leta 1974 so radikalni posamezniki znotraj Oire, ki se niso strinjali z razorožitvijo, ustanovili Irsko nacionalno osvobodilno armado (Irish National Liberation Army – Inla). To je povzročilo napetosti med Oiro in novoustanovljeno Inlo. Spor je zahteval osem žrtev (ubiti so bili trije člani Inle in pet članov Oire). Med žrtvami sta bila tudi voditelja obeh skupin: Seamus Costello (Inla) in Billy McMillen (Oira).

Vodstvo Oire je kljub temu ostalo osredotočeno na to, da doseže svoje cilje prek političnih sredstev; po letu 1975 je popolnoma opustilo nasilje (Wikipedia 2009a).

5.2.3 ŽRTVE OIRA

V kratkem obdobju delovanja (1969–1975) je Oira povzročila 52 žrtev, večinoma med britanskimi vojaki (glej Tabela 5.6).

Tabela 5.6: Število žrtev, ki jih je povzročila Oira

Britanske sile:	Skupaj: 18
Britanski vojaki na Severnem Irskem	13
Britanski vojaki zunaj Severne Irske	1
Pripadniki (Royal Irish Regiment – RIR)	1
Nekdanji pripadniki Kraljevega irskega regimenta	1
Pripadniki Kraljeve ulstrske policije (Royal Ulster Constabulary – RUC)	2
Pripadniki lojalističnih paravojaških skupin:	Skupaj: 1
Pripadniki Ulster Defence Association (UDA)	1
Pripadniki različnih republikanskih paravojaških skupin	Skupaj: 13
Nenamerne civilne žrtve	Skupaj: 13
Drugo:	Skupaj: 7
Protestantski civilisti, ubiti med uličnimi neredi	3
Namerno napadeni protestanti	1
Civilisti, ubiti med oboroženimi ropi	1
Civilisti, ubiti med kazenskimi pretepi	1
Član Ulstrske unionistične stranke (Ulster Unionist Party – UUP)	1

Vir: CAIN (2008g).

5.3 IRISH NATIONAL LIBERATION ARMY (INLA)

Inla je nastala leta 1975 z odcepitvijo od Oire. Ustanovili so jo nekdanji člani Oire, ki se niso strinjali s premirjem, ki ga je ta razglasila leta 1974. Primarni cilj Inle je bil nadaljevati oborožene akcije, s katerimi so želeli prisiliti britanske enote k umiku in tako končati britansko vladanje na Severnem Irskem (Jane's Information Group 2008b).

5.3.1 ORGANIZIRANOST

Članstvo je bilo v vseh fazah bolj majhno. Trenutno Inla ne šteje več kot nekaj deset članov, saj se je veliko njenih članov v zadnjem času priključilo Riri. Tradicionalno je imela Inla največ članov in podpore v nekaterih delih Belfasta in predelih Londonderryja. Z izvajanjem različnih kriminalnih dejavnosti se je njeno delovanje razširilo po celotnem irskem otoku. Tako naj bi vsaj ena celica delovala tudi v okolici Dublina (Jane's Information Group 2005a). Zaradi številnih težav in sporov znotraj same Inle je njeno organizacijsko strukturo nemogoče primerjati z organizacijo Pire, ki je mnogo bolj urejena in disciplinirana. Kljub temu si Inla prizadeva delovati na podoben način. Glavni organ je majhen vojaški svet. Ta nadzira osebje generalnega štaba, ki izmenično poveljuje vodstvu v posameznih provincah. Vojaški svet formalno sicer vodi celotno delovanje, vendar imajo posamezni poveljniki razmeroma veliko avtonomijo (Jane's Information Group 2005a).

Finančna sredstva za delovanje pridobiva Inla iz različnih virov. Ob koncu hladne vojne naj bi tako kot druge republikanske paravojaške skupine na Severnem Irskem dobila sredstva od nekaterih obveščevalnih služb držav nekdanjega vzhodnega bloka. Danes naj bi po podatkih irske policije večino denarja za svoje delovanje pridobila s kriminalnimi aktivnostmi, predvsem z oboroženimi ropi. Tako so člani samo v letu 2004 izvedli dva oborožena ropa in skupaj ukradli približno 200.000 britanskih funtov (Jane's Information Group 2005a).

5.3.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE

Ni znano, da bi imela Inla kakor koli izdelan program urjenja. Kot je značilno za vse irske republikanske paravojaške skupine, se tudi njeni člani urijo v osamljenih taborih na skritih lokacijah v ruralnih predelih Severne Irske in Republike Irske. Tabori, kjer izvajajo urjenje, so v gozdovih na redko poseljenih predelih. Velik poudarek namenjajo tehnikam upiranja zasliševanju, ki naj bi preprečevale uhajanje informacij. Indoktrinacija novih članov temelji na selektivni uporabi marksistično-leninističnih načel, združenih z močnim antibritanskim etosom (Jane's Information Group 2005a).

Inla je razmeroma slabo oborožena, saj ima omejen arzenal pušk in pištol, ki jih je večinoma pridobila na črnem trgu v državah nekdanje Sovjetske zveze. Nekaj doma narejenih eksplozivnih naprav je dobila od preostalih odpadniških frakcij (predvsem od Rire). Imela naj

bi večjo količino vojaškega eksploziva, ki ga je po poročanju obveščevalnih služb leta 1990 pretihotapila z Nove Zelandije (Jane's Information Group 2005a).

Do razglasitve prekinitve ognja (leta 1998) je Inla izvajala bombne in strelske napade na območju Severe Irske, Republike Irske in Velike Britanije. Njena glavna tarča so bili britanski vojaki in pripadniki severnoirskih varnostnih sil. Izvajali so tudi atentate na unionistične politike in pripadnike lojalističnih paravojaških skupin (glej Tabela 5.7). Vsi napadi so bili praviloma načrtovani tako, da so pritegnili veliko medijsko pozornost (Jane's Information Group 2005a).

Leta 1982 je Inla razstrelila radarsko kupolo na gori Mount Gabriel (severno od mesta Schull v zahodnem Corku). Trdila je, da naj bi radarje uporabljal Nato in s tem kršil irsko nevtralnost (Wikipedia 2009č).

6. decembra 1982 je izvedla bombni napad v mestu Ballykelly na Severnem Irskem. Bomba je nastavila v diskoteki, kjer so se zbirali britanski vojaki. Bomba je bila sicer majhna, a je zaradi slabe konstrukcije diskoteke povzročila, da se je zrušil strop. V napadu je bilo ubitih 17 ljudi (11 vojakov), 30 je bilo huje ranjenih. Napad je povzročil splošno ogorčenje javnosti, saj naj bi se člani Inle zavedali možnosti civilnih žrtev. Pred samim napadom so namreč pogledali, ali je v diskoteki dovolj vojakov, ki bi upravičili civilne žrtve. Po napadu je vodstvo izjavilo, da imajo samo takšni napadi učinek na domačo in britansko javnost ter vpliv na delovanje britanske vlade. Umor posameznega vojaka naj bi imel po njihovem mnenju premajhen medijski učinek (BBC 2002b).

V času oboroženega delovanja (1975–1998) je bila Inla odgovorna za 146 žrtev, ki jih je večinoma povzročila med britanskimi oboroženimi silami (glej Tabela 5.7).

Tabela 5.7: Število žrtev, ki jih je povzročila Inla v letih 1975–1998

Britanske sile	Skupaj: 49
Pripadniki britanske vojske na Severnem Irskem	18
Pripadniki britanske vojske zunaj Severne Irske	1
Pripadniki Kraljevega irskega regimenta (Royal Irish Regiment – RIR)	7
Nekdanji pripadniki Kraljevega irskega regimenta	1
Pripadniki Kraljeve mornariške rezerve (Royal Navy Reserve)	1
Pripadniki Kraljeve ulstrske policije (Royal Ulster Constabulary – RUC)	14
Nekdanji pripadniki Kraljeve ulstrske policije (Royal Ulster Constabulary – RUC)	4
Zaporniški pazniki	3
Sile Republike Irske (pripadniki Garda Síochána)	Skupaj: 2
Domnevni ovaduhi	Skupaj: 6
Pripadniki lojalističnih paravojaških skupin	Skupaj: 9
Pripadniki Ulster Defence Association (UDA)	3
Pripadniki Ulster Volunteer Force (UVF)	5
Pripadniki Loyalist Volunteer Force (LVF)	1
Unionistični politiki	Skupaj: 2
Nenamerne civilne žrtve	Skupaj: 25
Protestanti	11
Katoliki	11
Drugi civilisti	3
Namerni napadi na protestantske civiliste	Skupaj 23
Pripadniki različnih republikanskih paravojaških skupin	Skupaj: 27
Pripadniki Official Irish Republican Army (OIRA)	4
Pripadniki Irish People's Liberation Organisation (IPLO)	15
Lastni pripadniki (notranji spori)	8
Drugo (Civilisti, ubiti med oboroženimi ropi)	Skupaj: 3

Vir: CAIN (2008g).

5.3.3 OCENA GROŽNJE

22. avgusta 1998 je Inla razglasila prekinitvev ognja in v izjavi leta 1999 zapisala, da v prihodnosti ne namerava uporabljati orožja. Kljub temu se je v svoji izjavi 28. aprila 2001 zavezala, da bo s povračilnimi ukrepi odgovorila na vsakršen napad lojalističnih skupin na katoliški delavski razred (Jane's Information Group 2005a).

Organizacija trenutno spoštuje prekinitvev ognja, vendar zgodovina notranjega rivalstva in sporov kaže na nepredvidljivo naravo Inle. Zaradi tega in predvsem zaradi njenega šibkega vodstva, ki ni sposobno zagotoviti, da bodo vsi njeni člani spoštovali prekinitvev ognja, varnostne sile Inlo še vedno ocenjujejo kot potencialno grožnjo miru in varnosti. Vendar je zaradi omejenih materialnih virov sposobna izvesti le sporadične in omejene akcije (umori in pretepanja tistih, ki jih sumijo, da bi utegnili škodovati organizaciji in njenim ciljem).

IMC v poročilih iz leta 2005 navaja, da obstaja nevarnost ponovnega aktiviranja Inle. Trenutno največjo grožnjo pomenijo kriminalne dejavnosti, s katerimi se Inla financira, čeprav uporablja manj nasilne metode kot včasih (Jane's Information Group 2005a).

5.4 CONTINUITY IRA (CIRA)

Cira je nastala z odcepitvijo od Pire v začetku leta 1995. Pira je tega leta razglasila prekinitvev ognja in prenehala oborožene napade ter s tem omogočila političnemu krilu, stranki Sinn Fein, sodelovanje na pogajanjih. To je povzročilo odcepitev manjšega števila članov, ki niso bili pripravljeni na pogajanja in so hoteli nadaljevati oborožen boj. Primarni cilj Cire je nadaljevati oborožene akcije, prisiliti britanske enote k umiku in tako končati britansko vladanje na Severnem Irskem (Jane's Information Group 2008č).

5.4.1 ORGANIZIRANOST

Obveščevalne službe ocenjujejo, da je imela Cira na začetku od 50 do 80 aktivnih članov. Danes naj bi se številka, predvsem zaradi povečanega rekrutiranja v zadnjem času, povzpela na približno 150 članov. Pri rekrutiranju novih članov so zelo previdni. Izogibajo se novim članom iz vrst Pire in raje novačijo ter uvajajo mlade ljudi brez kriminalne preteklosti in

policijske kartoteke. Na Severnem Irskem so njene najaktivnejše celice v pokrajinah Fermanagh in Down, kjer imajo tudi največjo podporo simpatizerjev. Na območju Republike Irske pa največjo podporo uživajo v provinci Munster (Jane's Information Group 2008č).

Cira je veliko slabše organizirana kot Pira. Primanjkuje ji zlasti skupna strateška usmeritev in bolj organizirana poveljniška struktura. Vodstvo ima le majhno avtoriteto nad posameznimi aktivnimi operativnimi enotami, ki so praviloma sestavljene iz približno šest ljudi. Enote zaradi šibkega nadzora z vrha v večini primerov delujejo neodvisno in samovoljno. Vendar obveščevalne službe v zadnjem času poročajo, da v Ciri prihaja do reorganizacije in izboljšanja poveljniške strukture (Jane's Information Group 2008č).

Finančna sredstva za delovanje Cire pridobivajo fundamentalni irski republikanci na Severnem Irskem in v Republiki Irski. Denar zbirajo tudi različne mreže simpatizerjev v Veliki Britaniji in ZDA, čeprav sta vladi obeh držav to zakonsko prepovedali. Velik del sredstev pridobiva tudi z različnimi kriminalnimi dejavnostmi, kot so oboroženi ropi, izsiljevanje varščine, ugrabitve in tihotapljenje (Jane's Information Group 2008č).

5.4.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE

Ker so Ciro ustanovili nekdanji člani Pire, so večinoma dobro izurjeni. Znanja, ki so jih pridobili v dolgih letih delovanja v Piri, jim omogočajo tudi urjenje novih članov. Urjenje izvajajo na osamljenih lokacijah ali v skritih bunkerjih, ki so praviloma zgrajeni v redkeje poseljenih predelih Severne Irske in Republike Irske (Jane's Information Group 2003)

Indoktrinacija novih članov temelji na tradiciji republikanizma. Vsi člani so deležni obsežnega urjenja tehnik upiranja zasliševanju in obnašanja med zasliševanjem, če bi bili ujeti (Jane's Information Group 2008č).

O orožju Cire ni veliko podatkov. Manjše količine so ob odcepitvi od Pire posamezni člani prinesli s seboj. Posedovali naj bi manjše število bombometov M-79 in jurišnih pušk AK-47. Orožje so kupili predvsem na črnem trgu v državah nekdanje Sovjetske zveze, nekaj naj bi ga ob pomoči simpatizerjev dobili iz ZDA. V sodelovanju z Riro so nekaj orožja kupili tudi na Balkanu. Cira ima v svojih vrstah strokovnjake, ki so sposobni izdelati improvizirana eksplozivna telesa, s katerimi so v preteklosti izvedli večino napadov (Jane's Information Group 2008č).

Cira izvaja bombne in strelske napade na britanske vojaške in gospodarske cilje tako na Severnem Irskem kot na območju Velike Britanije. Poleg tega izvaja atentate na osebje

britanskih varnostnih sil. Podobno kot druge irske republikanske skupine se tudi Cira večinoma poslužuje bombnih napadov.

13. julija 1996 je Cira nastavila avtomobil bombo pred hotel Kilyhelvin v mestu Enniskillen. Bomba, ki je vsebovala 550 kg doma narejenega eksploziva, je ranila 17 ljudi in povzročila veliko gmotno škodo (CAIN 2008d).

20. februarja 1998 je pred postajo RUC v mestu Moria razneslo avtomobil, napolnjen z 250 kg eksploziva. Eksplozija je povzročila ogromno škodo na civilnih objektih v okolici in ranila 11 ljudi (večinoma pripadnike RUC). Odgovornost za napad je prevzela Cira (CAIN 2008e).

Njen zadnji napad se je zgodil 10. marca 2009, ko je član Cire ustrelil severnoirskega policista, ki je sedel v vozilu. To je bila prva žrtev med policisti na Severnem Irskem po letu 1998 (BBC 2009a).

5.4.3 OCENA GROŽNJE

Cira je v preteklosti pokazala, da je sposobna izvesti velike napade tako na civilne kot na vojaške cilje v Severni Irski. Prav tako je osumljena, da je izvedla nekatere napade v drugih delih Velike Britanije. Nekateri dokazi kažejo, da je tesno povezana z Riro, kar je podkrepilo domneve obveščevalnih služb, da je Cira odločena nadaljevati nasilje. Varnostne sile na obeh straneh irske meje jo zato ocenjujejo kot glavno grožnjo mirovnemu procesu in stabilnosti na Severnem Irskem (Jane's Information Group 2008č).

IMC je v svojem poročilu januarja 2004 označil Ciro za nevarno organizacijo, sposobno izvesti serijo sporadičnih napadov, ki bo svoje zmogljivosti v prihodnje še povečala. Tako naj bi znotraj Cire prišlo do reorganizacije zlasti v poveljniški strukturi, kar naj bi nakazovalo možnost povečane stopnje aktivnosti. Novačila naj bi nove člane in nadaljevala urjenje uporabe strelnega orožja in eksploziva. Prizadevala naj bi si tudi za izboljšanje tehničnih zmožnosti in za pridobitev večje količine orožja (Jane's Information Group 2008č).

V seriji poročil iz leta 2008 IMC ocenjuje Ciro kot kontinuirano teroristično grožnjo v prihodnosti. V poročilu maja 2008 IMC navaja, da je Cira začela obsežno opazovanje zlasti pripadnikov varnostnih sil in si prizadevala pridobiti in izuriti nove člane, kar nakazuje, da namerava v prihodnosti izvesti nove serije napadov (Jane's Information Group 2008č).

5.5 REAL IRA (RIRA)

Rira je nastala z odcepitvijo od Pire novembra leta 1997. Takrat je več visokih poveljnikov zapustilo Piro, saj se niso strinjali z nadaljevanjem pogajanj in z razglasitvijo premirja. Ti militantni posamezniki so zato ustanovili novo frakcijo, ki bi nadaljevala oborožen boj proti britanskim silam. Rira izhaja iz tradicije ekstremnega irskega republikanizma in stremi k temu, da z nasilnimi sredstvi prežene navzočnost britanskih sil na Severnem Irskem in vzpostavi združeno Irsko (Jane's Information Group 2008a).

5.5.1 ORGANIZIRANOST

Po ocenah obveščevalnih služb ima Rira od 100 do 150 pripadnikov. Večinoma so nekdanji člani Pire, Inle in Cire. Nove, zlasti mlajše člane, naj bi novačili z obljubami po sodelovanju pri donosnih nelegalnih poslih, kot so tihotapljenje, izsiljevanje varščine in prodaja drog. Največjo podporo uživa Rira v obmejnih predelih z Republiko Irsko, veliko simpatizerjev ima tudi v mestih, kot so Dublin, Cork in Limerick, ter v ruralnih predelih južne province Munster. Jedro podpore naj bi bilo v mestu Dundalk (severovzhodno od Dublina) (Jane's Information Group 2008a).

Obveščevalni viri navajajo, da Rira nima trdno organizirane strukture. Uporabljala naj bi celično strukturo, kjer so posamezni aktivisti rekrutirani v majhne enote, glede na geografsko poreklo. Takšne oblike delovanja je uspešno uporabljala tudi Pira pri organiziranju svojih aktivnih operativnih enot. Posamezne enote imajo razmeroma veliko stopnjo avtonomije. V poročilu aprila 2004 IMC navaja, da je pri Riri malo centralne strategije, vendar vodilni člani vseeno pooblašajo in nadzirajo posamezne napade. V zadnjem času naj bi svojo poveljniško strukturo močno izboljšala. Po vzoru Pire je vzpostavila sedemčlanski Vojaški svet, ki ga sestavljajo: poveljnik štaba, glavni intendant, pomožni poveljnik štaba in štirje t. i. direktorji, ki vodijo posamezna področja (direktor za urjenje, direktor za operativno delovanje, direktor za publiciteto in direktor za finance) (Jane's Information Group 2008a).

Direktor za finance je odgovoren za zbiranje in razporejanje finančnih sredstev. Pred letom 2001 je Rira večino sredstev pridobila prek različnih organizacij iz ZDA, ki so jih ustanovili irski izseljenci z namenom financirati oboroženi republikanski boj na Severnem Irskem. Maja 2001 so ZDA umestile Riro na seznam tujih terorističnih skupin, kar je pomenilo zamrznitev premoženja irskih Američanov, ki so zbirali sredstva, zavrnitev viz za vstop v ZDA za identificirane člane in prepoved vsakršnega zbiranja sredstev za pomoč Riri. Kljub temu obveščevalne službe še vedno sumijo, da se financiranje nadaljuje prek zasebnih ameriških

organizacij in posameznikov, ki simpatizirajo z idejami Rire. Poleg donacij pridobivajo sredstva tudi z različnimi kriminalnimi dejavnostmi. Varnostne sile na obeh straneh meje so namreč povezale Riro s številni kriminalni aktivnostmi, ki med drugim vključujejo oborožene rope, tihotapstvo, prevare in izsiljevanje varščine (Jane's Information Group 2008a).

5.5.2 URJENJE IN OBOROŽENO DELOVANJE

Večina članov Rire je že prej delovala v različnih republikanskih skupinah, kjer so se izurili. Člani, ki so ustanovili Riro, so vsa potrebna vojaška znanja pridobili v letih delovanja pri Piri, kar jim omogoča, da sedaj ta znanja prenašajo na nove člane. Tudi specialistična znanja izdelovanja bomb so pripadniki Rire pridobili še pred letom 1997, ko so se odcepili od Pire. Člani Rire izvajajo urjenja v izoliranih taborih, ki so ponavadi v redko poseljenih gozdnatih območjih, kar omogoča urjenje s strelnim orožjem (Jane's Information Group 2008a).

Organizacija je razmeroma dobro oborožena. Manjše količine orožja so njeni člani ob odcepitvi od Pire prinesli s seboj. Šlo je predvsem za plastični eksploziv Semtex¹⁷, brzostrelke Uzi, jurišne puške AK-47, pištole in detonatorje. Rira je večkrat poskusila uvoziti orožje iz ZDA in nekdanje Jugoslavije (zlasti Hrvaške) pa tudi Francije in Litve. Prvo pošiljko je iz Hrvaške pritihotapila leta 1999. Šlo je za manjše količine vojaškega eksploziva TM500, brzostrelke CZ model 25, jurišne puške Zastava M70 in raketomete RPG-18 ter RPG-22. Julija 2000 je Rira poskusila ponovno pretihotapiti orožje iz Hrvaške, vendar je pošiljko zasegla hrvaška policija. Pošiljko je sestavljalo sedem raketometov RPG-18, jurišne puške Zastava M70, detonatorji, strelivo in 20 paketov eksploziva TM500 (Jane's Information Group 2000). Leta 2001 so agenti britanske obveščevalne službe MI5 na Slovaškem izsledili člane Rire, ki so hoteli na črnem trgu kupiti večje količine orožja. Junija 2006 pa je severnoirska policija aretirala več članov Rire, ki so iz Francije poskusili pretihotapiti plastični eksploziv Semtex in C-4, izstrelke zemlja-zrak, raketomete, težke mitraljeze, ostrostrelske puške, jurišne puške AK-47, pištole z dušilci in detonatorje (BBC 2006a).

V vrstah Rire so tudi strokovnjaki, ki so sposobni izdelati eksploziva in improvizirane minomete¹⁸. Od leta 2001 do 2005, ko je potekalo razoroževanje Pire, naj bi večje količine orožja predali Riri, tako naj bi bilo dejansko uničenega le del vsega orožja Pire (Jane's Information Group 2008a).

¹⁷ Šlo je za večje količine (okrog 200 kg) tega eksploziva, ki pa ga je policija leta 2001 zasegla (Jane's Information Group 2008a).

¹⁸ Rira je razvila 120 mm minomet, imenovan Mark 19 (Jane's Information Group 2008a).

Velike količine orožja omogočajo Riri izvajanje različnih vrst napadov. V preteklosti je izvajala zlasti bombne napade in v manjši meri napade s strelnim orožjem. Odgovorna je za najhujši napad med severnoirskim konfliktom: 15. avgusta 1998 je izvedla bombni napad v centru mesta Omagh. Avto, napolnjen z 250 kg doma narejenega eksploziva, so parkirali 400 metrov od sodišča. V napadu je bilo 29 ljudi mrtvih, 220 ranjenih. Zaradi neselektivne izbire cilja in velikega števila civilnih žrtev (med njimi so bili katoliki, protestanti, mormoni in tuji turisti) je napad obsodilo celo vodstvo Pire. Napad je povzročil splošno ogorčenje domače in tuje javnosti močno ter omajal legitimnost Rire, ki se je morala pozneje opravičiti (Gaube 2004).

V preteklosti je izvedla številne napade na britanskih tleh, s katerimi si je močno povečala publiciteto. Prvega junija 2000 je v Londonu s podstavljenom bombo poškodovala Hammersmithski most (*Hammersmith Bridge*). Most je bil simbolična tarča, saj je bil tarča napada Ire že leta 1939. Enaindvajsetega septembra 2000 je z raketometom napadla sedež britanske obveščevalne službe MI6 v Londonu, kar je pritegnilo pozornost medijev. Četrtega marca 2001 je izvedla napad v mestu Shepards's Bush, in sicer pred poslopjem televizijske hiše BBC. Eksplozija je bila posneta in podobe so hitro obkrožile svet, kar je povečalo publiciteto skupine (Wikipedia 2009c).

IMC v poročilu aprila 2004 navaja, da v prihodnje ni izključen širši razpon tarč, vključno z novimi tarčami v Veliki Britaniji (Jane's Information Group 2008a).

Primarne tarče Rire so danes britanski vojaki in pripadniki varnostnih sil na Severnem Irskem in posamezniki, ki želijo vstopiti v službo varnostnih sil. Rira je prevzela odgovornost za napad 7. marca 2009, v katerem sta bila ubita dva britanska vojaka (BBC 2009b). Po besedah očitvidcev naj bi žrtvam v vojaški bazi ravno dostavili pico, ko so napadalci začeli z avtomatskim orožjem streljati iz mimovozečega avtomobila in zadeli tako vojake kot dostavljavce pice. Nato so izstopili iz vozila in ranjene vojake usmrtili s strelom v glavo. V napadu so bili ranjeni štirje civilisti, česar Rira ni obžalovala in jih je označila za izdajalce (MMC RTV SLO 2009).

5.5.3 OCENA GROŽNJE

Varnostne sile Severne Irske, Velike Britanije in Republike Irske so enotnega mnenja, da je stopnja grožnje, ki jo pomeni Rira, velika. Pripravljena je povzročiti veliko število žrtev, kar je dokazala z bombnim napadom v mestu Omagh leta 1998.

Oktobra 2002 so enote Rire v Londonderryju opozorile civiliste, naj se izogibajo policijskim postajam in bazam britanske vojske na Severnem Irskem; vsak, ki vstopa vanje, to počne na lastno odgovornost (Jane's Information Group 2008a).

Številna poročila IMC navajajo povečanje stopnje groženj, ki jo predstavlja Rira. V poročilu aprila 2004 je navedeno, da ima Rira dostop do večjega števila orožja in opreme ter da njeno vodstvo ni popolnoma kohezivno, kar pomeni, da je potencialno zelo nevarna teroristična skupina. V novembrskem poročilu istega leta IMC navaja, da Rira še naprej ostaja razmeroma velika grožnja in bo aktivna kljub temu, da njene sposobnosti ne dosegajo njenih pričakovanj. V poročilu maja 2005 pa je zapisano, da je Rira najbolj aktivna od vseh odpadniških republikanskih skupin, saj naj bi bila vpletena v streljanja, rope, pošiljanje eksplozivnih paketov in podtikanje pravih ter lažnih eksplozivnih naprav.

Več zaporednih poročil IMC je imelo podoben sklep. V zaključnem poročilu maja 2008, ki je nastalo po šestmesečnem opazovanju aktivnosti Rire, je navedeno, da so bile posamezne celice med opazovanjem zelo aktivne. Poročilo še navaja, da želi Rira povečati svoje zmogljivosti, na kar nakazuje dejstvo, da kopičijo orožje.

V zaključku poročila IMC poudarja, da Rira še vedno pomeni veliko grožnjo in je pripravljena izvesti ekstremne napade, ki bi zahtevali tudi žrtve med civilisti. Domneve IMC je Rira potrdila z zadnjim napadom 7. marca 2009 (Jane's Information Group 2008a).

5.6 ODNOS MED FRAKCIJAMI

Vse obravnavane frakcije si prizadevajo za iste cilje. Kratkoročno se želijo znebiti britanske nadvlade na Severnem Irskem, dolgoročno pa ustanoviti demokratično socialistično republiko Irsko, v kateri bo združen celotni irski otok. Kljub temu imajo različne poglede na sredstva, ki so jih pripravljene uporabiti za doseg ciljev. Nekatere frakcije namreč zagovarjajo diplomatska sredstva in pogajanja, druge trmasto vztrajajo pri izvajanju terorističnih napadov. Praviloma so vse frakcije ustanovili radikalni posamezniki, ko je vodstvo razglasilo prekinitev ognja in sprejelo nove strateške usmeritve.

Zaradi različnih pogledov na reševanje severnoirskega konflikta sta leta 1969 iz originalne Ire nastali Pira, ki je zagovarjala nadaljevanje oboroženega boja, in Oira, ki je zagovarjala uporabo diplomacije in pogajanja. Ker je Pira nadaljevala napade, je bila v vrtinec nasilja

potegnjena tudi Oira, kar je med skupinama še okrepilo trenja. Do leta 1975 je bilo v spopadih med frakcijama ubitih 11 ljudi (Wikipedia 2009a).

Leta 1974 je znotraj Oire prišlo do spora, ker se nekateri posamezniki niso strinjali s prekinitvijo ognja, ki ga je razglasilo vodstvo. Nezadovoljni člani so ustanovili Inlo in se odcepili od Oire. Spor je zahteval osem žrtev (Wikipedia 2009a).

Inla je bila na začetku povezana s Piro, saj sta imeli skupnega nasprotnika v republikanskem taboru (Oira). Sodelovanje med frakcijama se je še okrepilo s skupno gladovno stavko njunih članov v zaporu Maze leta 1981. Ko pa je Pira leta 1997 razglasila prekinitvev ognja in se v naslednjih letih začela razoroževati, je Inla to označila za izdajo in sodelovanje se je prekinilo (Jane's Information Group 2005a).

Ko je vodstvo Pire leta 1994 razglasilo prekinitvev ognja, se je od nje odcepila Cira, ki je bila odločena, da nadaljuje oborožene akcije. IMC v poročilu iz aprila 2004 navaja, da naj bi bila Cira skrivno vojaško krilo Republikanskega Sinn Feina (RSF). Za RSF pa sta stranka Sinn Fein, ki jo vodi Gerry Adams, in Pira izdajalca načel fundamentalnega irskega republikanizma (Jane's Information Group 2008č).

Leta 1997 je Pira po kratki prekinitvi razglasila novo prekinitvev ognja, kar je povzročilo nastanek nove frakcije – Rire. Ta se je takoj povezala in začela sodelovati s Ciro (Jane's Information Group 2008a).

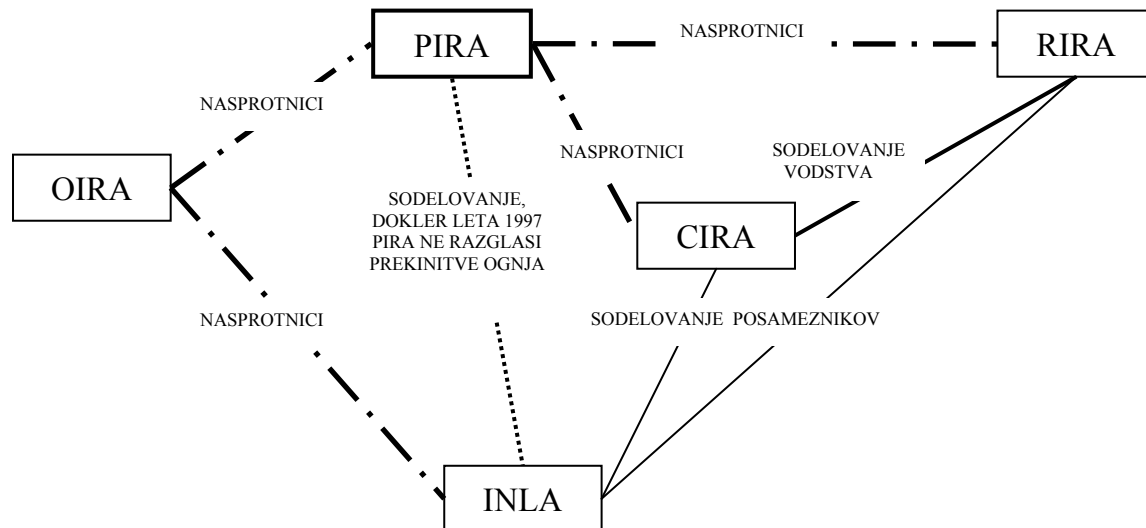
Po letu 1997 je tudi Inla začela sodelovati s Ciro in Riro, vendar je vodstvo 22. avgusta 1998 razglasilo prekinitvev ognja in prekinilo sodelovanje s preostalima frakcijama. Nekateri obveščevalni viri navajajo, da so se radikalni člani Inle v zadnjem času močneje povezali s preostalima disidentskima skupinama (Jane's Information Group 2005a).

Trenutno so največja trenja med Piro in frakcijama, ki sta se od nje odcepili. Cira in Rira močno nasprotujeta temu, da Pira podpira Velikonočni sporazum in mirno reševanje sporov, ter dejstvo, da se je dokončno razorožila. Ta dejanja označujeta za izdajo republikanskih idealov. Na drugi strani je član Sinn Fein in nekdanji član Pire Martin McGuinness označil tako Ciro kot Riro za vojaško nekoristni in politično škodljivi. Sedanje stališče vodstva Pire je namreč, da je oboroženo delovanje nepotrebno in škodljivo za dokončno razrešitev severnoirskega konflikta (Jane's Information Group 2008c).

Ker sta Cira in Rira odločeni, da nadaljujeta teroristične napade, njuni vodstvi tesno sodelujeta (Jane's Information Group 2008a).

Zapleten odnos med frakcijami Ire sem poskusil grafično ponazoriti na Sliki 5.2.

Slika 5.2: Odnos med posameznimi frakcijami Ire

6 SKLEP

Pri pisanju diplomske naloge sem naletel na kar nekaj težav, zlasti na področju selekcioniranja virov. Res je, da je literature, ki opisuje Iro, veliko, vendar je ta večinoma predstavljena kot homogena organizacija z enotnim vodstvom, kar pa seveda ni res. Organizacija Ira kot takšna namreč ne obstaja od leta 1969, ko je razpadla na dve frakciji, in sicer na Oiro in Piro. Ker je Pira po letu 1969 prevzela pobudo za izvajanje oboroženega boja, številni avtorji Piro označujejo z Iro in pri tem zanemarjajo obstoj manjših frakcij. Osebnostno se mi zdi takšno posploševanje nedopustno, zato sem se odločil, da v diplomu obravnavam vsako frakcijo posebej. Ločeno obravnavanje vsake skupine se mi je zdelo nujno, ker so med njimi velike razlike glede stopnje grožnje, ki jo pomenijo za britansko nacionalno varnost. Razorožitev Pire namreč ne pomeni tudi konec republikanskega nasilja na Severnem Irskem. Ko sem obravnaval posamezne frakcije, sem spoznal, da so v njihovem delovanju velike razlike, a so si po drugi strani tudi zelo podobne. Pira je dolga leta upravičeno veljala za eno najboljše organiziranih terorističnih skupin na svetu. Njena vojaška struktura ji je omogočala dobro vodenje in nadzor nad člani. Podporne dejavnosti, ki jih je razvila, pa so ji nudile sredstva za delovanje. To ji seveda ne bi uspelo brez podpore ljudstva, ki ji je pri delovanju močno pomagalo.

Bistvena razlika med Piro in manjšimi frakcijami je v njihovi velikosti in stopnji organiziranosti. Vse so se sicer trudile, da bi po vzoru Pire vzpostavile dobro organizirano poveljniško strukturo, vendar imajo njihova vodstva v primerjavi s Piro razmeroma slab nadzor nad delovanjem posameznih članov. Ker večino članov v manjših frakcijah sestavljajo nekdanji člani Pire, se taktika in način delovanja med posameznimi frakcijami bistveno ne razlikujejo. Primarna tarča so bile vedno britanske sile na Severnem Irskem, vendar so vse skupine izvajale tudi napade na civilne tarče, s čimer so hotele dolgoročno vplivati na politiko britanske vlade in izboljšati svoja pogajalska izhodišča.

Ob začetku pisanja diplomske naloge sem postavil tri raziskovalna vprašanja, ki so pokrivala tri področja Ire oziroma njenih frakcij, ki sem jih želel raziskati: struktura in organizacija, oboroženo delovanje ter stopnja grožnje, ki jo predstavljajo danes.

Moje prvo raziskovalno vprašanje je bilo: **Kakšen vpliv sta imeli struktura in organiziranost Ire na njeno operativno delovanje?**

Spoznal sem, da je organiziranost posameznih frakcij na različnih ravneh.

Najbolj sofisticirano organizacijsko strukturo je v dolgih letih delovanja razvila Pira. Njena struktura je bila zelo podobna vojaški. Imela je stalne organe, ki so sprejemali strateške odločitve, in dve ločeni poveljstvi, odgovorni za poveljevanje nad aktivnimi operativnimi enotami, ki so delovale na taktični ravni. Čeprav so operativci dobivali splošna navodila glede tarč napadov, so imeli v svojem delovanju, zlasti pri načrtovanju same izvedbe, veliko avtonomije. Takšna struktura je gotovo vplivala tudi na operativno delovanje. Centralizirano poveljstvo je namreč nadzorovalo delovanje operativcev in izdajalo ukaze za napade, ki so bili zasnovani tako, da so pripomogli k uresničevanju strateških ciljev. Nadzor z vrha je preprečeval samovoljne napade posameznikov, ki bi lahko škodili strateškim ciljem organizacije. Po drugi strani pa je visoka stopnja avtonomije glede načine izvedbe napada omogočala veliko fleksibilnost v delovanju operativcev.

Če primerjamo organizacijsko strukturo Pire z drugimi obravnavanimi frakcijami, lahko opazimo, da so sicer vse frakcije poskušale v svoje vrste vnesti strukturo po vzoru Pire, vendar jim to ni uspelo v polni meri. Bistvena razlika je v tem, da frakcije nimajo tako trdno urejene poveljniške strukture, kar posledično pomeni pomanjkanje osrednje strategije pri določanju tarč napada. Operativne enote pa zaradi šibkega nadzora z vrha v večini primerov delujejo neodvisno in samovoljno.

Ker je Pira izvajala oborožene napade vse od leta 1969, me je zanimalo, **ali so se tarče napadov v posameznih obdobjih spreminjale in kaj je vplivalo na njihovo izbiro.**

Pri pregledu podatkov o napadih, ki jih je izvedla Pira, sem ugotovil, da so se tarče napadov v posameznih obdobjih razlikovale, na kar je vplivalo več dejavnikov.

V začetku leta 1969 se je Pira borila predvsem proti protestantskim skupinam, ki so napadale katoliško prebivalstvo. Po prihodu britanskih vojakov na Severno Irsko avgusta 1969 pa so bile te enote zanjo okupator in so postale primarna tarča. V začetnem obdobju (1969–1974) je Pira izvajala napade predvsem na pripadnike britanske vojske, policije ali njihove sodelavce, ki so bili zanjo legitimne tarče. V tem obdobju je izvedla zelo veliko napadov, saj je želela z močnim pritiskom prisiliti britansko vojsko k umiku in si zagotoviti hitro zmago.

Pira je svojo strategijo vedno prilagajala političnim razmeram na Severnem Irskem in v naslednjem obdobju (1974–1994) začela izvajati teroristične napade na posebej izbrane cilje. Razvila je strategijo t. i. dolge vojne, v kateri so bili vsi napadi zasnovani tako, da bi dolgoročno prinesli politične prednosti in boljša pogajalska izhodišča za stranko Sinn Fein. V tem času se je število napadov močno zmanjšalo, njihova učinkovitost pa precej povečala. Glavna tarča so bili še vedno britanski vojaki, vendar je Pira začela izvajati tudi napade na

nevojaške cilje. Takšni napadi so namreč pritegnili pozornost medijev in močno vplivali na širšo javnost.

V letih, ki so sledila (1994–1997), je Pira začela spoznavati, da je namesto z nasiljem več konkretnih sprememb mogoče doseči s pogajanjem. Napade je omejila na posamezne skrbno načrtovane tarče s preračunano medijsko odzivnostjo, kar naj bi njenemu političnemu krilu, stranki Sinn Fein, prineslo ugodna pogajalska izhodišča.

V naslednjih dveh obdobjih je Pira postopno prenehala oborožene aktivnosti. Leta 1997 je razglasila dokončno prekinitev ognja in se leta 2005 dokončno razorožila. Številni člani so prestopili v stranko Sinn Fein.

Če na kratko povzamem: primarna tarča Pire so bili vseskozi britanski vojaki, ki so bilo po mnenju članov Pire okupator. Poleg tega so v vseh obdobjih izvajali tudi napade na policiste in tiste, ki so jih sumili sodelovanja z "okupatorjem". Po letu 1974 je Pira pogosteje napadala tudi nevojaške cilje, za kar obstajata dva razloga. Varnostne sile so namreč izboljšale načine obrambe in obveščevalno dejavnost, kar je pomenilo, da so bili težja tarča, napadi na njih pa so postali bolj tvegani. Drugi razlog, da je Pira začela napadati civilne cilje, pa je, da so takšni napadi močno odmevali v javnosti. Na srečo je organizacija spoznala, da so takšni napadi politično škodljivi. Leta 1997 je zato dokončno razglasila prekinitev ognja in se leta 2005 razorožila.

Na koncu sem hotel raziskati, kakšne so verjetnosti, da na Severnem Irskem ponovno pride do terorističnih napadov s strani posameznih frakcij. Moje tretje raziskovalno vprašanje se je zato glasilo: **ali obstaja možnost novih terorističnih napadov s strani posameznih frakcij Ire?**

Leta 2005, ko se je Pira dokončno razorožila, so mediji napovedovali konec nasilja in svetlo prihodnost za Severno Irsko ter mirno razrešitev severnoirskega konflikta. Pri tem so zanemarili, da Ire ne sestavlja samo Pira, pač pa so tu še manjše odpadniške frakcije, ki nikakor niso pripravljene na mirno reševanje spora. Če želimo dobiti realno sliko o grožnji, ki jo predstavljajo posamezne skupine, je takšno posploševanje nedopustno. Vsako frakcijo je treba obravnavati posebej.

Na podlagi ocen, ki sem jih zbral, lahko trdim, da je verjetnost, da bi člani Pire ponovno začeli izvajati teroristične napade, izredno majhna. Njeno vodstvo je namreč odločeno, da za reševanje severnoirskega vprašanja uporablja politična sredstva. Na to kaže tudi veliko število tistih, ki so iz Pire prestopili v stranko Sinn Fein. Poleg tega je večina članov, ki se z mirovnim procesom niso strinjali, Piro zapustilo že v letih 1995 in 1997. Organizacija se je

leta 2005 tudi dokončno razorožila. Vodstvo ima še vedno močan nadzor nad svojimi člani, kar preprečuje, da bi posamezni člani samovoljno začeli nove napade.

Inla trenutno sicer spoštuje prekinitev ognja iz avgusta 1998, vendar zgodovina notranjega rivalstva in sporov kaže na njeno nepredvidljivo naravo. Zaradi šibkega vodstva, ki ni sposobno zagotoviti, da bodo vsi člani spoštovali prekinitev ognja, pomeni Inla potencialno grožnjo. Posamezni člani bi namreč lahko samovoljno izvedli nove napade.

Aktivnosti, ki so jih obveščevalne službe zaznale pri Ciri in Riri, jasno namigujejo, da se obe frakciji pripravljata na nove napade. Cira je v preteklosti pokazala, da je sposobna izvesti velike napade tako na civilne kot na vojaške cilje na Severni Irski. Znotraj Cire je v zadnjem času prišlo do reorganizacije, zlasti v poveljniški strukturi. To naj bi nakazovalo na možnost povečane stopnje aktivnosti. Novačila naj bi nove člane ter nadaljevala urjenje uporabe strelnega orožja in eksploziva. Prizadevala naj bi si tudi za izboljšanje tehničnih zmožnosti in za pridobitev večje količine orožja. Obveščevalni viri še navajajo, da je Cira v letu 2008 začela obsežno opazovanje pripadnikov varnostnih sil ter si prizadevala pridobiti in izuriti nove člane. Vse to nakazuje, da namerava v bližnji prihodnosti izvesti nove serije napadov, kakršen je bil napad na severnoirskega policista 10. marca 2009.

Rira je pripravljena povzročiti veliko število žrtev, kar je dokazala z bombnim napadom v mestu Omagh leta 1998. Ima dostop do večjega števila orožja, njeno vodstvo pa ni popolnoma kohezivno, kar pomeni, da je potencialno zelo nevarna. Nekateri posamezniki bi namreč zaradi šibkega nadzora lahko samovoljno začeli izvrševati napade. Zadnji napad 7. marca 2009 naj bi kljub temu odobrilo tudi vodstvo Rire.

V prihodnosti lahko zagotovo pričakujemo nove organizirane napade s strani Cire ali Rire, ki jih bo odobrilo njuno vodstvo. Obstaja pa tudi manjša verjetnost za samovoljne akcije posameznikov iz Inle.

Kljub razorožitvi PIRA in odhodu večine britanskih vojakov je še vedno nerealno pričakovati, da se bodo teroristični napadi na Severnem Irskem končali.

Med zagriženimi irskimi republikanci je namreč preveč takšnih, ki zavračajo vsakršna pogajanja in sodelovanje z "okupatorjem" in ne bodo zadovoljni z ničemer drugim, kot z združitvijo celotnega irskega otoka v enotno združeno Irsko.

Mnoge pa bolj kot teroristične akcije, ki jih obsoja 99,9 odstotka prebivalcev Severne Irske, skrbijo kriminalne dejavnosti, s katerimi se financirajo odpadniške frakcije. Posameznikom, ki dane razmere izkoriščajo za izvajanje donosnih nelegalnih poslov, namreč mir nikakor ne ustreza.

Zaradi političnih ambicij stranke Sinn Fein, ki ji novi napadi odpadniških frakcij v ničemer ne koristijo, pa se lahko zgodi tudi, da bodo "upokojeni" člani PIRA zakon ponovno vzeli v svoje roke in opravili z odpadniki. To pa ne bi pomenilo nič drugega kot vrnitev v sektaško nasilje, kakršnemu smo bili priča v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja.

Žal bo očitno, vsaj na Severnem Irskem, še nekaj časa veljal pregovor, da je za Irce smrt način življenja.

7 LITERATURA

1. Adams, James. 1988. *Ambush: The War between The SAS and The IRA*. London: Pan Books.
2. Anderle, Andraž. 1996a. Mir na zelenem otoku. *Revija Obramba* 28 (1): 8-11.
3. --- 1996b. IRA kruti nasprotnik. *Revija Obramba* 28 (2): 12-14.
4. --- 1996c. IRA uspešno podjetje za rop in teror. *Revija Obramba* 28 (3): 20-22.
5. BBC. 2001a. *The RUC: Lauded and condemned*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/1/hi/in_depth/uk/2000/ruc_reform/780311.stm (30. december 2008).
6. --- 2001b. *Timeline: London bomb attacks*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/1201270.stm (30. december 2008).
7. --- 2002a. *Bloody Friday: What happened*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2132219.stm (30. december 2008).
8. --- 2002b. *Village marks INLA atrocity*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/2554261.stm (30. december 2008).
9. --- 2003. *Blair authorised terror alert troops*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2747677.stm (30. december 2008).
10. --- 2005a. 1974: *Soldiers and children killed in coach bombing*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/february/4/newsid_4148000/4148933.stm (30. december 2008).
11. --- 2005b. 1979: *Soldiers die in Warrenpoint massacre*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/august/27/newsid_3891000/3891055.stm (30. december 2008).
12. --- 2005c. 1979: *IRA bomb kills Lord Mountbatten*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/august/27/newsid_2511000/2511545.stm (30. december 2008).
13. --- 2006a. *Man in court on 'Real IRA' charge*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/5112572.stm (30. december 2008).
14. --- 2006b. *From bomb site to style capital*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/manchester/5036258.stm (30. december 2008).
15. --- 2009a. *Continuity IRA shot dead officer*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/7934426.stm (24. marec 2009).

16. --- 2009b. *Two soldiers killed in Northern Ireland*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/newsbeat/hi/the_p_word/newsid_7933000/7933107.stm (24. marec 2009).
17. Bell, J. Bowyer. 1990. *IRA Tactics and Targets*. Dublin: Poolbeg Press Ltd.
18. --- 2000. *The IRA 1968-2000: Analysis of a Secret Army*. Portland: Frank Cass Publishers.
19. --- 2003. *The Secret Army: The IRA*. New Jersey: Transaction Publishers.
20. Boyne, Sean. 1998a. *Uncovering the Irish Republican Army: Organization*. Dostopno prek: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/ira/inside/org.html> (27. december 2008).
21. --- 1998b. *Uncovering the Irish Republican Army: Weapons*. Dostopno prek: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/ira/inside/weapons.html> (16. januar 2009).
22. --- 2005. Decommissioning signals end of Provisional IRA's armed struggle. *Jane's Information Group*, 20. oktober. Dostopno prek: http://search.janes.com/jir2005_jir01368_090123 (16. januar 2009).
23. --- 2008. Provisional peace - Can Northern Ireland leave Troubles behind. *Jane's Information Group*, 08. februar. Dostopno prek: http://search.janes.com/jir2008_jir10317_090217 (16. januar 2009).
24. Brezovšek, Marjan in Miro Haček. 2003. *Globalizacija in državna uprava*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
25. CAIN. 2008a. *Outline Map of Northern Ireland; counties*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/images/maps/map3.htm> (27. februar 2009).
26. --- 2008b. *Outline Map of Northern Ireland; District Council Areas*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/images/maps/map11.htm> (6. marec 2009).
27. --- 2008c. *Catholics and Protestants as a Percentage of the Population, District Council Areas*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/images/maps/map10.htm> (5. marec 2009).
28. --- 2008č. *The Green Book: I' from The IRA*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/organ/docs/coogan/coogan93.htm> (7. februar 2009).
29. --- 2008d. *A Chronology of the Conflict – 1996*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/chron/ch96.htm> (9. marec 2009).
30. --- 2008e. *A Chronology of the Conflict – 1998*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/chron/ch98.htm> (10. marec 2009).

31. --- 2008f. *A Glossary of Terms Related to the Conflict*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/glossary.htm#G> (11. marec 2009).
32. --- 2008g. *Sutton Index of Deaths*. Dostopno prek: <http://cain.ulst.ac.uk/sutton/book/> (2. marec 2009).
33. Collins, John M. 1994. *Special Operations Forces: An Assessment*. Washington D.C.: National Defense University Press.
34. Council on Foreign Relations. 2009. *Terrorism*. Dostopno prek: <http://www.cfrterrorism.org/terrorism/introduction.html> (2. februar 2009).
35. Čuček, Janez. 1981. *Terorizem*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
36. *Dictionary of Military and Associated Terms*. 2009. Dostopno prek: http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp1_02.pdf (5. februar 2009).
37. Evans, Richard. 2002. Organised crime and terrorist financing in Northern Ireland. *Jane's Information Group*, 09. avgust. Dostopno prek: http://search.janes.com/jir2002_jir00350_090220 (16. januar 2009).
38. Evropska komisija. 2006. *Pravni red – Severna Irska*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_nir_sl.htm (11. marec 2009).
39. Federal Bureau of Investigation. 2009. *Terrorism 2000/2001*. Dostopno prek: http://www.fbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm (2. marec 2009).
40. Fossati, Marco. 2005. *Terorizem in teroristi*. Ljubljana: Založba Sophia.
41. Gaube, Aleš. 2004. Svet se noče spametovati. *Dnevnik*, (11. september).
42. Global Security. 2009. *Statement of Brian Jenkins*. Dostopno prek: http://www.globalsecurity.org/security/library/congress/9-11_commission/030331-jenkins.htm (2. februar. 2009).
43. Horgan, John. 2005. *The psychology of terrorism*. New York: Routledge.
44. Hunger strike commemorative web project. 1996a. *The Irish Hungerstrikes*. Dostopno prek: <http://larkspirit.com/hungerstrikes/> (2. marec 2009).
45. --- 1996b. *The Diary of Bobby Sands*. Dostopno prek: <http://larkspirit.com/hungerstrikes/diary.html> (2. marec 2009).
46. Imbornoni, Ann Marie. 2007. *The Northern Irish Conflict: a Chronology*. Dostopno prek: <http://www.infoplease.com/spot/northireland1.html> (1. februar 2009).
47. Jane's Information Group. 2000. *Real IRA arms purchasing in Croatia indicates a change of tactics*. Dostopno prek: http://search.janes.com/jtism2000_jtism0088_090123 (16. januar 2009).

48. --- 2002. *Assessing the threat in Northern Ireland*. Dostopno prek: http://search.janes.com/jprc2002_jpr01349_090217 (16. januar 2009).
49. --- 2003. *Police uncover 'Continuity IRA training camp'*. Dostopno prek: http://search.janes.com/twr2003_twra2436_090217 (16. januar 2009).
50. --- 2004. *IRA rejects demand for photographic evidence of decommissioning*. Dostopno prek: http://search.janes.com/twr2004_twra6748_090123 (16. januar 2009).
51. --- 2005b. *IRA decommissioning: the end?* Dostopno prek: http://search.janes.com/jid2005_jid00930_090123 (16. januar 2009).
52. --- 2005a. *Irish National Liberation Army (INLA)*. 2005. Dostopno prek: http://search.janes.com/jwit_jwit0286_090220 (16. januar 2009).
53. --- 2007. *IRA leaders commit to political path*. 2007. Dostopno prek: http://search.janes.com/twr2007_twrb4563_090217 (16. januar 2009).
54. --- 2008d. *Irish police search residence allegedly linked to PIRA, FARC and ETA*. Dostopno prek: http://search.janes.com/twr2008_twrc5752_090123 (16. januar 2009).
55. --- 2008č. *Continuity IRA*. Dostopno prek: http://search.janes.com/jwit_jwit0470_090217 (16. januar 2009).
56. --- 2008b. *Non-state Armed Groups*. Dostopno prek: http://search.janes.com/weursu_weura025_090220 (16. januar 2009).
57. --- 2008c. *Provisional IRA (PIRA)*. Dostopno prek: http://search.janes.com/jwit_jwit0285_090217 (16. januar 2009).
58. --- 2008a. *Real IRA (RIRA)*. Dostopno prek: http://search.janes.com/jwit_jwit0506_090217 (16. januar 2009).
59. Jarm, Valerija. 2007. Za boj proti terorizmu je najpomembnejše mednarodno sodelovanje. *Slovenska vojska* (3): 9.
60. Kastelic, Brane. 2005. Najbolj zgodovinski dan na Severnem Irskem. *Dnevnik*, (27. september).
61. --- 2009a. Obračun v Antrimu kot iz filma Boter. *Dnevnik*, (10. marec).
62. --- 2009b. Severna Irska – morilci so psihopati. *Dnevnik*, (19. marec).
63. Krunić, Zoran. 1997. *Strategija posrednega nastopanja*. Ljubljana: Unigraf.
64. Marques, Patrick. 2003. *Guerrilla warfare tactics in urban environments*. Blumington: Indiana University.
65. Martin, Gus. 2008. *Essentials of terrorism: concepts and controversies*. Dominguez Hills: California State University.
66. Meršol, Mitja. 2005a. Kri ne teče več, začenja se boj. *Delo*, (30. julij).

67. --- 2005b. Presenečenje: Ira je položila orožje. *Delo*, (29. julij).
68. --- 2007. Tudi protestantski skrajneži so za mir. *Delo*, (13. november).
69. Milford. 2009. *Hotels in Northern Ireland*. Dostopno prek: <http://www.milford.co.uk/northern-ireland/> (2. januar 2009).
70. MMC RTV SLO. 2009. *Za krvavim napadom na S. Irskem Prava Ira*. Dostopno prek: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&c_param=&op=sections&func=read&c_menu=2&c_id=194709 (10. marec 2009).
71. Northern Ireland Life and Times. 2007. *Political Attitudes*. Dostopno prek: http://www.ark.ac.uk/nilt/2006/Political_Attitudes/UNINATID.html (5. marec 2009).
72. Northern Ireland Office. 2009. *Report of the Independant International Commission on Decommissing*. Dostopno prek: http://www.nio.gov.uk/iicd_report_26_sept_2005.pdf (6. februar 2009).
73. Northern Ireland Statistics and Research Agency. 2006. *Area Measurements in Northern Ireland*. Dostopno prek: http://www.nisranew.nisra.gov.uk/census/area_measurement.html (8. marec 2009).
74. --- 2008. *Population Statistic*. Dostopno prek: <http://www.nisra.gov.uk/demography/default.asp3.htm> (16. marec 2009).
75. Pettiford, Lloyd in David Harding. 2005. *Terorizem, nova svetovna vojna*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
76. Plešnar, Jože. 2007. Odhod vojakov iz Severne Irske. *Večer*, (1. avgust).
77. Primorac, Igor. 2005. *Terorizem: Filozofska vprašanja*. Ljubljana: Biro M.
78. Rizman, Rudi. 2004. Naši borci, njihovi teroristi: njihovi teroristi, naši borci. *Sobotna priloga*, (11. september).
79. Sinn Fein. 2009a. *Introduction of Sinn Fein*. Dostopno prek: http://www.ardfheis.com/?page_id=330 (2. januar 2009).
80. --- 2009b. *Towards a Lasting Peace in Ireland*. Dostopno prek: <http://www.sinnfein.ie/peace/document/56> (16. marec 2009).
81. Staniforth, Andrew. 2008a. Chain of command. *Jane's Information Group*, 25. marec. Dostopno prek: http://search.janes.com/jprc2008_jpr29906_090123 (16. januar 2009).
82. --- 2008b. Changing tactics. *Jane's Information Group*, 11. marec. Dostopno prek: http://search.janes.com/jprc2008_jpr29792_090123 (16. januar 2009).
83. *Terrorism Act. 2000*. Dostopno prek: <http://www.hmso.gov.uk/acts/acts2000/00011--b.htm> (31. december 2008).

84. The National Archives of Ireland. 2009. *Anglo-Irish Treaty*. Dostopno prek: http://www.nationalarchives.ie/topics/anglo_irish/dfaexhib2.html (2marec 2009).
85. The Revolution Skript. 2009. *Green Book*. Dostopno prek: http://uk.geocities.com/oglaigh_na_heireann32/THE_GREEN_BOOK.html (3. februar 2009).
86. Vukosavljević, Bogdan. 2006. *Global terrorism*. Ljubljana: Forma 1.
87. Wenborn, Neil. 1993. *Kronika 20. stoletja*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
88. Wikipedia. 2009a. *Official IRA*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Official_IRA (10. marec 2009).
89. --- 2009b. *Provisional Irish Republican Army*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Provisional_Irish_Republican_Army (23. januar 2009).
90. --- 2009c. *Real IRA: Bombings in England*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Real_IRA#Bombings_in_England (13. marec 2009).
91. --- 2009č. *Irish National Liberation Army: Armed campaign*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_National_Liberation_Army#Armed_campaign (11. marec 2009).
92. --- 2009d. *Chronology of Provisional IRA actions*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Chronology_of_Provisional_IRA_actions (17. marec 2009).
93. --- 2009e. *Provisional IRA campaign 1969-1997*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Provisional_IRA_campaign_1969-1997 (22. marec 2009).

8 PRILOGE

PRILOGA A: Povzročitelji žrtev v severnoirskem konfliktu v letih 1969–2001

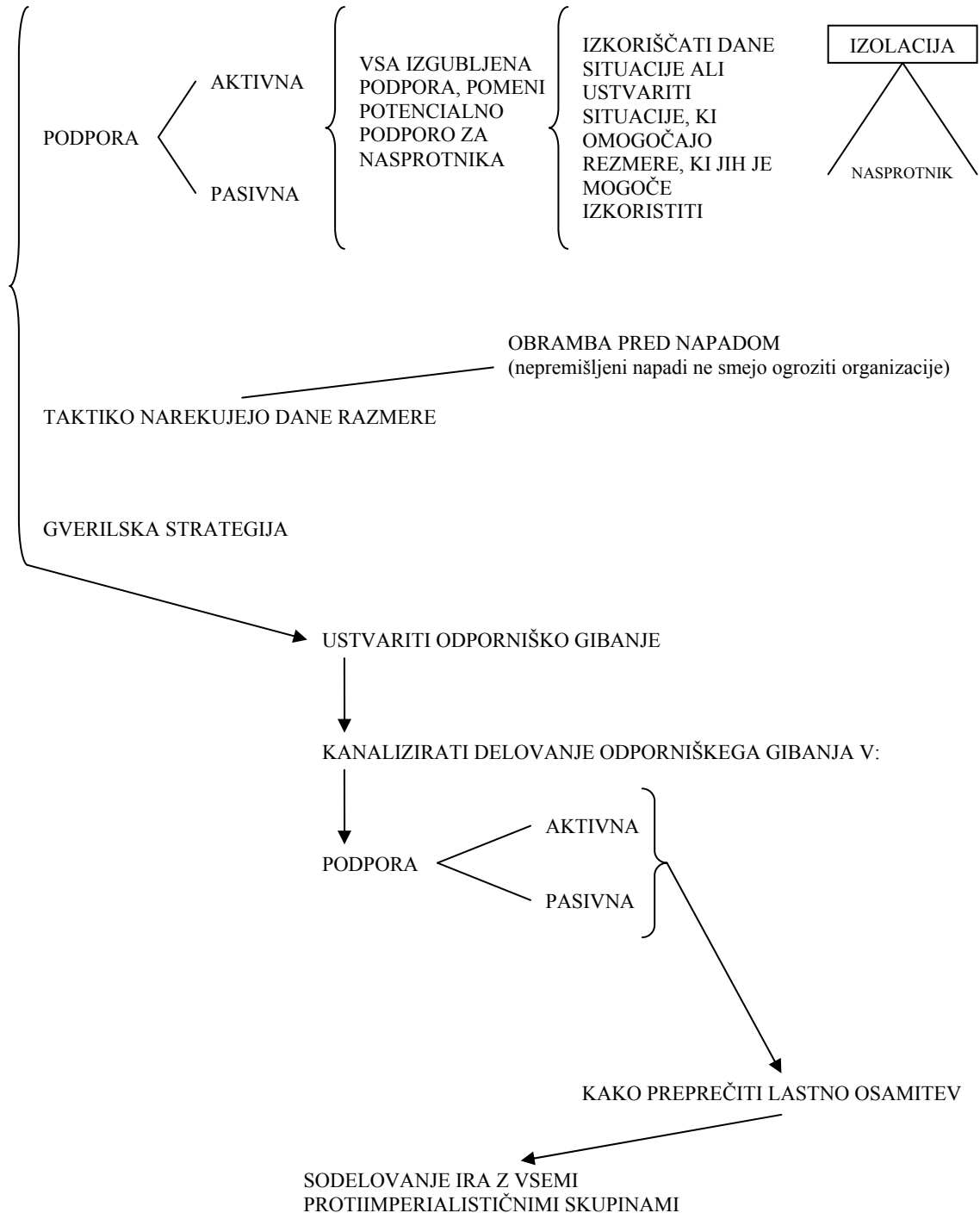
Leto	Republikanci	Lojalisti	Britanci	Drugi	SKUPAJ
1969	3	3	10	0	16
1970	17	2	5	2	26
1971	98	21	45	7	171
1972	267	112	86	14	479
1973	132	86	32	3	253
1974	148	123	18	5	294
1975	125	121	8	6	260
1976	154	116	16	9	295
1977	75	27	8	1	111
1978	62	9	10	1	82
1979	102	17	2	0	121
1980	51	14	9	6	80
1981	70	12	18	13	113
1982	83	14	12	1	110
1983	61	10	12	2	85
1984	48	7	12	2	69
1985	48	4	5	0	57
1986	40	15	5	1	61
1987	71	15	10	2	98
1988	70	23	11	0	104
1989	54	18	4	0	76
1990	52	19	10	0	81
1991	50	40	6	0	96
1992	40	38	10	1	89
1993	38	49	0	1	88
1994	25	37	1	1	64
1995	7	2	0	0	9
1996	13	3	1	1	18
1997	5	16	1	0	22
1998	36	17	1	1	55
1999	4	3	0	1	8
2000	5	14	0	0	19
2001	3	12	0	1	16
SKUPAJ	2,057	1,019	368	82	3,526

Vir: CAIN (2008g).

PRILOGA B: Cooganov grafični prikaz dolgoročne strategije Ire

DOLGOROČNI CILJI: DEMOKRATIČNA SOCIALISTIČNA REPUBLIKA

KRATKOROČNI CILJI: BRITANCI VEN! (BRITS OUT!)

Vir: CAIN (2008č).

PRILOGA C: Večje operacije nakupa orožja Pire

<u>TIP IN KOLIČINA</u>	<u>IZVOR</u>	<u>LETO</u>	<u>OPOMBA</u>
<u>OROŽJA</u>			
Okrog 70 kosov strelnega orožja: M1 carbines, M3; nekaj ročnih bomb; 60.000 nabojev	ZDA	1969	Tihotapljenje je organiziral George Harrison.
50 revolverjev	Španija	1970	Priskrbela naj bi jih Baskovska separatistična organizacija Eta.
500 9mm pištol FRG; 180.000 nabojev		1969-1970	To orožje so kupile varnostne sile na severu, vendar jih je Pira zasegla.
Puške Armalite AR-15	ZDA	1970	Pošiljko naj bi na Irsko pretihotapili simpatizerji iz Philadelphie .
Manjša strelna orožja in strelivo	ZDA	1971	6 potovalnih kovčkov, polnih orožja in streliva, je v Dublinskem pristanišču zasegla Irska policija.
4.5 tone različnega strelnega orožja	Čehoslovaška	1971	Pošiljko je organiziral vodja Pire Daithi O'Conaill; tudi to pošiljsko je na letališču zasegla policija.
Manjša strelna orožja	Libija	1972	Iz Libije naj bi na Irsko prispeli dve pošiljki različnega orožja.
Raketometi RPG-7	Evropa	1972	Pretihotapljeno iz neznanega vira v Evropi.
Več kosov orožja M-16 in AR-15	ZDA	Okoli leta 1970	Tihotapljenje je organiziral George Harrison
250 pušk AK-47; drugi materiali	Libija	1973	Orožje, izdelano na Češkem, je Piri dobavil Colonel Ghadaffi. Vse orožje so irske oblasti zasegle in aretirale številne člane Pire.
100 pušk	ZDA	1974	Agenti FBI so odkrili tihotapljenje in aretirali pet oseb. Orožje je bilo kupljeno v trgovini z orožjem v Marylandu.
Manjša strelna orožja: 27	Srednji	1977	Orožje naj bi priskrbelo gibanje Al Fatah,

pušk AK-47, 29 SMG; 7 raketo metov RPG-7; večja količina bomb, streliva in eksploziva	Vzhod		izviralo pa naj bi iz Libanona. Poslano je bilo z ladjo. Orožje so oblasti zasegle in aretirale enega člana Pire.
6 kosov M-60; okrog 100 pušk M-16	ZDA	1977	To orožje je bilo ukradeno iz ameriškega vojaškega skladišča in bilo z ladjo prepeljano na Irsko, prevoz je organiziral George Harrison.
500.000 nabojev	ZDA	1973-1978	Naboji so bili ukradeni v ameriškem vojaškem pristanišču. Tihotapljenje na Irsko je organiziral George Harrison.
Več kot 150 kosov orožja (M-60 MG, M-16, M-14, AK-47); 60.000 nabojev	ZDA	1979	Prevoz pošiljke je organiziral George Harrison. Orožje je v dublinskem pristanišču zasegla policija.
350 kosov MAC-10 SMG, 12 kosov AK-47	ZDA	1981	FBI je razkril Harrisonovo tihotapsko mrežo, kar je pomenilo njen konec.
50 kosov strelnega orožja; tona vžigalnikov za eksploziv	ZDA	1982	Ameriški cariniki so tovor našli v tovornjaku (pristanišče Newark). Aretirani so bili štirje člani Pire.
200 zabojev različnega streliva	ZDA	1982	V ZDA so na meji s Kanado aretirali pet moških, osumljenih nakupovanja orožja za Piro. Pri njih so našli seznam s strelivom.
Eksploziv	ZDA	1983	FBI je Piri nastavil past in pod krinko ponujal eksploziv. Moški, domnevni član Pire, je bil aretiran.
7 ton različnega orožja, streliva in eksploziva	ZDA	1984	Orožje naj bi priskrbela neka tolpa iz Bostona. To je na ribiški ladji našla irska mornarica. Sledile so aretacije na Irskem in v ZDA.
Manjša strelna orožja	ZDA	1985	FBI je zopet nastavil past in aretiral člana Pire.
40 kosov različnega strelnega orožja (puške FN FAL in AK-47); ročne bombe in 70.000 nabojev	Nizozemska	1986	Nizozemska policija je orožje zasegla v raciji v Amsterdamu. Aretirali so tudi štiri člane Pire.

Puške Heckler & Koch G3	Norveška	1984-1986	Leta 1986 je irska policija zasegla 10 pušk, za katere se je izkazalo, da izvirajo iz kraje orožja norveške vojaške baze blizu Osla (ukradenih je bilo 100 pušk).
Manjša količina različnih pušk (M-60 MG, M-16, M5 SMG); 11 neprebojnih jopičev	ZDA	1986	FBI je odkril tovor, ki je bil natovorjen na zasebnem letalu in je bil iz Bostona namenjen na Irsko.
Skupaj 150 ton orožja: puške AK-47, domnevno tudi sistem SAM-7, raketometi RPG-7, večja količina pištol Taurus in drugi vojaški materiali	Libija	1985-1987	Pošiljko orožja in eksploziva je na Irsko uspešno pretihotapil kapitan Adrian Hopkins.
2 toni Semtexa, 1,000 pušk AK-47; 20 sistemov SAM-7, raketomete RPG-7	Libija	1987	Francoska mornarica je tovor našla na ladji Adriana Hopkinsa. Tovor so zasegli in aretirali pet oseb.
1440 litrov nitrobenzena	Nizozemska	1988	Tovor so pretihotapili na Irsko, kjer ga je zasegla irska policija.
Detonatorji za bombe, protiletalski sistem	ZDA	1982-1988	Leta 1990 je bila v Bostonu aretirana skupina podpornikov Pire, ker je poskušala na Irsko pritihotapiti doma izdelane raketne sisteme. Skupina naj bi v letih od 1982 do 1988 Piri dobavljala detonatorje.
Izstrelki Stinger	ZDA	Okoli leta 1990	FBI je aretiral skupino domnevnih pripadnikov Pire, ki so na črnem trgu v Miamiu poskušali kupiti izstrelke Stinger.

Vir: Boyne (1998b).

PRILOGA Č: Kopija končnega poročila IIDC o popolni razorožitvi Ire

INDEPENDENT INTERNATIONAL COMMISSION ON DECOMMISSIONING

Brigadier Tauno Nieminen General John de Chastelain Andrew D. Sens

Address in Dublin

Dublin Castle
Block M, Ship Street
DUBLIN 2

Tel No: (01) 4780111
Fax No: (01) 4780600

Address in Belfast

Rosepark House
Upper Newtownards Road
BELFAST BT4 3NX

Tel No: (028) 90 488600
Fax No: (028) 90 488601

REPORT OF THE INDEPENDENT INTERNATIONAL COMMISSION ON DECOMMISSIONING

To:

The Rt. Hon. Peter Hain, MP
Secretary of State for Northern Ireland
BELFAST

To:

Mr. Michael McDowell, TD
Minister for Justice, Equality and Law Reform
DUBLIN

1. Over the past number of weeks we have engaged with the IRA representative in the execution of our mandate to decommission paramilitary arms.
2. We can now report that we have observed and verified events to put beyond use very large quantities of arms which the representative has informed us includes all the arms in the IRA's possession. We have made an inventory of this matériel.
3. In 2004 the Commission was provided with estimates of the number and quantity of arms held by the IRA. These estimates were produced by the security forces in both jurisdictions and were in agreement. Our inventory is consistent with these estimates and we believe that the arms decommissioned represent the totality of the IRA's arsenal.
4. The manner in which the arms were decommissioned is in accordance with the remit given us by the two governments as reflected in their Decommissioning Acts of 1997.
5. A Protestant and a Catholic clergyman also witnessed all these recent events: the Reverend Harold Good, former President of the Methodist Church in Ireland, and Father Alec Reid, a Redemptorist priest.
6. The new single inventory of decommissioned IRA arms incorporates the three we made during the preceding IRA events. This lists all the IRA arms we have verified as having been put beyond use. We will retain possession of this inventory until our mandate is complete.

7. We can report, however, that the arms involved in the recent events include a full range of ammunition, rifles, machine guns, mortars, missiles, handguns, explosives, explosive substances and other arms, including all the categories described in the estimates provided by the security forces.

8. In summary, we have determined that the IRA has met its commitment to put all its arms beyond use in a manner called for by the legislation.

9. It remains for us to address the arms of the loyalist paramilitary groups, as well as other paramilitary organizations, when these are prepared to cooperate with us in doing so.

Tauno Nieminen

John de Chastelain

Andrew Sens

26 September 2005